ปัญหาการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

อาทินันท์ บุญรุ่ง

DPU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตรปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2557

Problems on Withdrawal of the Right of Election or Order of Re-election after the Pronouncement of the Election Result of the Election Commission : Case Study of Members of Local Council or Local Administrator's Election

Atinan Boonrung

A Thesis Submitted in Partial Fuifillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2014

DPU

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้ง กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
ผู้เขียน อาทินันท์ บุญรุ่ง
อาจารย์ที่ปรึกษา ตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกต้อง โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของต่างประเทศ และในประเทศไทย ตลอดจนเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างความเหมาะสม และถูกต้องตามหลักการทางทฤษฎี

จากการศึกษาพบว่า ในอดีตระหว่างมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกิดปัญหาทางกฎหมายในระหว่างกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยปัญหาทางกฎหมายเกิดอยู่ในช่วงหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้ง จนถึงก่อนมีการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งปัญหาทางที่เกิดขึ้นเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎที่ถูกออกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ได้แก่ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งปัญหาทางกฎหมายทั้งหมดเป็นปัญหาที่ขัดต่อ

หลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่งผลทำให้เกิดขึ้น ปัญหาที่กระทบกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลชัดเจนว่า สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ประสงค์โต้แย้งคัดค้านการเลือกตั้งอาจยื่นเรื่องพร้อมกับบันทึกวาจาประจำวัน ที่จัดทำขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นผู้ว่าการจังหวัดจะเสนอเรื่องต่อไปยังศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ อีกทั้ง ประเทศฝรั่งเศสยังได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นมีสิทธิฟ้องต่อศาลเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง นอกเหนือจากผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น โดยผู้ฟ้องคดีอาจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจโดยตรงด้วยตนเองก็ได้ นอกจากนี้ ประเทศบราซิลมีศาลเลือกตั้ง ซึ่งทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง และควบคุมการเงินของพรรคการเมือง นอกจากนี้ ศาลเลือกตั้งยังมีหน้าที่กำหนดวันเลือกตั้ง และตัดสินคดีความเกี่ยวกับความผิดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง ตลอดจนกฎหมายในประเทศบราซิลได้กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคสามารถอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดได้ ต่อเมื่อมีการฟ้องเพิกถอนการประกาศผลคะแนนเลือกตั้งหรือการฟ้องเพิกถอนคำสั่ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลือกตั้ง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หากประเทศไทยนำหลักการแนวคิดแบบใน ประเทศฝรั่งเศสและประเทศบราซิล ตลอดจนควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย จะทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต เที่ยงธรรม และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นั่นเอง

Thesis Title Problems on Withdrawal of the Right of Election or Order of Re-election after the Pronouncement of the Election Result of the Election Commission: Case Study of Members of Local Council or Local Administrator's Election

Author Atinan Boonrung

Thesis Advisor Professor Dr. Paisit Phiphattanakul

Department Law

Academic Year 2014

ABSTRACT

The objectives of the thesis were to study concepts and theories relating to the right protection including idea of the principle of lawful election of local administrative organization, especially, the procedure of withdrawal of the right of election or order of re-election after the pronouncement of the election result of the local administrative organization by the Election Commission as well as laws relating to such procedure in overseas and in Thailand. In addition, to study the existing problems and to find a way to solve the legal problems in relation to the said procedure in order to find a way to solve such problems properly in order to duly and proficiently eliminate the problems which occur in Thailand.

On the result of the study, it can be found that, in the past, during the enforcement of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550, there are legal problems arising during the procedure of withdrawal of the right of election or order of re-election after the pronouncement of the election result of the local administrative organization by the Election Commission as described by laws. The legal problems have arisen after the Election Commission had a decision in an election case until the time before the action under the proceeding of the Court of Appeals in election case in order to produce an effect of equity: a legal problem arising as the result of the law enforcement in the level of Act and rules the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550; a problem on reviewing the order of receiving the case of the Court of Appeals in local election case. All said problems conflicts with the theories of the protection right and such problems are in conformity with the spirit of the Constitution of the Kingdom of

Thailand, B.E. 2550. These situations effect to the procedure of withdrawal of the principles of transparency, honesty and equity of the right of election or order of re-election after the pronouncement of the election result of the local administrative organization by the Election Commission.

On the result of the study, it can be found that, in France, there is expressly a term of submission of request to the court for an election of members of provincial council, those who intends to object the election may submit the request with the orally daily report made by the election officer, then the provincial governor shall present the case to the trial administrative court in jurisdiction. In addition, it is specified that all person himself, who has the election right in an area of local election, shall be entitled to take a legal action to the court in the jurisdiction directly. Furthermore, in Brazil, there are election courts to be in charge of party registration and control the finance of the party as well as the election court shall be responsible for specifying the date of election and giving a verdict of the offence or dispute in relation to the election including laws in Brazil specifying that regional election courts shall be enable to appeal the case to the highest court only if the withdrawal of such election result or the accusation of withdrawing order may cause damage to the election. So we can see that if our country brings the principle and concept of France and Brazil as well as the concept of the right protection to be applied, our country shall solve the problems arising from the procedure of withdrawal of the right of election or order of re-election after the pronouncement of the election result of the local administrative organization by the Election Commission in Thailand properly and proficiently. In addition, it shall be in accordance with the right of protection including the judicial administration of withdrawal the right or order of re-election after the result pronouncement of the Election Commission. Therefore, the election of the local administrative organization shall be honest, transparent, and fair and shall be inconsonant with the spirit of provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นด้วยความเมตตาและเอาใจใส่จากบุคคลทั้งหลาย โดยได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล ที่ท่านได้สละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผลักดันให้ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และท่านยังได้ให้คำแนะนำ คำชี้แนะ และให้แนวความคิดทางด้านวิชาการ ทั้งด้านแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งท่านให้การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และท่านได้ตรวจทานพร้อมกับแนะนำข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วีระ โลจายะ ที่ท่านได้กรุณารับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี และอาจารย์ ดร.ปุ่น วิธชุไตรภพที่ท่านได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรุณาสละเวลาในการตรวจสอบเนื้อหาทั้งหมด เพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คุณพสธร พันธุ์สุวรรณ และคุณนงเยาว์ อารีเอื้อ ที่ได้กรุณาช่วยค้นคว้าหาข้อมูลทางกฎหมาย ตลอดจนแนะนำและเสนอแนะประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และคุณศรินทร์ทิพย์ สุขพิทักษ์ ที่ช่วยดูแลเรื่องข้อมูลภาษาอังกฤษ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผู้เขียนทำงาน และผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญในการศึกษาของผู้เขียนตลอดมา รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านที่เมตตาผู้เขียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทั้งส่วนกลาง และสาขาวิชานิติศาสตร์ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่น้องทุกคนของสาขากฎหมายมหาชนทุกรุ่นที่คอยเป็นกำลังใจ และมอบสิ่งดีๆ ให้เสมอมา

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดความรู้และข้อคิดที่มีประโยชน์อันควรแก่การศึกษาหรือปฏิบัติ ผู้เขียนขอมอบความดีครั้งนี้ด้วยความระลึกถึงพระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้แต่งหนังสือ ตำราทุกท่านที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และผู้มีพระคุณของผู้เขียนทุกท่าน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อาทินันท์ บุญรุ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฆ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	8
1.7 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	9
2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง	10
2.1.1 หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้ง	11
2.1.2 หลักการแบ่งแยกอำนาจ	13
2.1.3 หลักการคุ้มครองสิทธิ	16
2.2 หลักการใช้ดุลพินิจ	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	24
2.3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น	25
2.3.2 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น	26
2.3.3 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น	28
2.3.4 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	29
2.3.5 หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น	30

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

2.4 แนวคิดและหลักเกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 30

2.4.1 หลักการเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 31

2.4.2 โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 34

2.4.3 กระบวนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ของประเทศไทย 37

3. กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของ และระเบียบวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของศาลอุทธรณ์ 44

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ของต่างประเทศ 46

3.1.1 ประเทศฝรั่งเศส 46

3.1.2 ประเทศบราซิล 57

3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ของประเทศไทย 61

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 61

3.2.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 67

3.2.3 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 72

3.2.4 ระเบียบหรือประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น 74

3.3 ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและ วินิจฉัยคดีเกี่ยวกับ การเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 88

3.4 การพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลอุทธรณ์ 98

3.5 คำสั่งศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้ง 101

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

4. วิเคราะห์ปัญหาการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว 112
4.1 ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นและแนวทางแก้ไข 113
4.1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น 113
4.1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น 118
4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และแนวทางแก้ไข 120
4.2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 121
4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 126
4.3 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นและแนวทางในการแก้ไข 129
4.3.1 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น 129
4.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งองถิ่น 138
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ 141
5.1 บทสรุป 141
5.2 ข้อเสนอแนะ 146
บรรณานุกรม 151
ประวัติผู้เขียน 158

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันได้มีการทำรัฐประหารในประเทศไทย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16:30 น. โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำและศึกษาก่อนมีทำการรัฐประหารดังกล่าว ดังนั้น ผู้เขียนจึงยังคงจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะในอนาคตหลังจากมีการคืนอำนาจกลับสู่ประชาชน มีแนวโน้มที่เชื่อได้ว่าระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยจะถูกนำกลับมาใช้ดังเดิม ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยกลับมามีการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง และปัญหาที่เกิดจากการศึกษานี้ก็จะกลับมามีผลทางกฎหมายอีกครั้งเช่นกัน โดยผู้เขียนจะขอกล่าวดังต่อไปนี้

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริง ตลอดจนวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา โดยเฉพาะการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้ง ระบบการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 รวมถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์และเกิดความยุติธรรม จึงได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยให้อำนาจด้านนิติบัญญัติสามมารถออกประกาศ ข้อกำหนด ข้อห้าม และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง อำนาจบริหารในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม

นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้วยังได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องคัดค้านและปัญหาหรือข้อโต้แย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 มาตรา 10 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 96 มาตรา 97 และมาตรา 102 ซึ่งเป็นอำนาจในเชิงตุลาการเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และอำนาจในเชิงบริหารโดยการดำเนินการจัดการเลือกตั้งอย่างเป็นกลางเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์และเกิดความยุติธรรม รวมทั้งอำนาจในเชิงนิติบัญญัติในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งทั้งหลายที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งเพื่อให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม ในอดีตขณะที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในมาตรา 229 ถึงมาตรา 241 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคสี่ กำหนดให้ ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ตลอดจนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 238 กำหนดให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ยังได้กำหนดให้ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล(นคร เมือง ตำบล) องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ซึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกและนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ ที่จะต้องจัดการเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่า แม้จะเป็นเพียงการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่การแข่งขันในการลงสมัครรับเลือกตั้งค่อยข้างที่จะรุนแรง การร้องคัดค้านการเลือกตั้ง เป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้

เป็นเครื่องมือในการตัดสิทธิคู่แข็งจึงทำให้ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นแต่ละครั้ง มีเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เกิดปัญหาทางกฎหมายจากกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปัญหาทางกฎหมายเกิดอยู่ในช่วงหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้ง จนถึงก่อนมีการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งปัญหาทางที่เกิดขึ้นเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎที่ถูกออกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จึงจะขอสรุปถึงปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีเลือกตั้งแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 97 ที่ได้กำหนดให้หลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ที่มีเนื้อหาเป็นการกำหนดกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบและวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งกฎดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม แต่หลังจากมีการบังคับใช้กฎ เกิดปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด เพราะเนื้อหาและกระบวนที่ถูกกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 มีขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ระยะเวลาอีกทั้งกฎดังกล่าวยังไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนและการสวบสวน ตลอดจนยังไม่กำหนดระยะเวลาการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่แน่นอน รวมถึงเนื้อหาของกฎ

ยังไม่มีการกำหนดระยะเวลาให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าจากการบังคับใช้กฎ อีกทั้งปัญหาการบังคับใช้กฎดังกล่าวยังมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นั่นเอง

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 โดยปัญหาดังกล่าวเกิดจากหลังคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งและได้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น การกระทำดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายเนื่องจากเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นคำร้องในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลให้การกระทำดังกล่าวตามกฎหมายจึงเป็นการกระทบสิทธิของผู้เสียหายตลอดจนในกรณีที่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ อีกทั้งหากศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งในบางกรณีอาจเกิดความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ หรือเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเสนอข้อมูลพยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงทำให้ผู้เสียหายที่เข้ามาร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในคดีเลือกตั้งจึงได้รับผลกระทบ และไม่สามารถฟ้องร้องในคดีดังกล่าวได้อีก นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวยังเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

ตลอดจนกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม นั่นเอง

3. ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ได้บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 อีกทั้งจากการที่ประเทศไทยได้แบ่งศาลอุทธรณ์ ออกเป็น 10 เขต ได้แก่ศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งมีทั้งหมด 9 ภาค และศาลอุทธรณ์หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าศาลอุทธรณ์กลาง จากเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ที่แบ่งเป็น 10 เขตดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในการยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งเกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎ และเกิดปัญหาจากการใช้ดุลพินิจในการรับคดีของศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจาก เกิดปัญหาการออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ไม่มีบรรทัดฐาน ในการกำหนดรูปแบบและขอบเขตของการพิจารณา ทำให้การออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ในแต่ละที่เกิดความไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ในคดีที่เกิดข้อเท็จจริงเดียวกัน ข้อกฎหมายเดียวแต่มีการใช้ดุลพินิจในการรับคำร้องที่แตกต่างกัน เพราะวัตถุประสงค์ของกฎมีเนื้อหาเป็นการกำหนด กระบวนการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการกำหนดวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนและจะต้องดำเนินกระบวนการโดยรวดเร็ว ตลอดจนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่ง ประมวลมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับเท่าที่สามารถบังคับได้ แต่ปัญหาที่เกิดจากที่เนื้อหาของกฎดังกล่าวที่นำมาบังคับใช้ กลับไม่ได้มีการกำหนดให้มีการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากหากข้อมูลที่ได้จากคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีไม่เพียงพอ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ เกิดจากการใช้ดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเสนอข้อมูล พยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว ดังนั้น การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้มีการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้ง จึงส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มี

วัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและยังเป็นการกระทำส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งไม่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม นั่นเอง

ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวมาข้างต้น ตลอดจนศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักการทางทฤษฎี ตลอดจนทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม นั่นเอง

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกต้อง โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของต่างประเทศ และในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาปัญหากระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างความเหมาะสม และถูกต้องตามหลักการทางทฤษฎี

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ในอดีตระหว่างมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกิดปัญหาทางกฎหมายในระหว่างกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยปัญหาทางกฎหมายเกิดอยู่ในช่วงหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้ง จนถึงก่อนมีการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งปัญหาทางที่เกิดขึ้นเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎที่ถูกออกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ได้แก่ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งปัญหาทางกฎหมายทั้งหมดเป็นปัญหาที่ขัดต่อหลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่งผลทำให้เกิดขึ้นปัญหาที่กระทบกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติและกฎที่เกี่ยวกับกระบวนการการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดที่มีปัญหา โดยการนำแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมาย และแนวคิดทางกฎหมายของประเทศที่เกี่ยวกับกระบวนการการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชน กฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพกับประเทศไทยต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากหนังสือทางกฎหมาย บทความ เอกสารการวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ทำให้ทราบถึงแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกต้อง โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.ทำให้ทราบถึงกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของต่างประเทศ และในประเทศไทย

3.ทำให้ทราบถึงปัญหากระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

4.ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างความเหมาะสม และถูกต้องตามหลักการทางทฤษฎี

1.7 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หมายความว่า การถูกตัดสิทธิทางการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการใช้สิทธิทางการเมืองอย่างอื่น เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หมายความว่า ให้ยกเลิกการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาและให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่แทน

ประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง หมายความว่า ประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองว่าผู้ใดได้รับเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หมายความว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาลตำบล สมาชิกสภาเทศบาลเมือง สมาชิกสภาเทศบาลนคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเมืองพัทยา และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น หมายความว่า การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาลตำบล นายกเทศบาลเมือง นายกเทศบาลนคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

คดีเลือกตั้ง หมายความว่า คำร้องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่

ใบเหลือง หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณีสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

ใบแดง หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณี สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและให้มีการเลือกตั้งใหม่

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การเลือกตั้ง (Election) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นหัวใจสำคัญในระบอบประชาธิปไตยซึ่งยึดถือเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ เนื่องจากประชาชนจะสามารถแสดงเจตจำนงและตัดสินใจในการกำหนดอาณัติ กลั่นกรองนโยบายและใช้สิทธิรับรองผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ปกครองทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ[6] ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระดับชาติหรือการปกครองในระดับท้องถิ่น การที่จะมีผู้แทนของประชาชนจะไปทำหน้าที่แทนประชาชนในสภาจึงจำเป็นต้องผ่านการเลือกตั้ง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้ง เพื่อเป็นพื้นฐานทางความคิด ได้แก่ ความหมายของการเลือกตั้ง หลักทั่วไปและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมทั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งของไทยในปัจจุบัน ทฤษฎีและหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนระบบการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการที่จะนำมาวิเคราะห์และศึกษาต่อไป

2.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ความชอบธรรมแก่การใช้อำนาจของรัฐกับประชาชน หรืออาจกล่าวได้ว่า ให้ความชอบธรรมแก่การปกครองของมนุษย์ที่มีต่อมนุษย์ด้วยกันได้ เนื่องจากเป็นรูปแบบการปกครองที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ในการปกครองนั้น โดยเนื้อหาแล้วก็เป็นเพียงแต่ผู้ที่ทำให้เจตจำนงของประชาชนเป็นจริงขึ้นมาเท่านั้น กล่าวคือ เป็นการเข้ามาทำหน้าที่ในการสนองความต้องการของประชาชนในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” แต่บนพื้นฐานดังกล่าวยังมีความเห็นที่ยังไม่ลงรอยกัน

---

[6] สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2551). *การศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ* (รายงานผลการวิจัย). หน้า 1-8.

ในประเด็นที่ว่า เจตจำนงของประชาชนที่กล่าวมาแล้วนั้นคืออะไร และจะเข้าถึงเจตจำนงดังกล่าวนั้นได้อย่างไร จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีประชาธิปไตย ดังนี้

2.1.1 หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนทางการเมืองที่ดีเป็นผู้ที่ประชาชนเชื่อถือไว้วางใจ ตามกลุ่มประชาชนที่ความหลากหลาย ตามลักษณะสังคมพหุลักษณ์ (ความหลากหลายในแง่ของกลุ่มผลประโยชน์ ความต้องการ ความเชื่อ แนวคิด ฯลฯ) ทำให้สามารถหล่อหลอมเจตจำนงและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน การเลือกตั้งช่วยหล่อหลอมความเป็นพหุลักษณ์ของสังคมไม่ให้แตกต่างกันมากนักและจะมีส่วนในการสร้าง “เจตจำนงร่วม” ทางการเมืองขึ้น [7]

การสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครอง ในรัฐประชาธิปไตยถือว่าอำนาจรัฐมีที่มาจากประชาชน ประชาชนแสดงออกซึ่งอำนาจดังกล่าวโดยการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจะสามารถสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐหรือผู้ปกครองได้ก็ต่อเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขพื้นฐานในการเลือกตั้งกล่าวคือ ประชาชนต้องมีโอกาส “เลือกสรร” ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งแข่งขันกันอย่างเสรีโดยแท้จริง ในรัฐที่ปกครองในระบบเผด็จการหรือในระบบที่มีพรรคการเมืองพรรคเดียว แม้ว่าจะมีการเลือกตั้งแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งถูกกำหนดโดยพรรคการเมืองที่คุมอำนาจรัฐเท่านั้น เป็นการบังคับประชาชนให้ไปเลือกตั้ง ย่อมจะถือว่าเป็นการเลือกตั้งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งความชอบธรรมของผู้ปกครองไม่ได้[8] ดังนั้น การเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับใดย่อมต้องอาศัยหลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งมาเป็นเครื่องมือในการเลือกตั้งเพื่อจะได้ผู้ปกครองหรือผู้นำอันแท้จริงตามเจตนารมณ์ของประชาชนที่ลงคะแนนเลือกตั้ง

---

[7] Rudolf Smend นักกฎหมายรัฐธรรมนูญผู้มีชื่อเสียงของเยอรมัน เคยกล่าวไว้ว่า สิ่งที่สำคัญสำหรับการเลือกตั้ง คือ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งจะต้องมีผลก่อให้เกิดการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองและหลังจากนั้นก่อให้เกิดการรวมตัวเป็นเสียงข้างมาก ไม่ใช่เพียงมีผลเป็นการสร้างผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นปัจเจกชนแต่ละคนขึ้นเท่านั้น

[8] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.(2552). *12 ปี กกต.ข้ามพ้นวิกฤต เพื่อการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม*.หน้า 44.

หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งสากลเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาตรา 21[9]

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ให้หลักการสำคัญไว้ว่า การเลือกตั้งที่เป็นกลางและมีคุณภาพสูงจะต้องเป็นการเลือกตั้งอย่างลับ (secret) มีความเป็นอิสระ (freedom) เป็นวาระ (periodic) อย่างเสมอภาค (equal suffrage) เป็นการทั่วไป (universal suffrage) และเป็นการเลือกตั้งที่แท้จริง (genuine election) หลัก 6 ประการนี้ดูเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่แท้ที่จริงแล้วมีนัยเชิงปฏิบัติที่จะนำไปสู่การปิดบัง ซ่อนเร้น หรือเบี่ยงเบนเจตนารมณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้นได้โดยง่าย[10]

หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญยึดถือปฏิบัติโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นหลักการมาปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพราะถือเป็นหลักการที่นานาประเทศซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติยอมรับว่าจะใช้เป็นกติกาของสังคมนั้น ๆ ด้วย มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญโดยย่อ ดังนี้

1) หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Free Vote) หมายความว่า ประชาชนจะต้องเลือกผู้แทนของตนโดยเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดก็ได้ ซึ่งตนเห็นว่ามีความเหมาะสม และการเลือกตั้งดังกล่าวนั้นต้องปราศจากการบังคับ ข่มขู่ จ้างวานใด ๆ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

2) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodical Election) หมายความว่า เมื่อผู้ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนของประชาชนเข้าบริหารประเทศได้ดำรงตำแหน่งมาครบระยะเวลาตามที่ได้กำหนดไว้เป็นหลักการในรัฐธรรมนูญ หรือในกฎหมายเลือกตั้งแล้ว จะต้องจัดการเลือกตั้งใหม่ทันที เพื่อให้ได้ผู้มาทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศต่อไป

---

[9] มาตรา 21 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 1948 บัญญัติไว้ว่า

1.บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรัฐบาลแห่งประเทศของตน ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผู้แทนซึ่งผ่านการเลือกตั้งอย่างเสรี

2.บุคคลมีสิทธิเข้าถึงเท่ากันในบริการสาธารณะในประเทศของตน

3.เจตนารมณ์ของประชาชนจะเป็นรากฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงนี้จะแสดงออกโดยการเลือกตั้งเป็นครั้งเป็นคราวอย่างแท้จริง ด้วยการให้สิทธิออกเสียงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และโดยการลงคะแนนลับหรือวิธีการลงคะแนนอย่างเสรีที่คล้ายคลึงกัน

[10] พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์.(2539). *คณะกรรมการการเลือกตั้ง* (รายงานผลการวิจัย). หน้า 3

3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องแสดงถึงความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริงของประชาชนในการเลือกผู้แทนเข้าบริหารประเทศ ดังนั้น กระบวนการเลือกตั้งจะต้องไม่มีการทุจริตเกิดขึ้น หรือสร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ใช่ความประสงค์ของประชาชนโดยแท้จริง

4) หลักการออกเสียงโดยทั่วไป (Universal Suffrage) หมายความว่า การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งจะต้องกำหนดให้การใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องกระทำอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการจำกัดเพศ สีผิว อาชีพ ฐานันดร หรือความเชื่อทางการเมือง ยกขึ้นมาเป็นข้ออ้าง

5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึง ประชาชนทุกคนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ควรมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งเท่าเทียมกัน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนควรมีคะแนนเสียงหนึ่งเสียงเท่ากัน และทุกคะแนนเสียงจะต้องมีน้ำหนักและมีค่าเท่ากัน หลักความเสมอภาคในการเลือกตั้งจึงจะเกิดขึ้นได้

6) หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret Vote) หมายถึง เป็นการให้อิสระอย่างเต็มที่แก่ผู้ออกเสียงเลือกตั้งได้มีโอกาสตัดสินใจลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งตนเห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นผู้แทนราษฎร และการลงคะแนนนั้นจะต้องไม่ถูกตรวจสอบโดยบุคคลอื่น จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายจัดการเลือกตั้งที่จะต้องจัดเตรียมสถานที่ วิธีการให้การลงคะแนนเป็นไปโดยลับ[11]

อนึ่ง การลงคะแนนลับอาจจะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่ควรพิจารณาดูเป็นเรื่อง ๆ ว่าเรื่องใดควรจะลงคะแนนเสียงโดยลับ หรือวิธีการเปิดเผย แต่ตามหลักการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรหรือฝ่ายบริหารตลอดจนฝ่ายตุลาการต้องใช้วิธีการเลือกตั้งโดยวิธีลับ จึงจะเป็นการชอบด้วยหลักการที่ว่า “หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง” และถ้าหากจะไม่ใช้การลงคะแนนเสียงโดยลับดังกล่าวควรจะต้องใช้หลักการวิธีการลงคะแนนเสียงอิสระอย่างอื่น (Free Voting Procedure)[12]

2.1.2 หลักการแบ่งแยกอำนาจ

การแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) คือ การมอบอำนาจอธิปไตยซึ่งอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศให้แก่องค์กรรัฐนำไปปฏิบัติ องค์กรดังกล่าว ได้แก่ สภานิติบัญญัติทำหน้าที่ออกกฎหมาย รัฐบาล ทำหน้าที่บริหารประเทศ และศาลยุติธรรม ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินคดี ซึ่งองค์กรเหล่านี้จะต้องทำหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม มีการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

---

[11] ดำริห์ บูรณะนนท์. (2539). *กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายเลือกตั้งและพรรคการเมือง*. หน้า 59-62.

[12] หยุด แสงอุทัย. (2513). *หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป*. หน้า 360.

นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีอิทธิพลในเรื่องนี้ คือ ชาร์ลส์ เดอ เซอกงดาต์ บารอง เดอ มองเตสกิเออ (Montesquieu) ได้อธิบายไว้ในหนังสือเจตนารมณ์แห่งกำหมาย หรือ L'Esprit des Lois (The Spirit of Law) ในบทที่ 6 หมวด 11 ความตอนหนึ่งว่า[13]ในรัฐทุกรัฐจะมีอำนาจอยู่ 3 อย่าง คือ

1)อำนาจนิติบัญญัติ (Puissance Legislative) คือ อำนาจเกี่ยวกับการวางระเบียบบังคับทั่วไปในรัฐ กล่าวคือ อำนาจในการตรากำหมายนั่นเอง

2)อำนาจปฏิบัติการ (Puissance executive de l'Etat) ซึ่งขึ้นอยู่กับกำหมายมหาชน คือ อำนาจในการใช้หรือบังคับให้เป็นไปตามกำหมาย ซึ่งสมัยนี้เรียกว่า อำนาจบริหารนั่นเอง

3)อำนาจปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายแพ่ง (Puissance execuries de cettes choses qui depend du droit civil) คือ อำนาจในการวินิจฉัยอรรถคดี ซึ่งเรียกกันต่อมาว่า อำนาจตุลาการ

ความมุ่งหมายของมองเตสกิเออ ในการแบ่งแยกอำนาจ ก็เพื่อคุ้มครองและให้หลักประกันแก่ราษฎร และมองเตสกิเออเกรงว่า หากมีการก้าวก่ายกันแล้ว ก็จะนำไปสู่เผด็จการได้โดยง่ายดังคำกล่าวที่ว่า

"เมื่อใดอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารรวมอยู่ที่คนคนเดียวกัน องค์กรเดียวกันหรือเจ้าหน้าที่เดียว เสรีภาพจะไม่อาจมีได้ เพราะกษัตริย์หรือสภาเดียวกัน อาจสร้างกฎหมายขึ้นและใช้กฎหมายนั้นกดขี่ข่มเหงประชาชน ในทำนองเดียวกัน เสรีภาพจะไม่หลงเหลืออยู่เช่นกัน ถ้าอำนาจตุลาการไม่แยกออกจากอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร ถ้าหากใช้อำนาจตุลาการอยู่กับอำนาจนิติบัญญัติ ชีวิต"และอิสรภาพของคนในบังคับก็จะถูกควบคุมตามอำเภอใจ เพราะฝ่ายตุลาการเป็นผู้บัญญัติกฎหมายเองและตัดสินคดีตามกำหมายเอง ถ้าใช้อำนาจตุลาการรวมกับอำนาจบริหาร ฝ่ายตุลาการก็จะกดขี่บังคับพลเมืองไปอย่างเต็มที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะถึงซึ่งกาลอวสานถ้าหากคนหรือองค์กรเดียวกันไม่ว่าจะเป็นชนชั้นสูงหรือราษฎรสามัญใช้อำนาจทั้ง 3 นี้ กล่าวคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจปฏิบัติตามกำหมาย และอำนาจตัดสินคดีที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชน"

มองเตสกิเออ ได้ให้เหตุผลที่ในการกล่าวเช่นนี้ว่า

"เป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไปแล้วว่า คนเราทุกคนที่มีอำนาจย่อมหลงระเริงชอบชิอำนาจเกินกว่าที่ควร ต่อเมื่อใดพบอุปสรรคขัดขวาง เมื่อนั้นจึงจะหยุดยั้ง อย่าว่าแต่อะไรเลยแม้แต่คุณธรรมยังต้องมีขอบเขตจำกัด เมื่อคนเราอาจใช้อำนาจจนเกินควรได้เช่นนี้ จึงจำต้องหาวิธีให้อำนาจคอยเหนี่ยวรั้งอำนาจไว้"

---

[13] ผจญ คงเมือง. (2550). *หลักกฎหมายมหาชน*. หน้า 94-95

ดังนั้น มองเตสกิเออจึงไม่ต้องการให้อำนาจอยู่ที่บุคคลเพียงคนเดียว เพราะเมื่อบุคคลมีอำนาจ มักใช้อำนาจเกินเลยเสมอ จึงต้องใช้อำนาจหนึ่งหยุดยั้งอำนาจอีกอำนาจหนึ่ง (Power stop power) บุคคลจึงจะมีเสรีภาพ

สรุปได้ว่า ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ (separation of power) ของมองเตสกิเออ รัฐทุกรัฐจะต้องมีอำนาจอยู่ 3 อย่าง ได้แก่ 1. อำนาจนิติบัญญัติ คือ อำนาจเกี่ยวกับการวางระเบียบบังคับทั่วไปภายในรัฐ 2 .อำนาจบริหาร คือ อำนาจในการใช้หรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และ3.อำนาจตุลาการ คือ อำนาจในการวินิจฉัยอรรถคดี ความมุ่งหมายของมองเตสกิเออในการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจดังกล่าวนี้ ก็เพื่อคุ้มครองและเป็นหลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของราษฎร หากบุคคลคนเดียวหรือองค์กรกรเดียวกันรวมอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารไว้ด้วยกัน เสรีภาพจะไม่เกิดขึ้น เพราะการที่อำนาจทั้งสองรวมกันในการตรากำหมาย จะทำให้กำหมายดังกล่าวมีลักษณะของการใช้และบังคับใช้เพื่อกดขี่ราษฎรผู้อยู่ใต้การปกครอง และหากอำนาจพิพากษารวมกับอำนาจนิติบัญญัติ ชีวิตและเสรีภาพของราษฎรจะขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ปกครองซึ่งมีอำนาจล้นหลาม เนื่องจากผู้พิพากษาเป็นองค์กรตุลาการมีหน้าที่บังคับใช้กกหมาย แต่กลับเป็นผู้ตรากฎหมายใช้บังคับเสียเอง หากอำนาจพิพากษารวมกับอำนาจบริหาร ผู้พิพากษาจะมีอำนาจมากมายในการบีบคั้นผู้อยู่ใต้การปกครอง

ฉะนั้น การที่บุคคลคนเดียวหรือองค์กรเดียวใช้อำนาจทั้งสามอำนาจ กล่าวคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ จะทำให้เสรีภาพของราษฎรไม่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้มีอำนาจจะใช้อำนาจตามอำเภอใจในการปกครองกดขี่ข่มเหงราษฎร แต่หากมีการกระจายการใช้อำนาจต่างองค์กรกัน แต่ละองค์กรต่างก็ใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าวนั้นกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมาย จะเป็นหลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองแต่การที่ที่ประชุมใหญ่ว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เองมีลักษณะของการรวมอำนาจนิ นิบัญญัติเกี่ยวกับการวางระเบียบบังคับใช้เป็นการทั่วไปภายในรัฐ โดยมีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป แก่บุคคลผู้อยู่ในกระบวนพิจารณาชั้นศาลนั้นขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ[14]

---

[14] สุภาภรณ์ แจ้งสุข. (2552). *ปัญหาทางกฎหมายของวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550.* หน้า 40-42.

2.1.3 หลักการคุ้มครองสิทธิ

หลักนิติรัฐมีความเกี่ยวพันกันอย่างยิ่งกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล (Freilheitsrecht) ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายยอมรับหลักความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ดังนั้น เพื่อเห็นแก่ความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ จึงมีการวางหลักการต่างๆ ไว้มากมาย เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง (Allgemeinheit und Einzelfallverbot) การกำหนดให้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ (Zitiergebot) หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้(Wesengehaltagarantie) และหลักประกันที่สำคัญคือหลักประกันการใช้สิทธิในทางศาล (Rechtsschutzgarantie) ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางศาลแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทาของรัฐ เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการการกระทาของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล[15]

หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักย่อยของหลักนิติรัฐอีกหลักหนึ่ง ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายต่างต้องยอมรับความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนไปตามความมุ่งประสงค์ของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้น เพื่อความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อแดนของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนประชาชนให้อานาจกระทำการดังกล่าว

---

[15] บรรเจิด สิงคะเนติ.(2545). “การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ”, *รวมบทความกฎหมายมหาชน*. หน้า.6.

หลักนิติรัฐมีหลักการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยอย่างชัดแจ้งและโดยปริยาย ดังต่อไปนี้

(1) สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 26 ถึงมาตรา 69 จากการที่รัฐเสรีประชาธิปไตยจัดทำรัฐธรรมนูญของตนโดยได้รับแรงบันดาลใจจากลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) โดยสอนว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมจะปรากฏตัวออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในรูปของความสามารถของมนุษย์ ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนได้ด้วยตนเอง (Self – etermination) อนึ่ง มนุษย์แต่ละคนจะมีความสามารถเช่นว่านี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อแต่ละคนมี “แดนแห่งเสรีภาพ” (Sphere of Individual Liberty) ภายในแดนแห่งเสรีภาพนี้ แต่ละคนจะคิดหรือกระทำการใด ๆ ก็ได้อย่างอิสระปลอดจากการแทรกแซงตามอำเภอใจของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้ปกครอง ดังนั้น รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยทุกรัฐจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่าง ๆ ให้แก่ราษฎรเพื่อให้ราษฎรแต่ละคนใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นพัฒนาบุคลิกภาพแห่งตนทั้งทางกายและทางจิตใจได้ตามปรารถนา สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ให้แก่ราษฎรนี้อาจจำแนกออกเป็นประเภทของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น จำแนกตามวัตถุ หรือเนื้อหาแห่งสิทธิและเสรีภาพ และจำแนกตามอาการใช้สิทธิและเสรีภาพ

(2) สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ และหลักการดังกล่าวได้ถูกนำมาบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนั้น เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด

โดยปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ คือ

ก) การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข) ความเสมอภาค

ค) สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

ง) สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัว

จ) ความคุ้มครองจากข้อสันนิษฐานในคดีอาญาว่าไม่มีความผิด

ฉ) ความคุ้มครองที่จะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง

ช) เสรีภาพในเคหสถาน

ซ) เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่

ฌ) เสรีภาพในการสื่อสาร

ญ) เสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกาย ลัทธิทางศาสนา

ฎ) เสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน

ฏ) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

ฐ) เสรีภาพในทางวิชาการ

ฑ) เสรีภาพในการศึกษาอบรม

ฒ) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ

ณ) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

ด) สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

ต) เสรีภาพในพรรคการเมือง

ถ) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน การสืบมรดก และการได้รับค่าเวนคืน

ท) เสรีภาพในการประกอบกิจกรรม หรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรี

ธ) ความคุ้มครองที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน

น) สิทธิรับการรักษาพยาบาล

บ) สิทธิเด็กและเยาวชน

ป) สิทธิคนชราอายุเกิน 60 ปี

ผ) สิทธิผู้พิการหรือทุพพลภาพ

ฝ) สิทธิที่จะร่วมกับชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี

พ) สิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฟ) สิทธิผู้บริโภค

ภ) สิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ

ม) สิทธิได้รับข้อมูลในกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต

ย) สิทธิได้รับข้อมูลในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง

ร) สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์

ล) สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ

ว) สิทธิในการต่อต้านการล้มล้างของระบอบประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้วพบว่ามีบทบัญญัติให้ประชาชนชาวไทยได้รับความคุ้มครองในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับการให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ โดยสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย [16] เสรีภาพในการนับถือศาสนา [17] เสรีภาพในเคหสถาน [18] สิทธิของประชาชนในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ [19] รวมถึงสิทธิของชุมชนท้องถิ่น [20]

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ประเทศไทย มีรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการปกครองและกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยการตรากฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎข้อบังคับประกาศใด ๆ นั้นจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้ ซึ่งบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 6 ในการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับนั้น เนื้อหาสาระของกฎหมายอาจมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาญาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และวรรคสาม ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย

---

[16] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 32.

[17] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 37.

[18] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 33.

[19] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 41.

[20] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 66.

ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ แยกพิจารณาได้ 2 ประการ

1) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติกฎหมาย

หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ เป็นการนำหลักประชาธิปไตยมาสัมพันธ์กับหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กล่าวคือ กฎหมายที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากองค์กรตัวแทนของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นจึงเป็นกฎหมายที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นการแสดงออกถึงลักษณะร่วมกันของหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติรัฐ หรือหากพิจารณาจากหลักเงื่อนไขของรัฐสภา ซึ่งหมายความว่า การกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องที่มีความสำคัญนั้น องค์กรนิติบัญญัติจะต้องพิจารณากำหนดโดยองค์กรนิติบัญญัติเอง องค์กรนิติบัญญัติไม่อาจมอบอำนาจในการกำหนดเรื่องดังกล่าวให้องค์กรอื่นเป็นผู้กำหนดได้ และกรณีการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ถือว่าเป็นสาระสำคัญที่องค์กรนิติบัญญัติจะต้องพิจารณากำหนดเอง จะมอบอำนาจให้องค์กรออกกฎหมายลำดับรองจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้

2) กรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในกรณีนี้จะต้องอยู่ในภายขอบเขตของเงื่อนไขเฉพาะนั้น ๆ

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า เงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพมี 2 เงื่อนไขทั่วไปและเงื่อนไขเฉพาะ เงื่อนไขทั่วไปคือ กรณีที่สิทธิและเสรีภาพอาจจำกัดได้โดยบทบัญญัติของกฎหมายธรรมดา กับเงื่อนไขเฉพาะคือ กรณีที่สิทธิและเสรีภาพอาจจำกัดได้เมื่อเป็นกรณีที่เข้าเงื่อนไขตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น ซึ่งกรณีนี้หมายความว่า การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น ๆ จะกระทำได้เฉพาะตามขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 กำหนดว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้[21] เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้ ตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง โดยกฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจใน

[21] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 29.

การตรากฎหมายนั้นด้วยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง โดยบทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคสาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดหลักการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ กรณีที่ต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น ใช้บังคับเฉพาะกับกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎเท่านั้น ไม่รวมไปถึงข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ [22]

1) หลัก คือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้

2) ข้อยกเว้น คือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

3) กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น ต้องมีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงและต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ คือกฎหมาย กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญหมายถึง กฎหมายที่ตราขึ้น โดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือเทียบเท่าได้แก่ กฎหมายที่ตราขึ้นในรูปแบบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 138 และมาตรา 139 พระราชบัญญัติตามมาตรา 142 และมาตรา 143 ที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาและพระราชกำหนดซึ่งมีผลใช้บังคับเช่นพระราชบัญญัติตามมาตรา 184 และมาตรา 186 [23]และกฎหมายอื่นที่มีศักดิ์ของกฎหมายในระดับเดียวกัน เช่น ประกาศคณะปฏิวัติ สำหรับพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ ข้อบัญญัติท้องถิ่นทั้งหลาย แม้สิ่งเหล่านั้นจะมีผลบังคับต่อประชาชนเพราะเป็นกฎเกณฑ์ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทกฎหมาย แต่ในรูปแบบไม่ถือว่าเป็นกฎหมายตามความหมายในรัฐธรรมนูญเพราะ ไม่ได้บัญญัติขึ้นโดยพระมหากษัตริย์ด้วยคำแนะนำและความยินยอมของรัฐสภาอันเป็นผู้แทนปวงชน ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 187 บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกา โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย แสดงได้ว่าพระราชกฤษฎีกา

---

[22] บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และนันทชัย เพียรสนอง. (2555). *คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 124

[23] แหล่งเดิม. หน้า 101.

ไม่ใช่กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ และด้วยเหตุที่พระราชกฤษฎีกาไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ รวมถึงระเบียบก็มิใช่กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ ไม่อาจตราขึ้นมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญได้ เช่น ไม่อาจออกระเบียบโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตัดสิทธิของบุคคลที่ไม่ไปทำหน้าที่เลือกตั้งได้ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 68 กำหนดให้ผู้ไม่ไปทำหน้าที่เลือกตั้งต้องเสียสิทธิตามที่ “กฎหมาย” กำหนด “กฎหมาย” ในที่นี่คือ กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจออกระเบียบมาตัดสิทธิของผู้ไม่ไปทำหน้าที่เลือกตั้ง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15/2541) [24]

2.2 การใช้ดุลพินิจ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “การใช้ดุลพินิจ” เป็นที่เข้าใจกัน โดยทั่วไปว่าเป็นการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจอย่างกว้าง โดยขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้มีอำนาจนั้น โดยตรง ภายใต้ขอบเขตของอำนาจ ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “ดุลพินิจ” ว่าหมายถึง การวินิจฉัยที่เห็นสมควร และคำว่า “วินิจฉัย” หมายความว่า การตัดสินชี้ขาด ไตร่ตรอง ใคร่ครวญ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ดุลพินิจ คือการตัดสินชี้ขาดโดยไตร่ตรองใคร่ครวญตามที่เห็นสมควร

การใช้ดุลพินิจเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากใช้อย่างถูกต้องแล้วย่อมจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศโดยรวมทั้งผู้ใช้ดุลพินิจที่ถูกต้องย่อมได้รับความยอมรับนับถือและได้รับการยกความย่อง แต่หากใช้ดุลพินิจไม่ถูกต้องหรือเหมาะสม ย่อมกระทบต่อสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของคู่ความ รวมทั้งความน่าเชื่อถือของผู้ใช้ดุลพินิจด้วย

ในกฎหมายปกครอง “ดุลพินิจ” หมายความว่า อำนาจตัดสินใจอย่างอิสระที่จะเลือกกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด [25] จากความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอำนาจดุลพินิจเป็นอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ใช้อำนาจสามารถเลือกตัดสินใจกระการอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างอิสระ ดังนั้นดุลพินิจของฝ่ายปกครองก็คืออำนาจที่กฎหมายบัญญัติให้ฝ่ายปกครองสามารถเลือกตัดสินใจที่จะกระทำการได้หลายอย่างเพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

---

[24] แหล่งเดิม. หน้า 125.

[25] อำพน เจริญชีวินทร์. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีในศาลปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม. หน้า 57-58.

การใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ การใช้อำนาจตัดสินใจอย่างอิสระที่จะเลือกกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเหตุผลอันสมควรภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย การใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมายเริ่มจากการพิจารณาคำร้องหรือคำขอว่าได้ยื่นถูกต้องตามแบบขั้นตอน และระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ก่อนมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องหรือคำขอ เมื่อได้รับคำร้องไว้พิจารณาแล้วต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาอย่างอิสระเป็นกลาง โปร่งใส ไม่บิดเบือนวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขณะเดียวกันจะต้องสงวนและรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมด้วย นอกจากนี้ การใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองจะต้องไม่ฝ่าฝืนระเบียบภายในของฝ่ายปกครองที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติ ต้องใช้ดุลพินิจอย่างมีเหตุมีผลและไม่ขัดกับหลักกฎหมาย ส่วนการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ เป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แต่ละกรณี รวมถึงการใช้ดุลพินิจไม่เป็นไปตามสัดส่วนของการกระทำ(Principle of Proportionality) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานที่กำหนดความสัมพันธ์ของผู้ใช้อำนาจปกครองกับผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองให้เกิดความสมดุลสมเหตุสมผลพอเหมาะพอควรแก่กรณี ได้แก่หลักความเหมาะสม (Principle of Suitability) คือการใช้อำนาจให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามกฎหมาย หลักความจำเป็น (Principle of Necessity) ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุดหรือทำให้รัฐเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow Sense)หากผลของคำสั่งทางปกครองเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมน้อยมากเมื่อเทียบกับความเสียหายที่ประชาชนได้รับ [26]

ดุลพินิจที่บัญญัติอยู่ในกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

1. ดุลพินิจตัดสินใจ หมายความว่า เป็นการใช้อำนาจหรือไม่ก็ได้ โดยจากถ้อยคำในกฎหมายมักใช้คำว่า “มีอำนาจ” “มีสิทธิ” “อาจ...ก็ได้” “เสียได้” “สามารถ” หรือ “ควรจะ” เป็นต้น

2. ดุลพินิจเลือกกระทำ หมายความว่า มีอำนาจดุลพินิจว่าจะเลือกกระทำการใดในหลายประการให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อเท็จจริงหรือภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

2.1ดุลพินิจที่จะเลือกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในหลายประการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจ

---

[26] วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน รวมบทความเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม. หน้า 102-107.

ห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนรวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คูคลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญต่างๆ ได้ กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นกระทำการหลายอย่างซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถเลือกกระทำการใดการหนึ่งได้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ในแต่ละกรณีว่ากรณีใดควรใช้อำนาจระงับเหตุรำคาญ กรณีใดควรใช้อำนาจดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา เป็นต้น

2.2 ดุลพินิจเลือกกระทำได้เองภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดโดยกฎหมายไม่ได้กำหนดทางเลือกไว้ เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 41 วรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ควบคุมดูแลที่หรือทางสาธารณะเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนทั่วไป ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ควบคุมดูแลที่หรือทางสาธารณะคือ เพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนทั่วไป โดยมิได้กำหนดทางเลือกไว้เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถกำหนดทางเลือกได้เองแต่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนทั่วไปตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น ดุลพินิจจึงเป็นเรื่องการใช้อำนาจของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายและสามารถตรวจสอบได้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์ที่สำคัญมากในปัจจุบันเนื่องจากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน และอยู่ในพื้นที่ประชาชนเข้าถึงง่าย การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันของไทย ได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงแนวความคิดที่เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญ โครงสร้างของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาในบทที่ 4 ต่อไป

ทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น ในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตก มีแนวคิดที่แตกต่างกันถึง 3 สำนัก คือ

สำนักแรกเป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง

สำนักที่สอง เห็นว่าหลักการประชาธิปไตยได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) และความเสมอภาค (Equality) นั้นไม่อาจตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของการ

ปกครองท้องถิ่นได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะคับแคบ เห็นแก่ท้องถิ่นตนเป็นหลัก (Parochial) หลากหลาย (diverse) มีแนวโน้มจะเป็นแบบคณาธิปไตย (Potentially oligarchic) และมีลักษณะฉ้อฉลอำนาจ (corrupt)

สำนักที่สามเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นนั้นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง ประชาชนต้องมีเสรีภาพ ประชาชนยิ่งเสียภาษีต้องมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมือง ต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไร ผู้บริหารควรปรึกษาหารือกับประชาชนในกิจการสาธารณะต่าง ๆ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้านล้วนต้องมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ตนเองในท้องถิ่นเอง [27]

2.3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองตนเอง ที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้ [28]

ฮอลโลเวย์ (Holloway) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจในการปกครองตนเอง มีอำนาจในการบริหารงานคลังเองและมีสภาท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชน

ร็อบสัน (Robson) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น มิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมายและมีหน่วยงานที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง

วิท (Wit) กล่าวว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่รองจากรัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองร่วมกัน มีอิสระในการบริหารงาน มีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่น มีเขตอำนาจของตนเอง

---

[27] ฉัตรชัย รือหาร. เล่มเดิม. หน้า 41-45.

[28] โอพาร ถิ่นบางเตียว.(2546). *การเมืองท้องถิ่นกับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง*.หน้า 13-14.

คลาร์ก (Clarke) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นส่วนการปกครองของประเทศหรือรัฐซึ่งมีอำนาจสำคัญที่รับผิดชอบในการดำเนินเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับประชาชนในท้องถิ่นหรือในขอบเขตแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ และเป็นการสมควรที่จะมอบเรื่องดังกล่าวให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้บริหารโดยมีฐานะเป็นรองจากการบริหารของรัฐบาลในส่วนกลาง

มอนตากู (Montague) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่มีการเลือกตั้งโดยอิสระที่จะเลือกผู้บริหารท้องถิ่น มีอำนาจอิสระในการบริหารงานได้ โดยปราศจากการควบคุมจากราชส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้เป็นรัฐอิสระ

อุทัย หิรัญโต [29]ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของประชาชนในชุมชน การบริหารงานท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารและมีการควบคุมจากรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมปราศจากการควบคุมจากรัฐไม่ได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจและดำเนินกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

2.3.2 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ [30]

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่กระจายอำนาจอย่างแท้จริง

---

[29] อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่น*. หน้า12.

[30] แหล่งเดิม.หน้า 22.

2. พื้นที่และระดับ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงมีกฎเกณฑ์ที่กำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่สามารถให้การบริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดให้ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น มิได้หมายความว่า มีอิสระเต็มที่ทีเดียว แต่จะหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิเช่นนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตย รัฐจึงต้อสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ การเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการเลือกตั้ง มีเขตการปกครอง มีงบประมาณรายได้ มีบุคลากร มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามสมควรตามอำนาจหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยมีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะหน่วยงานรอง ตลอดจนการให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.3.3 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในการที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองให้สอดคล้องกับหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญดังนี้ [31]

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกที่สนับสนุนให้ประชาชนปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของตนในแง่การเมือง เพราะเป็นกลไกที่ช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนมีเสียงในการเสนอความต้องการของตน ปกป้องผลประโยชน์และสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและชุมชน ที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีขนาดย่อม ซึ่งประชาชนสามารถสอดส่องดูแลการกระทำของตัวแทนตนได้อย่างใกล้ชิดและสามารถเปลี่ยนแปลงตัวแทน หากเห็นว่าผลประโยชน์ของตนไม่ได้รับการตอบสนอง

2. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนได้ฝึกฝนและพัฒนาบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นส่งเสริมแนวทางประชาธิปไตยฉบับย่อเพราะมีขอบเขตไม่กว้างเกินไปและไม่ซับซ้อนเกินไป ประชาชนย่อมสามารถสังเกตกระบวนการประชาธิปไตยแต่ละขั้นตอนได้อย่างชัดเจนกว่ากระบวนการระดับชาติและประชาชนยังสามารถตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตนเอง บทบาทของตัวแทนกับหนทางการเมืองและการบริหารที่มีต่อประชาชน โดยส่วนรวมด้วย โดยทั่วไปทุกประเทศประชาธิปไตยการเมืองระดับท้องถิ่นเป็นแหล่งฝึกฝนนักการเมืองผู้จะก้าวหน้าไปสู่ระดับการเมืองที่สูงขึ้นไปจนถึงการเมืองระดับชาติ

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการลดภาระของรัฐบาลกลาง การที่รัฐบาลกลางได้ผลักภาระการบริการส่วนหนึ่งให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นรับผิดชอบ ย่อมเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางและในขณะเดียวกันก็เป็นการหันเหความไม่พอใจที่อาจก่อตัวขึ้นเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับบริการที่ดี ทั้งนี้เพราะรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการให้บริการนั้นเอง ลักษณะเช่นนี้เป็นการบรรเทาปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ประสบ คือ ปัญหาการทุ่มเทความสนใจอยู่ที่รัฐบาลกลางเพียงอย่างเดียว

4. การปกครองท้องถิ่นเป็นจุดรองรับและรวบรวมความต้องการเบื้องต้นของประชาชน การที่ระบบการเมืองใดจะคงอยู่ได้นั้นต้องสามารถรับรู้ความต้องการด้านต่างๆของประชาชนและ

---

[31] อนันต์ อนันตกูล. (2521). *การปกครองท้องถิ่น*.หน้า.6-7.

การปรับตนเองให้ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวได้ ภาระส่วนหนึ่งในการรวบรวมความต้องการของประชาชนมักตกอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และสื่อมวลชน แต่ในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งกลุ่มผลประโยชน์สนใจเฉพาะเรื่องของตน เพื่อกลุ่มย่อยและพรรคการเมืองมิได้มีสาขารองรับในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นอาจเป็นส่วนช่วยรวบรวมความต้องการของประชาชนได้อีกส่วนหนึ่งกล่าวคือ ช่วยรวบรวมปัญหาและความต้องการระดับท้องถิ่นซึ่งสะท้อนบรรยากาศความต้องการและพฤติกรรมทางการเมืองระดับชาติได้บางส่วน เช่น ถ้าประชาชนมีปฏิกิริยารุนแรงต่อหน่วยการปกครองท้องถิ่นในประเด็นปัญหาใด รัฐบาลกลางอาจต้องรีบดำเนินการคลี่คลายปัญหานั้นตลอดจนอาจวางมาตรการป้องกันปัญหาลักษณะเดียวกันที่อาจก่อตัวในท้องถิ่นอื่นด้วย

2.3.4 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย เริ่มมีขึ้นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงตราพระราชกำหนดสุขาภิบาล ขึ้นเป็นครั้งแรกและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาระโดยสังเขปเกี่ยวการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านองค์กร การให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงาน ตามความต้องการของท้องถิ่น โดยต้องประกอบด้วยสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งและคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นและมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

2. ด้านการบริหาร การให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตน รวมถึงการให้มีคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและให้พนักงานลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งโดยคณะกรรมการต้องประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากันเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย

3. ด้านอำนาจหน้าที่ ให้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับท้องถิ่นและระหว่างท้องถิ่นด้วยกัน โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการจัดบริการสาธารณะและการจัดแบ่งรายได้จากภาษีอากร โดยมีคณะกรรมการในลักษณะเดียวกันกับคณะกรรมการส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวและเป็นผู้พิจารณาทบทวนทุก 5 ปี นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้มีหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ ฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาและการจัดการสาธารณสุขด้วย

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการบริหารต่างๆ เช่นเดียวกันกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเสนอ

ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น และการให้ประชาชนมีสิทธิเสนอออกข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเสนอกฎหมายต่อรัฐสภาได้

2.3.5 หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้กับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการที่เป็นอยู่ในบางประเทศมีข้อพิจารณา ดังนี้ [32]

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ นอกจากนั้น ในด้านการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนสาธารณะ สวนหย่อม การกำจัดขยะมูลฝอย

2. งานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย ได้แก่ งานตำรวจ งานดับเพลิง

3. งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม งานด้านนี้มีความสำคัญสำหรับคนในท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีหรือต้องรับผิดชอบร่วมมือกับรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหา เช่น การจัดให้มีบริการทางสาธารณสุขในท้องถิ่นเพื่อให้การบริการประชาชน การจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ เป็นต้น

4. งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น งานประเภทนี้ถือเป็นกิจการที่บริการให้ประชาชน ซึ่งหากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร ได้แก่ การจัดตั้งสถานธนานุบาล การจัดตลาด การจัดบริการเดินรถ เป็นต้น และงานต่างๆ เหล่านี้ เป็นงานที่มีรายได้สามารถเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชนได้

2.4 แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระบวนการจัดการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งตามวิถีทางแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักการกระจายอำนาจ แต่อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้นก็มีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างไปจากการเลือกตั้งในระดับชาติด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในการเลือกตั้งระดับชาติเพื่อจะได้มาซึ่งผู้แทนในการปกครองประเทศ จะมีการรวมอำนาจบริหาร (Centralization) ทั้งหมดเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อบริหารประเทศ และจะมีการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) บางส่วนโดยการให้มีตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปปกครองในระดับจังหวัดหรืออำเภอ โดยที่ผู้บังคับบัญชามอบ

---

[32] ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. หน้า119.

อำนาจการตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการระดับหนึ่งภายในกรอบวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อความสะดวกรวดเร็ว แต่การวินิจฉัยสั่งการนั้นยังคงอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของส่วนกลาง แต่สำหรับหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นนั้นถือเป็นส่วนประกอบสำคัญ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถที่จะพึ่งตนเอง ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการในการบริหารท้องถิ่นของตนเองได้ ซึ่งจะทำให้บริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำนั้นเกิดความรวดเร็วขึ้น

2.4.1 หลักการเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หากเปรียบการปกครองท้องถิ่นเป็นเส้นเลือดที่สำคัญของการกระจายอำนาจผ่านการบริหารราชการแผ่นดินภายในรัฐ การเลือกตั้งผู้แทนของท้องถิ่นก็อาจเปรียบเสมือนอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมของการปกครองท้องถิ่นเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่ดี นอกจากจะต้องเป็นการเลือกตั้งที่เป็นไปตามหลักการอันเป็นพื้นฐานทั่วไปของการเลือกตั้งแล้ว การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นยังจะต้องเป็นไปตามหลักการดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ [33]

1. หลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการกระจายอำนาจถือเป็นหลักการที่สำคัญอันดับแรก ดังที่แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้กำหนดถึงการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า “รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” ซึ่งหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจแยกพิจารณาได้อีก ดังนี้

1.1 การปกครองตนเองต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น อาจกล่าวให้ชัดเจนได้ว่าหลักดังกล่าวนี้คือ หลักเคารพเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องถิ่น หมายถึงการให้ท้องถิ่นใดปกครองตนเองต้องถือความมุ่งหมายของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักในการกำหนด

---

[33] สรญา คันธารัตนกุล. (2548). *ปัญหาทางกฎหมายในการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น*. หน้า 11-60.

อำนาจหน้าที่ให้แก่ท้องถิ่น และให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นฝ่ายตัดสินใจหรือวินิจฉัยสั่งการเองเพื่อกระทำกิจการใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ได้[34]

1.2 การปกครองตนเองอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง ในการกระจายอำนาจปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ว่าเมื่อส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นแล้ว ส่วนกลางจะปล่อยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่างๆ ได้อย่างอิสระทั้งหมด เนื่องจากความหมายของการกระจายอำนาจ คือ การกระจายอำนาจทางปกครองเท่านั้น ซึ่งทำให้ส่งผลตามมา 2 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสภาพเป็นนิติบุคคล และประการที่สอง การกระจายอำนาจนั้นยังถูกจำกัดโดย “การกำกับดูแล” จากส่วนกลาง[35]ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความเป็นอิสระของท้องถิ่นนั้นยังต้องถูกควบคุมกำกับโดยรัฐที่มีอยู่เหนือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้น จึงถือได้ว่าการกำกับดูแลเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจ และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้บัญญัติเรื่องการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกล่าวไว้ว่า “การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจน สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้”

2. หลักความเป็นอิสระในการปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระภายใต้หลักการกระจายอำนาจ ทั้งในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยหลักความเป็นอิสระในการปกครองท้องถิ่นนั้นอาจกล่าวได้ 2 ส่วน คือ

2.1 ความเป็นอิสระในการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในหลายๆ ด้าน ความเป็นอิสระในการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นถือว่าเป็นความอิสระในระบบการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองภายในท้องถิ่น นอกจากนี้การให้ท้องถิ่นมีอิสระในการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้

---

[34] พรชัย รัศมีแพทย์. (2541). *หลักกฎหมายการปกครองท้องถิ่นไทย*. หน้า18.

[35] สมคิด เลิศไพฑูรย์ . (2539). *รวมบทความกฎหมายการปกครองท้องถิ่น*. หน้า41.

เองยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด และยังส่งผลดีในด้านความเชื่อมั่น เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2.2 ความเป็นอิสระในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ท้องถิ่นก็ควรจะมีอิสระในการบริหารกิจการของท้องถิ่นเองด้วย เช่น มีอำนาจในการจัดหารายได้[36] เช่น การจัดเก็บภาษี การออกพันธบัตร การพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้มากพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกจากนี้ก็ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย โดยที่นโยบายการบริหารจัดการนี้จะต้องไม่ขัดกับนโยบายการปกครองประเทศ

3. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

ประชาชนในท้องถิ่นทุกคนโดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นนั้นอาจแยกเป็นเรื่องที่สำคัญได้ดังนี้

3.1 สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นภายใต้กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทในปัจจุบัน อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ล้วนแต่ได้กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งสิ้น[37]

3.2 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ เมื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป ก็มีสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นให้พ้นจากตำแหน่งได้โดยทำตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดได้

---

[36] ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2534). *การปกครองเมืองพัทยา*.หน้า 6.

[37] ประหยัด หงส์ทองคำ.(2520). *กฎหมายปกครองท้องถิ่น*.หน้า 422.

3.3 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถริเริ่มเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นมีสิทธิที่จะเข้าชื่อกันพร้อมกันเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความคิดเห็นของตนต่อประธานสภาท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น โดยทำตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดได้

3.4 ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของสภาท้องถิ่นได้ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับเลือกเข้าไปเพื่อให้ทำประโยชน์แก่ท้องถิ่น โดยสามารถเข้าร่วมฟังการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสามารถตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าตรงกับปัญหาความเดือดร้อนและมีการแก้ไขที่ตรงต่อความต้องการของประชาชนหรือไม่ ทั้งยังสามารถตรวจสอบการจัดทำข้อบัญญัติหรืออบังคับงบประมาณรายจ่ายและติดตามการจ่ายงบประมาณว่าถูกต้องโปร่งใสและเกิดประโยชน์หรือไม่[38]

2.4.2 โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ใน มาตรา 235 โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งประเภทต่างๆ สำหรับในส่วนของการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ยังเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ดำเนินการจัดการเลือกตั้งด้วยเช่นกัน และเพื่อความเข้าใจที่มากขึ้นในส่วนนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ทั้ง 5 ฉบับกำหนด กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และฝ่ายผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยแต่ละฝ่ายจะมาจากการเลือกตั้ง ดังนี้

ก. สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติออกข้อบัญญัติต่างๆ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 คน และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก 2 คน ที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม โดยการเลือกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

---

[38] ผ่องศรี เจิมสวัสดิ์. (2543,พฤศจิกายน).“การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นแต่ละระดับ,” *วารสารพัฒนาชุมชน,* 39(11). หน้า 22.

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในแต่ละจังหวัดจะมีจำนวนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรของจังหวัดนั้นๆ โดยทั่วไปจะมีจำนวนตั้งแต่ 24 คน ถึง 48 คน มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ส่วนคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีการกำหนดรายละเอียดไว้ใน มาตรา 9 ของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546

ข. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร เพื่อบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งหมด โดยในปัจจุบันกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

2. เทศบาล

เทศบาลมีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดสำหรับโครงสร้างของเทศบาลประกอบด้วย

ก. สภาเทศบาล ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย รวมถึงควบคุมตรวจสอบตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น การตราเทศบัญญัติ การควบคุมฝ่ายบริหาร เป็นต้น สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน สมาชิกสภาเทศบาลมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลจะแตกต่างกันไปตามประเภทของสภาเทศบาลดังนี้

สภาเทศบาลตำบล	ประกอบด้วยสมาชิก	12 คน
สภาเทศบาลเมือง	ประกอบด้วยสมาชิก	18 คน
สภาเทศบาลนคร	ประกอบด้วยสมาชิก	24 คน

ข. นายกเทศมนตรี ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยกฎหมายกำหนดให้นายกเทศมนตรีมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตเทศบาล มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 4 ปี และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกัน 2 วาระไม่ได้ นอกจากนี้นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย และนายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรีได้อีกด้วย

3. องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ก. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ไปตามนโยบายและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยประธานผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น อย่างไรก็ตามหากเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 4 ปี

ข. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 4 ปี และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระ ไม่ได้ หากดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลา 4 ปี ก็ให้ถือว่าเป็น 1 วาระ นอกจากนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 2 คน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้อีกด้วย

4. กรุงเทพมหานคร

โครงสร้างของกรุงเทพมหานครประกอบด้วย ส่วนที่เป็นสภากรุงเทพมหานครและส่วนที่เป็นฝ่ายบริหาร ซึ่งได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ก. สภากรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และทำหน้าที่ในการควบคุมการบริหารงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สภากรุงเทพมหานครประกอบด้วย สมาชิกสภากรุงเทพมหานครซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งเข้ามาในสภาโดยทางตรง จำนวนสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจะขึ้นอยู่กับการกำหนดเขตการเลือกตั้งเป็นคราว ๆ ไป กล่าวคือ การเลือกตั้งจะมีได้ต่อเมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้ง โดยจะมีการกำหนดวันและเวลาของการสมัครและการเลือกตั้ง รวมทั้งจำนวนสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและเขตการเลือกตั้งด้วย สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 4 ปี ซึ่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจะต้องประชุมกันเพื่อเลือกสมาชิกสภา

กรุงเทพมหานครเป็นประธานสภากรุงเทพนคร 1 คน และรองประธานสภากรุงเทพมหานครไม่เกิน 2 คน โดยประธานสภาและรองปรานสภากรุงเทพมหานครจะมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

ข. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นหัวหน้าในการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร กฎหมายจัดตั้งกำหนดให้กรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการได้ 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และจากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และสามารถคัดเลือกรองผู้ว่ากรุงเทพมหานครได้ไม่เกิน 4 คน เพื่อช่วยบริหารงานของกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอาจเลือกเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินจำนวนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้อีกด้วย

5. เมืองพัทยา

เมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการปกครองและการบริหารที่เป็นอิสระ มีโครงสร้างประกอบไปด้วย

ก. สภาเมืองพัทยา สภาเมืองพัทยาทำหน้าที่ในการออกข้อบัญญัติเมืองพัทยาและกำกับควบคุมฝ่ายบริหารเมืองพัทยา โดยประกอบด้วยสมาชิกสภาเมืองพัทยาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีประธานสภาเมืองพัทยา 1 คน และรองประธานสภาเมืองพัทยา 2 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาเมืองพัทยาด้วยกันเอง สมาชิกสภาเมืองพัทยามีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 4 ปี

ข. นายกเมืองพัทยา ในอดีตนายกเมืองพัทยามาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม โดยสมาชิกสภาเมืองพัทยาเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกด้วยกันเองคนหนึ่งเพื่อดำรงตำแหน่งนายกเมืองพัทยา แต่ในปัจจุบันตำแหน่งนายกเมืองพัทยามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา นายกเมืองพัทยาเป็นผู้บริหารเมืองพัทยา มีอำนาจควบคุมและรับผิดชอบการบริหารงานของเมืองพัทยา รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานและลูกจ้างเมืองพัทยาอีกด้วย [39]

2.4.3 กระบวนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทย

จากการประกาศใช้กฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นฉบับปัจจุบัน เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงถ่ายโอนอำนาจในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น จาก

[39] สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). *กฎหมายปกครองท้องถิ่น*. หน้า 642.

กระทรวงมหาดไทยมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีกระบวนการในการจัดการเลือกตั้งดังกล่าว คือ

1.การเตรียมการจัดการเลือกตั้ง การเตรียมการจัดการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเมืองพัทยา และนายกเมืองพัทยานั้น จะเกิดขึ้นภายใน 45 วัน เมื่อมีกรณีต้องเลือกตั้งตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งใหม่หรือเป็นกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากครบวาระ ซึ่งอาจเป็นกรณีการตายหรือลาออก คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 60 วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากครบวาระ [40]แต่กำหนดระยะเวลาในการจัดให้มีการเลือกตั้งตามที่กล่าวมาอาจมีข้อยกเว้นได้ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษที่จำเป็น คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาดังกล่าวได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ การเตรียมการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญในการเตรียมการเลือกตั้งดังนี้

1.1 ระบบงานธุรการ สำหรับงานธุรการต่าง ๆ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องดำเนินการมีดังต่อไปนี้

การประกาศให้มีการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคือ หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น จะเป็นผู้ประกาศให้มีการเลือกตั้ง โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด [41]

การแบ่งเขตเลือกตั้ง การแบ่งเขตเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะแบ่งออกเป็นแต่ละรูปแบบดังนี้ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ถือเขตเป็นเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารจังหวัดที่จะพึงมีในอำเภอนั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หากเป็นเทศบาลตำบล ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็น 2 เขตเลือกตั้ง เทศบาลเมือง ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็น 3 เขตเลือกตั้ง หรือเทศบาลนคร ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็น 4 เขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งเมืองพัทยาให้แบ่ง

---

[40] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 7.

[41] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 8.

เขตเลือกตั้งออกเป็น 4 เขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้แบ่งเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง [42] สำหรับการกำหนดเขตเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

ให้ใช้เขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเขตเลือกตั้ง [43]

การกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง [44] ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน โดยที่การกำหนดหน่วยเลือกตั้งจะต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทางมาใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน ส่วนที่เลือกตั้งจะต้องเป็นสถานที่ที่ประชาชนเข้าออกสะดวก มีป้ายหรือเครื่องหมายแสดงขอบเขตบริเวณของที่เลือกตั้ง รวมถึงการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง [45]

การรับสมัครผู้เลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรับสมัครเลือกตั้ง รวมทั้งดำเนินการอื่นที่จำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วย [46]

1.2 การจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ในการจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะประสานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง และกรมการปกครอง โดยผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร จะมีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทางทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแยกเป็นรายจังหวัดไว้

1.3 การสมัครรับเลือกตั้ง ในขั้นตอนของการสมัครรับเลือกตั้งจะเป็นหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น วุฒิการศึกษา คุณสมบัติทั่วไป ลักษณะต้องห้ามต่าง ๆ เป็นต้น [47]

1.4 การเตรียมบุคคลากรในการจัดการเลือกตั้งด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากบุคลากรที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นชอบจาก

---

[42] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 13.

[43] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 16.

[44] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 17.

[45] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 18.

[46] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 20.

[47] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 44 และมาตรา 45.

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง 1 คน คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง 7 คน และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งอย่างน้อยที่เลือกตั้งละ 2 คน [48]

นอกจากนี้ยังมีบุคคลากรที่นับว่ามีความสำคัญในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเช่นกัน คือ คณะกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่นับคะแนนเลือกตั้ง โดยแต่งตั้งมาจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในจังหวัดที่มีการเลือกตั้งนั้น ซึ่งผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ประชุมปรึกษาหารือ กับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน [49]

2.การดำเนินการเลือกตั้ง สำหรับการดำเนินการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด รวมถึงเจ้าหน้าที่และบุคลากร มีขั้นตอนดังนี้

2.1 การจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นการจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งในคูหาที่จัดเตรียมไว้ เวลาที่กำหนดไว้ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเสียงได้ คือ ระหว่างเวลา 08.00-15.00 น. [50]

2.2 การตรวจสอบคุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจะตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อ ตรวจสอบบัตรประชาชนและคุณสมบัติทั่วไปของผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งก่อนที่จะจ่ายบัตรลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง [51]

2.3 การนับบัตรเลือกตั้งเป็นคะแนนการนำหีบบัตรเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้งมาส่ง รวมถึงการรวบรวมผลคะแนนและรายงานผลคะแนน กฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการนับคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งต้องทำโดยเปิดเผยและห้ามเลื่อน

---

[48] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 23.

[49] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546, มาตรา 5.

[50] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 67.

[51] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 69.

หรือประวิงเวลาการนับคะแนน[52]และเมื่อมีการนับคะแนนเลือกตั้งและประกาศผลการนับคะแนนแล้ว จำนวนบัตรเลือกตั้งที่มีอยู่ทั้งหมด จำนวนบัตรที่ใช้และจำนวนบัตรเหลือจากการลงคะแนนเลือกตั้งแล้วจะได้รับการประกาศโดยเปิดเผย แล้วรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทันทีเพื่อรวบรวมผลการนับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หลังจากนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประกาศผลการนับคะแนนของเขตเลือกตั้งและรายงานผลการนับคะแนนไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตรวจสอบให้ถูกต้อง และถ้ายังไม่ถูกต้องจะต้องจัดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่[53] ถ้ายังไม่ตรงกันอีกให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาว่าสมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่

2.4 การประชุมก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ก่อนที่จะมีการประกาศลการเลือกตั้ง ก่อนที่จะมีการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมก็จะรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้งต่อไป[54]โดยเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานดังกล่าวมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้วก็ทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดทำใบประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งกลับไปที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อให้แจ้งการประกาศผลการเลือกตั้งต่อไป

3.การประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจในการประกาศผลการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นกำหนดไว้โดยการมีกรอบกำหนดไว้ว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องประกาศผลของการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในระยะเวลา 30 วัน

---

[52] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546, มาตรา 5 และมาตรา 6.

[53] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 94 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546, มาตรา 6

[54] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545, มาตรา 95.

นับแต่มีการเลือกตั้ง"[55] โดยก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งทุกครั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องตรวจสอบว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเสียก่อน ซึ่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือมีอำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งได้หากการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วจึงจะมีคำวินิจฉัยชี้ขาด โดยคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเอกตั้งให้มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งนี้มีสภาพบังคับเด็ดขาดหรือถึงที่สุด (res judicata) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ (Judicial function) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อองค์กรใดให้พิจารณาทบทวนได้ แม้ว่าผลการนับคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งจะได้รับคะแนนสูงสุดจากประชาชน แต่ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบแล้วพบว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะไม่ประกาศผลการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดผู้นั้น ทั้งยังจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเรียกว่าเป็นการให้ "ใบเหลือง" แต่ถ้ามีหลักฐานพอเชื่อได้ว่าความไม่สุจริตที่คณะกรรมการการเลือกตั้งพบเป็นการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุด เพื่อไม่ให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่หรือเรียกว่าเป็นการให้ "ใบแดง"

แต่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรให้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุด คณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะดำเนินการโดยจะทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดทำใบประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งกลับไปที่คระกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อให้แจ้งการประกาศผลการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อไป

4.การคัดค้านผลการเลือกตั้ง ในเรื่องของการคัดค้านการเลือกตั้ง สามารถพิจารณาใน 2 ประเด็นที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน ดังนี้

4.1 การร้องเรียน การร้องเรียนไม่ใช่การคัดค้านผลการเลือกตั้ง เนื่องจากการร้องเรียนนั้นจะเกิดขึ้นตั้งแต่ภายหลังจากที่มีการประกาศผลการเลือกตั้ง เช่น ถ้ามีการกำหนดวันเลือกตั้งเป็น

---

[55]ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 32, ข้อ 1.

วันที่ 15 พฤษภาคม และประกาศให้มีการเลือกตั้งดังกล่าวลงวันที่ 4 เมษายน ผู้ร้องเรียนสามารถยื่นร้องเรียนได้ตั้งแต่วันที่ 4 เมษายนจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้ง

4.2 การร้องคัดค้านการเลือกตั้ง การคัดค้านการเลือกตั้งเป็นมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้งรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งดำเนินไปตามกฎเกณฑ์และกติกาที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม และเป็นวิธีการที่จะแก้ไขการเลือกตั้งที่มีการทุจริตหรือเกิดข้อบกพร่อง โดยให้ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องต่อองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งอาจได้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือศาลแล้วแต่กรณี เพื่อทำการวินิจฉัยชี้ขาดตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายกำหนด โดยการคัดค้านการเลือกตั้งผู้ร้องคัดค้านสามารถร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้ภายใน 30 วันนับจากประกาศผลการเลือกตั้ง [56]โดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยจะใช้วิธีพิจารณาแบบไต่สวนโดยให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหามีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน หรือมาให้ถ้อยคำต่อองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย

[56] พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545, มาตรา 102.

บทที่ 3
กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทยและต่างประเทศและระเบียบวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของศาลอุทธรณ์

การจัดการเลือกตั้งของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการเลือกตั้ง เพื่อดำเนินกระบวนการต่างๆ ในการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย ไม่ให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงหรือเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่เป็นการทำลายประชาธิปไตยอย่างรุนแรงโดยตรง เมื่อมีความตระหนักถึงความต้องการให้มีการเลือกตั้งที่เป็นไปอย่างสุจริตและยุติธรรม จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (องค์กรกลาง) ขึ้นมาเพื่อช่วยดูแลการบริหารการเลือกตั้งของประเทศ ซึ่งเริ่มจากการที่รัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน มีความประสงค์ที่จะให้การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม[57] แต่องค์กรนี้เป็นเพียงองค์กรที่อยู่กึ่งกลางระหว่างภาครัฐกับเอกชน ซึ่งมีหน้าที่หลัก คือ ตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เรียบร้อยและกระตุ้นให้ประชาชนสนใจการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนการจัดการเกี่ยวกับการเลือกตั้งยังคงเป็นหน้าที่ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยจะปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

ภายหลังจากที่องค์กรกลางได้ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งมาระยะหนึ่ง องค์กรกลางต้องประสบปัญหาด้านต่าง ๆ คือ ปัญหาการที่ไม่มีกฎหมายรองรับ ไม่มีอำนาจเต็มที่ ความไม่เป็นกลางขององค์กรกลาง และการเป็นองค์กรที่ไม่ถาวร ทำให้องค์กรกลางมีบทบาทที่จำกัดอย่างมากต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระขึ้นมาเพื่อควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับชาติ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แต่ก็มีปัญหาว่า

---

[57] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.(2545). *เอกสารวิชาการเนื่องในวันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 4 ปี คณะกรรมการการเลือกตั้ง*. หน้า 67-70.

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจตุลาการด้วยโดยไม่มีระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรอื่นได้ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 236 (6) และมาตรา 239 จึงได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ไว้ ดังนี้

มาตรา 236 (6) บัญญัติว่า “สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม”

มาตรา 239 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นับบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้มีคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด”

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 236 (6) และมาตรา 239 จะเห็นได้ว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ใด ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้วให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณี โดยให้ศาลใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็วตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ในบทนี้ผู้ศึกษาจึงจะทำการศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของต่างประเทศ และของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของศาลอุทธรณ์ และตัวอย่างคำพิพากษาของศาลเพื่อเป็นแนวทาง

ศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ต่อไป

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของต่างประเทศ

ผู้ศึกษาจะทำการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของต่างประเทศในประเทศที่นำมาใช้เปรียบเทียบการศึกษาในครั้งนี้เท่านั้น

3.1.1 ประเทศฝรั่งเศส

หลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งอันเป็นที่ยอมรับในประเทศฝรั่งเศสที่สำคัญ กล่าวคือ

1. การเลือกตั้งจะต้องมีความเสมอภาค กล่าวคือ ไม่มีใครได้เปรียบกว่าใครในการใช้เครื่องมือในการเสนอแนวความคิดและคุณสมบัติของตนเอง

2. การเลือกตั้งจะต้องมีลักษณะเปิดกว้าง โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความคิด และความตั้งใจจริงในทางการเมืองสามารถเข้ามาแข่งขัน มิใช่เป็นกรณีที่ให้เงินเข้ามามีบทบาทอย่างสูงในการเลือกตั้ง

ผลของการเลือกตั้งจะต้องไม่เป็นไปในลักษณะที่ “เงิน” เท่านั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญในการชี้ผลขาดในการเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมการเงินและพฤติกรรมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เป็นการเอาเปรียบคู่แข่ง ในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับ 88-286 ลงวันที่ 11 มีนาคม 1988 ว่าด้วยความโปร่งใสทางการเงินของวิถีชีวิตทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับ 90-383 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 1990 ว่าด้วยการจำกัดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และการให้ความกระจ่างแก่การเงินที่ใช้ในกิจกรรมทางการเมืองรวมถึงประมวลกฎหมายเลือกตั้ง ได้กำหนดให้รัฐให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีมาตรการด้านภาษีในประมวลรัษฎากรที่สนับสนุนกิจการทางการเมือง โดยให้ผู้บริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองสามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ หากพิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความเสมอภาคในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเห็นได้ว่าประกาศฝรั่งเศสมีมาตรการในการให้ความเสมอภาคในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งดังนี้[58]

1. การจำกัดวงเงินบริจาค

---

[58] อุดม รัฐอมฤต. (2540). *กฎหมายว่าด้วยการเงินในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา.*

2. ความโปร่งใสทางการเมือง

1.องค์กรจัดการเลือกตั้ง

ประเทศฝรั่งเศสมีการเลือกตั้ง 6 ระดับ ได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศส การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งระดับภาค การเลือกตั้งระดับอำเภอ การเลือกตั้งระดับเทศบาล การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยุโรป โดยแต่ละระดับจะมีรูปแบบการเลือกตั้งที่แตกต่างกันออกไป

องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งนั้น ได้มีการจัดตั้งขึ้นหลายองค์กรด้วยกัน ทั้งที่เป็นองค์กรศาลและองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรศาล ในส่วนขององค์กรที่ไม่ใช่องค์กรศาลนั้น กระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงที่มีบทบาทสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้งในรูปแบบขององค์กรปกครองอิสระหลายองค์กร ซึ่งมีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง คือ ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาจากฝ่ายบริหาร โดยมีอำนาจหน้าที่ในลักษณะเป็นองค์กรเฉพาะด้านตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรแต่ละองค์กร ดังนี้ [59]

1) คณะกรรมการความโปร่งใสทางการเงินของวิถีทางการเมือง มีอำนาจหน้าที่รับแจ้งบัญชีแสดงทรัพย์สินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการชุดนี้ปัจจุบันประกอบด้วย

1.1 รองประธานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นประธาน

1.2 ประธานศาลฎีกา

1.3 ประธานศาลการบัญชีหัวหน้าคณะ หรือผู้พิพากษาศาลปกครองสูงสุด 4 คน ซึ่งการเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการกฤษฎีกา

1.4 หัวหน้าคณะ หรือผู้พิพากษาศาลฎีกา 4 คน ซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

1.5 หัวหน้าคณะหรือผู้พิพากษาศาลการบัญชี 4 คน ซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลการบัญชี

2) ตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 9 ท่าน ดำรงตำแหน่งคราวละ 9 ปี เมื่อครบกำหนด 3 ปี ก็จะให้สมาชิกออกจากตำแหน่งจำนวน 1 ใน 3 สมาชิกทั้ง 9 คน ประกอบไปด้วย สมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีจำนวน 3 คน สมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 3 คน และสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจากวุฒิสภาจำนวน 3 คน

---

[59] ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ. (2555). “ศาลเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการจัดตั้งและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย” *บทบัณฑิตย์ เนติบัณฑิตยสภา*. หน้า 89-109.

นอกจากนี้ ตุลาการรัฐธรรมนูญยังประกอบด้วยสมาชิกตามกฎหมายซึ่งได้แก่อดีตประธานาธิบดี ซึ่งจะดำรงตำแหน่งสมาชิกตลอดชีพ ส่วนประธานของตุลาการรัฐธรรมนูญแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีจากบรรดาสมาชิกของตุลาการรัฐธรรมนูญ

หน้าที่หลักโดยทั่วไปของตุลาการรัฐธรรมนูญ คือทำหน้าที่ควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี Conseil Constitutionnel จะทำหน้าที่เป็นตุลาการแห่งการเลือกตั้ง โดยจะรับภาระตั้งแต่การรับสมัครการตรวจสอบเอกสาร การจัดการให้มีการเลือกตั้งการควบคุมผลการเลือกตั้งจนกระทั่งการประกาศผลการเลือกตั้ง

3) คณะกรรมการการควบคุมการเลือกตั้ง จัดตั้งขึ้นอย่างช้า 48 ชั่วโมง ก่อนที่จะเริ่มการหาเสียงเลือกตั้ง (15 วัน ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง) Commission นี้มีหน้าที่ควบคุมการหาเสียงให้ความยุติธรรมแก่ผู้สมัครทุกท่านในการหาเสียงจัดแบ่งเวลาหาเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์ อีกทั้งทำหน้าที่ในการควบคุมใบปลิวหาเสียงของผู้สมัครด้วยโดยที่ทางผู้สมัครจะต้องส่งให้ Commission ตรวจสอบก่อนที่จะพิมพ์

4) องค์กรอื่นที่มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง [60]

ประเทศฝรั่งเศสไม่ได้จัดให้มีองค์กรควบคุมการเลือกตั้งโดยตรง แต่ศาลเป็นองค์กรตุลาการที่เข้ามาตรวจสอบการบริหารจัดการเลือกตั้งเพื่อควบคุมการเลือกตั้ง แต่จะใช้อำนาจตุลาการที่มีอยู่ คือศาลประเภทต่างๆเข้าไปตรวจสอบการบริหารจัดการการเลือกตั้งที่อยู่ภายใต้อำนาจและความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองอีกชั้นหนึ่ง โดยศาลแต่ละประเภทแตกต่างกันไป ดังนี้ ศาลยุติธรรม มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง โดยคำพิพากษาของศาลชั้นต้นนี้ถือว่าเป็นที่สุดว่าจะให้มีรายชื่อบุคคลนั้นหรือคัดรายชื่อบุคคลนั้นออก แต่หากเป็นกรณีการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กระทำโดยผิดแบบหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะร้องต่อศาลปกครองเพื่อให้พิจารณาคดีได้

สภาแห่งรัฐ ทำหน้าที่พิจารณาตรวจสอบคดีเกี่ยวกับขั้นตอนในการเลือกตั้งของสมาชิกสภายุโรป

จากลักษณะและประเภทของคดีเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่าในกระบวนการเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้นประกอบด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นตอนในการกำหนดและประกาศวันเลือกตั้ง ขั้นตอนการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ขั้นตอนการนับคะแนน และขั้นตอนในการประกาศผลของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง หากในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งมีความไม่ชอบด้วยกฎหมายเกิดขึ้น ผู้มีส่วนได้เสียสามารถร้องเป็นคดีต่อศาลได้ เพื่อให้ศาลตรวจสอบความถูกต้อง สำหรับคดีเกี่ยวกับ

---

[60] แหล่งเดิม.หน้า 89-109.

ขั้นตอนในการเลือกตั้งนั้น โดยประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งความรับผิดชอบในการตรวจสอบคดีต่าง ๆ ดังนี้

(1) อำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยเกี่ยวกับขั้นตอนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น อยู่ในเขตอำนาจ “ศาลปกครองชั้นต้น”

(2) อำนาจในการตรวจสอบคดีที่เกี่ยวกับขั้นตอนในการเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 59) อันได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งการเลือกตั้งฝ่ายบริหาร กล่าวคือ การเลือกตั้งประธานาธิบดีอยู่ในเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

อำนาจของผู้พิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งมีอำนาจตามกฎหมายที่สำคัญด้วยกัน 2 ประการ คือ

ก. อำนาจชี้ให้เห็นว่า กระบวนการในการเลือกตั้งเป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้งทุกขั้นตอน โดยถือว่าการเลือกตั้งมีผลใช้ได้อันเป็นการให้สัตยาบัน และ

ข. อำนาจชี้ให้เห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ผู้พิพากษามีอำนาจสั่งให้ผลการเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะได้ (พร้อมกันนี้ยังมีกลไกและมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำผิดในการเลือกตั้ง โดยศาลอาญาจะเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาคดี) นอกจากนี้ หากมีการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้พิพากษามีอำนาจสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ได้

สำหรับผู้ร้องขอให้มีการเพิกถอนการเลือกตั้งนั้น ประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งไว้ในรัฐ กำหนดประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

2. บุคคลซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.ลักษณะของความผิดที่จะเพิกถอนการเลือกตั้ง

สำหรับในประเทศฝรั่งเศส การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาอาจถูกยกเลิกได้โดยมีมูลเหตุจากการทุจริตคดโกง การกระทำที่ถือเป็นมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งมีอยู่หลายกรณีด้วยกัน แต่ตุลาการรัฐธรรมนูญ จะสั่งให้ยกเลิกการเลือกตั้งนั้น และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ต่อเมื่อการกระทำนั้น ได้ส่งผลให้การเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไปการกระทำที่ถือเป็นมูลเหตุให้มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้ ได้แก่ การกระทำดังต่อไปนี้[61]

---

[61] ประสิทธิ์ การกลาง.(2531). *การหาเสียงเลือกตั้งโดยมิชอบ: รูปแบบและวิธีการ.*

1. การสร้างอิทธิพลกดดัน ได้แก่ การที่ผู้สมัครคนหนึ่งช่วยเหลือค่าเสียหายให้ผู้รับเคราะห์กรรมจากลมพายุหมุนด้วยเจตนาที่จะสร้างอิทธิพลกดดัน การใช้อิทธิพลกดดันในทางปกครอง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดใช้อิทธิพลกดดัน เพื่อให้มีการออกเสียงไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สมัคร หรือการที่หัวหน้าหน่วยงานข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว การสร้างอิทธิพลกดดัน โดยสมาชิกรัฐสภาบางคน ด้วยการแทรกแซงทางวิทยุกระจายเสียง หรือการที่นายกเทศมนตรีมีจดหมายหาเสียงไปถึงประชาชนในเขตเทศบาล การใช้อิทธิพลกดดัน โดยผู้มีอำนาจทางศาสนาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการกระทำของนักบวชต่อผู้นับถือศาสนา เช่น การที่นักบวชคนหนึ่งได้ใช้วิทยุกระจายเสียงทางศาสนาหาเสียงให้ผู้สมัครคนหนึ่ง การที่นายจ้างใช้อิทธิพลกดดันลูกจ้าง การที่ผู้สมัครทำการแจกจ่ายอาหารให้ประชาชน หรือจ่ายค่าเลี้ยงดูผู้ป่วยตามโรงพยาบาล สถานพักฟื้นสงเคราะห์คนชรา การสร้างอิทธิพลกดดันโดยใช้ความรุนแรง หรือกำลังบังคับสถานพักฟื้นสงเคราะห์คนชรา การสร้างอิทธิพลกดดัน โดยใช้ความรุนแรงหรือกำลังบังคับซึ่งตุลาการรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

2. การใช้กลอุบาย ได้แก่ การใช้กลอุบายโดยการฉ้อฉลล่อลวง เช่น การทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ตรงต่อความจริง การแจกจ่ายสิ่งของเพื่อแลกกับการไปลงคะแนนเสียงให้ การที่เจ้าหน้าที่ยอมให้มีการลงคะแนนเสียงโดยไม่มีการตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น หรือการใช้กลอุบายโดยการเผยแพร่ข้อเท็จจริงหลอกลวง เช่น การให้ข้อมูลเท็จเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจผิดเกี่ยวกับทัศนคติของพรรคการเมืองหรือผู้สมัครบางคน การหลอกลวงว่าประธานาธิบดีเดอโกล์ ชักชวนให้ลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนหนึ่ง การประกาศว่าผู้สมัครคู่แข่งไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่เคยให้ความนิยมเชื่อถือ การตีพิมพ์ข่าวที่ไม่ตรงกับความจริงที่มีลักษณะก่อให้เกิดความสับสน เช่น การออกข่าวว่าผู้สมัครคู่แข่งตกไปตั้งแต่รอบแรก การออกข่าวหลอกลวงว่ามีการหยุดงานประท้วงในโรงงาน ซึ่งผู้สมัครคนหนึ่งเป็นเจ้าของ เป็นต้น หรือการใช้กลอุบายในช่วงเวลาที่ใกล้ชิดก่อนการเลือกตั้ง ตุลาการรัฐธรรมนูญจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเหตุผลว่าผู้สมัครที่เป็นผู้เสียหายไม่มีโอกาสที่จะตอบโต้หรือแก้ข้อกล่าวหาใส่ร้ายนั้นได้ เช่น การใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งขันในคืนก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เป็นต้น

3. การกระทำผิดกฎหมาย ได้แก่ การกระทำผิดในช่วงการเตรียมการเลือกตั้ง เช่น การไม่ประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งภายในเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบตามที่กำหนดในกฎกระทรวงบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้มีการทบทวนให้ทันสมัย บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งปรากฏมีชื่อบุคคลที่ตายไปแล้วการทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพิ่มเติมภายหลังหมดเวลาที่ให้มีการแก้ไขได้ เป็นต้น หรือการกระทำผิดในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น สีของป้ายหาเสียงเลือกตั้งไม่ชอบตามที่กฎหมายกำหนด (กฎหมายกำหนดห้ามใช้ป้ายหาเสียงซึ่งมีสี

น้ำเงิน ขาว แดง) สถานที่ติดป้ายหาเสียง ขนาดของป้าย จำนวนป้าย เนื้อหาของป้าย ระยะเวลาที่ติด ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ใบปลิวหาเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบ เช่น มีข้อความสบประมาท หยาบคาย มีเนื้อหาก้าวร้าวรุนแรงเลยขอบเขตการแข่งขัน หนังสือเวียน เช่น ผู้สมัครที่มีตำแหน่งนายกเทศมนตรีอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนส่งจดหมายหาเสียงเลือกตั้ง โดยลงนามในตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือหนังสือที่ประธานสมาคมพ่อค้ามีไปยังสมาชิกเพื่อหาเสียง ข่าวซึ่งมีการพูดหรือเขียนอาจเป็นมูลเหตุให้มีการร้องคัดค้านได้เช่นกัน โดยหนังสือพิมพ์จะต้องเคารพในความเสมอภาคของผู้สมัครทุกคนการละเมิดความเท่าเทียมกันของผู้สมัคร เช่น การใช้ซองจดหมายซึ่งมีรูปส่วนหัวของประธานาธิบดีอยู่บนซองเป็นการไม่ชอบหรือการใช้สภาเป็นที่อยู่ในการติดต่อหาเสียงก็เป็นการไม่ชอบ เป็นต้น หรือการกระทำผิดในช่วงของการลงคะแนนเสียง เช่น ประกาศรายชื่อผู้สมัครที่ทางราชการจัดทำไว้มีขนาดไม่เท่ากัน หรือมีชื่อบุคคลอื่นแทรกเข้ามา หรือตกชื่อของผู้สมัครฯคนหนึ่งไป หน่วยเลือกตั้งอยู่ในที่ที่ไม่ชอบ หรือมีการย้ายที่ หรือเอามาอยู่รวมกันหลาย ๆ หน่วย หน่วยเลือกตั้งเปิดปิดก่อนเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบไม่อยู่ในหน่วยเลือกตั้ง การปล่อยให้มีการลงคะแนนโดยผู้ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนมีการเวียนเทียนกันลงคะแนน โดยบุคคลผู้หนึ่งออกเสียงเลือกตั้งมากกว่า 1 ครั้ง และปรากฏว่ามีผู้เสียชีวิตไปแล้วหรือผู้ที่สละสิทธิการลงคะแนนไปแล้วมาใช้สิทธิลงคะแนน เป็นต้น

มีข้อสังเกตว่าในที่กรณีผู้ได้รับเลือกตั้งไม่ได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาดอย่างแท้จริง หรือกรณีที่เกิดเหตุการณ์ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ เช่น เอกสารที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นต้นว่า บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือบัตรเลือกตั้งหายไป ตุลาการรัฐธรรมนูญจะยกเลิกการเลือกตั้งนั้นและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ส่วนการลงคะแนนเสียงโดยไม่ชอบ โดยหลักแล้วไม่ว่าจะเป็นการสร้างอิทธิพลกดดัน การใช้กลอุบาย หรือการกระทำที่ผิดกฎหมาย การกระทำดังกล่าวนี้จะต้องส่งผลให้ผลของการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงจะถือว่าเป็นมูลเหตุในการสั่งเพิกถอนการเลือกตั้งนั้น

แต่อย่างไรก็ดี การสร้างอิทธิพลกดดัน การใช้กลอุบายหรือการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้นจะไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป แต่ได้ส่งผลเป็นการทำลายความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้ง ตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ก็ถือเป็นเหตุในการเพิกถอนการเลือกตั้งเช่นกัน

องค์การที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลการใช้อำนาจขององค์กรจัดการเลือกตั้ง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับ การเพิกถอนการเลือกตั้งในการพิจารณาเมื่อผู้ได้รับการเลือกตั้งได้คะแนนไม่เด็ดขาดมาก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคำนึงถึงการทุจริต คดโกงค่อนข้างมาก แต่ถ้าได้คะแนนเสียงทิ้งห่างกันมาก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะเน้นการ

พิจารณาเรื่องความบริสุทธิ์ยุติธรรม (Sincerite) มาเป็นหลักในการพิจารณา แม้ว่าจะไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป

หลักการดำเนินกระบวนวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มีลักษณะเป็นกระบวนพิจารณาแบบไม่มีคู่ความพิพาทกัน เว้นแต่กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการโต้แย้งความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หลักการสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินกระบวนพิจารณา คือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเมื่อได้รับคำร้องตลอดจนประเด็นที่ถูกโต้แย้งเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายแล้ว คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะต้องทำการตรวจสอบประเด็นข้อกฎหมายที่กล่าวอ้างไว้ในคำร้องด้วย

นอกจากนี้ หลักการให้เหตุผลในคำวินิจฉัยเป็นหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องได้รับการบัญญัติไว้ชัดแจ้งในรัฐกำหนดว่าด้วยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในการวินิจฉัยชี้ขาดความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

กระบวนพิจารณาในคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสแบ่งออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ๆ ส่วนแรกเป็นการตรวจสอบคำร้องและการให้รัฐบาลเสนอความเห็นของตนเกี่ยวกับคำร้อง ส่วนที่สองเป็นการประชุมปรึกษาคดี การประชุมปรึกษาคดีจะเป็นการประชุมปรึกษาโดยลับโดยตุลาการที่ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนจะเป็นผู้แถลงรายงานคดี หลังจากนั้นจะเป็นการอภิปรายปรึกษาและวินิจฉัย จะเห็นได้ว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาโดยลายลักษณ์อักษรก็เป็นลักษณะสำคัญของการดำเนินกระบวนพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่มีการดำเนินกระบวนพิจารณาด้วยวาจาโดยเปิดเผย แม้กระบวนพิจารณานั้นจะเป็นเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งก็ตาม ทั้งนี้ การดำเนินกระบวนพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาโดยตรวจสอบเอกสารต่างๆในคดี[62]

วิธีพิจารณาความของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

กระบวนพิจารณาเริ่มขึ้นเมื่อมีการเสนอคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายธรรมดา โดยหลักเมื่อมีการยื่นคำร้องแล้ว จะมีการถอนคำร้องไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่การยื่นคำร้องนั้นเกิดจากการแสดงเจตนาที่ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้ยื่นคำร้อง เช่น ถูกข่มขู่ ถูกหลอกลวง สำคัญผิด

เมื่อมีการเสนอคำร้องมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หน่วยงานธุรการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะบันทึกคำร้องลงสารบบ และตรวจสอบเงื่อนไขการยื่นคำร้องว่าครบถ้วนหรือไม่

---

[62] วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2546). *วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ กับศาลรัฐธรรมนูญไทย*.หน้า 96-97.

หลังจากนั้นหน่วยงานธุรการต้องจัดส่งสำเนาคำร้องไปยังบุคคลอื่นที่มีสิทธิเสนอคำร้อง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นรับทราบข้อมูลและสามารถทำความเห็นได้ หากเห็นว่ามีความประสงค์จะทำความเห็นเสนอคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เมื่อตรวจสอบคำร้องเรียบร้อยแล้ว ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้รับผิดชอบสำนวนหรือตุลาการเจ้าของเรื่อง ทั้งนี้ โดยมีธรรมเนียมปฏิบัติว่าประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะไม่แต่งตั้งตนเองเป็นตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน นอกจากธรรมเนียมดังกล่าวนี้แล้ว ประธานตุลาการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมมีดุลพินิจเต็มที่ในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดเป็นตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน อนึ่ง การแต่งตั้งตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนถือว่าเป็นความลับภายในคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้เกิดความคาดเคลื่อนของคำวินิจฉัย และคุ้มครองตุลาการรัฐธรรมนูญผู้รับผิดชอบสำนวนและประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งด้วย[63]

ภารกิจสำคัญของตุลาการรัฐธรรมนูญผู้รับผิดชอบสำนวนอยู่ที่การรวบรวมข้อมูลต่างๆที่จำเป็นสำหรับการวินิจฉัย วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ รวบรวมข้อมูล พยานหลักฐานต่างๆเป็นไปตามหลักค้นหาความจริงโดยการไต่สวน ซึ่งมาตรา 19 แห่งรัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญที่ 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 เกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หน้าที่ของตุลาการเจ้าของเรื่องคือ ศึกษาเรื่องทั้งหมดจากเอกสารที่เลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจัดเตรียมให้จากนั้นจัดทำร่างคำวินิจฉัย เพื่อเสนอต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญต่อไป การทำงานของตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนจะใช้วิธีศึกษาเรื่องจากเอกสารและจากการสอบถามบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ผู้แทนจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายดังกล่าว ซึ่งจะต้องติดต่อผ่านเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนทำการศึกษาเสร็จแล้ว ต้องเสนอความเห็นของตนต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาต่อไป การพิจารณาวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีลักษณะเป็นการประชุมหารือ ในระหว่างคณะกรรมการรัฐธรรมนูญด้วยกันเองฝ่ายเดียว ซึ่งแตกต่างจากระบบศาลทั่วๆไปที่คู่กรณีจะมีสิทธิเข้าร่วมในการพิจารณาด้วย ที่เป็นดังนี้เพราะคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสมีลักษณะเป็นองค์กรทางการเมืองจึงมิได้ใช้ชื่อว่า “ศาล” การที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีสถานะค่อนข้างเป็น “องค์กรทางการเมือง” นี้เอง ทำให้กระบวนการดำเนินงานต่างๆของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไม่ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ต่างๆที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทั่วไป จึงไม่มีการนำหลักการฟังความสองฝ่ายหรือการเปิดโอกาสให้คู่ความได้ชี้แจงมาใช้ในกระบวนวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่ใช้คำว่า “สภา” แทน โดยมีลักษณะองค์กรที่เป็นรูปแบบเดียวกับ

---

[63] แหล่งเดิม. หน้า115.

คณะกรรมการทั้งหลาย ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงมิได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเอาไว้คงบัญญัติไว้แต่เพียงในมาตรา 63 ที่ว่า “ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดองค์กรและการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตลอดทั้งกระบวนวิธีพิจารณาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดระยะเวลาในการเสนอข้อขัดแย้งให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย” ซึ่งต่อมาก็ได้มีการตรารัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญที่ 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 ออกมาขยายความบทบัญญัติในมาตรา 63 แห่งรัฐธรรมนูญ สรุปความได้ว่าเมื่อตุลาการเจ้าของเรื่องได้เสนอเรื่องพร้อมทั้งความเห็นของตนต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณาแล้ว และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุม คืออย่างน้อย 7 คนขึ้นไป ก็จะเริ่มทำการพิจารณาปัญหาที่ถูกเสนอเข้ามา เมื่อทำการพิจารณาเสร็จแล้วก็จะต้องลงมติซึ่งในกรณีปกติจะต้องได้เสียงเกินกึ่งหนึ่ง ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงชี้ขาด เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาถึงความเป็นคนไร้ความสามารถของประธานาธิบดีเท่านั้นที่จะต้องมีคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์[64]

3.วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งฝรั่งเศส

กฎหมายฝรั่งเศสรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1958 มาตรา 59 บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีเขตอำนาจในการพิจารณาการโต้แย้งความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา 44 แห่งรัฐกำหนดหมายเลข 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 1958 ขยายความให้ชัดเจนขึ้นว่า “สำหรับการวินิจฉัยในคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีเขตอำนาจในทุกประเด็นหลักและประเด็นรอง ซึ่งปรากฏในคำร้อง ในกรณีนี้ให้คำวินิจฉัยมีผลทางกฎหมายต่อการเลือกตั้งซึ่งถูกร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเท่านั้น”

วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ในกฎหมายฝรั่งเศสได้ให้นิยามของ “คดีเลือกตั้งท้องถิ่น”ไว้ว่า ข้อพิพาททั้งหลายทั้งปวงอันเกิดจากการโต้แย้งต่อผลการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น กล่าวคือ การเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่เทศบาล (Commune) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (Departement) ภาค (Region) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (เช่น ปารีส มาย็อตต์ แซงต์ ปีแอร์ เอต์ มิเกอลง เกาะคอร์สิก้า) คดีเลือกตั้งเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใสของผลการเลือกตั้งอันนำมาซึ่งการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น

[64] ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ. (2555). เล่มเดิม.

คดีการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง โดยแบ่งแยกออกเป็น กรณีคดีการเลือกตั้งระดับภาคและการเลือกตั้งสภาของเกาะคอร์สิกา ต้องฟ้องตรงต่อศาลปกครองสูงสุด ในฐานะที่เป็นศาลชั้นต้นและศาลสูงสุด ส่วนคดีการเลือกตั้งสภาเทศบาลและสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น

1.ผู้มีสิทธิฟ้องคดี

ในคดีการเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะกว้างกว่าคดีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา ผู้มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่น มีดังนี้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น แม้จะได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง เฉพาะสมาชิกสภาเทศบาล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตัวแทนจากราชการส่วนกลาง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีที่มีการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะตัวแทนของราชการส่วนกลางไม่อาจหยิบยกประเด็นความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตซื้อเสียงมาโต้แย้งการเลือกตั้งได้ ต้องเป็นเรื่องของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีรายจ่ายการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งและการใช้จ่ายเงินทางการเมือง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

2.สถานที่ยื่นคำฟ้องและระยะเวลาการฟ้องคดี

สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ประสงค์โต้แย้งคัดค้านการเลือกตั้งอาจยื่นเรื่องพร้อมกับบันทึกวาจาประจำวัน (Proces-verbal) ที่จัดทำขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นผู้ว่าการจังหวัดจะเสนอเรื่องต่อไปยังศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดีอาจเสนอคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจโดยตรงด้วยตนเองก็ได้

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุดนั้น ให้ผู้ฟ้องยื่นได้ที่สำนักงานผู้ว่าการจังหวัดหรือสำนักงานย่อยผู้ว่าการจังหวัดที่ผู้ฟ้องมีภูมิลำเนา

ในกรณีที่เป็นการฟ้องโดยผู้ว่าการจังหวัด ให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 15 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

ในกรณีที่ผู้ฟ้องเป็นบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 5 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และต้องยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

ในกรณีที่ผู้ใดประสงค์โต้แย้งคัดค้านผลการเลือกตั้งด้วยวิธีการยื่นเรื่องพร้อมไปกับบันทึกวาจาประจำวัน (Proces-verbal) ที่จัดทำขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เมื่อได้ยื่นเรื่องไปแต่เจ้าหน้าที่ของจังหวัดเสนอเรื่องไปยังศาลปกครองล่าช้าเอง เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการฟ้องที่เกินระยะเวลา ศาลปกครองต้องรับฟ้อง อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจหรือฟ้องผิดศาล การฟ้องนี้ไม่ส่งผลให้ระยะเวลาสะดุดหยุดลง

ในคดีเลือกตั้ง วิธีการนับการฟ้องคดีจะไม่นับวันเลือกตั้งหรือวันประกาศผลการเลือกตั้งรวมเข้ากับระยะเวลา แต่วันที่เป็นวันครบกำหนดระยะเวลาจะถูกนับรวมเข้ากับระยะเวลาด้วย เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีขึ้นในวันที่ 1 มกราคม ผู้ฟ้องต้องยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลา 5 วัน ระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับเมื่อวันที่ 2 มกราคม นับไป 5 วัน ก็จะสิ้นสุดระยะเวลาในวันที่ 6 มกราคม เวลาเที่ยงคืน

มีปัญหาว่าระยะเวลาการฟ้องคดีจะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใด แม้ประมวลกฎหมายเลือกตั้ง มาตรา R 113 และ R 119 จะกำหนดให้ระยะเวลาการฟ้องคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลเริ่มนับจากวันเลือกตั้งก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วระยะเวลาจะเริ่มนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง การเริ่มต้นนับดังกล่าวนี้ใช้กับการฟ้องคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาภาคด้วย อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่วันประกาศผลการเลือกตั้งก็มักเป็นวันเดียวกันกับวันเลือกตั้งอยู่แล้ว

นอกจากศาลปกครองจะไม่รับคำฟ้องที่ฟ้องพ้นกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว ประเด็นที่ผู้ฟ้องหยิบยกขึ้นในคดีก็เช่นเดียวกันกับคำฟ้อง หากประเด็นใหม่ที่ผู้ฟ้องพึ่งหยิบยกขึ้นมาในคดีก็เช่นเดียวกันกับคำฟ้องหรือหยิบยกมาเมื่อพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีไปแล้ว ศาลก็จะไม่รับประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณา เช่น ผู้ฟ้องคดีได้ฟ้องโต้แย้งคัดค้านผลการเลือกตั้งภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยโต้แย้งว่าการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีกระบวนการกดดันผู้มีสิทธิ

เลือกตั้งให้ลงคะแนนให้ผู้สมัครรายหนึ่ง ต่อมาเมื่อพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีแล้วผู้ฟ้องคดีจะขอยกประเด็นใหม่เพิ่มเติมว่า การเลือกตั้งตั้งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะไม่เคารพหลักการนับคะแนนเป็นความลับ เช่นนี้ ประเด็นหลังเป็นประเด็นใหม่ที่ยกขึ้นมาเมื่อพ้นระยะเวลาฟ้องคดีแล้ว ศาลจึงไม่รับประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณา อย่างไรก็ตาม หากประเด็นที่หยิบยกขึ้นใหม่นั้นไม่ได้เป็นประเด็นใหม่แห่งคดี แต่เป็นเพียงการขยายความประเด็นเดิมที่ยกมาในคำฟ้องให้หนักแน่นชัดเจนยิ่งขึ้น กรณีนี้แม้จะยกขึ้นมาภายหลังพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว ศาลก็รับไว้พิจารณา[65]

3.1.2 ประเทศบราซิล[66]

บราซิลเป็นประเทศประชาธิปไตยตามกฎหมาย ซึ่งก่อตั้งบนอำนาจอธิปไตย ความเป็นพลเมือง เกียรติยศของทรัพยากรมนุษย์ คุณค่าทางสังคมต่อแรงงานและต่อการประกอบกิจการได้โดยเสรี และพหุนิยมทางการเมือง อำนาจทั้งสิ้นมาจากประชาชนผู้ใช้อำนาจโดยวิธีการเลือกตั้งผู้แทนโดยวิธีการที่เป็นประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ประการศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 1988 โดยสภาคองเกรสแห่งชาติที่ได้รับมอบอำนาจโดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐปี 1988 ได้รวมแนวคิดใหม่จำนวนมากเข้าไว้ด้วยกัน ตั้งแต่การปกป้องสิ่งแวดล้อมจนถึงสิทธิทางการเมืองและสวัสดิการสังคม ตามมาตรา 3 แห่งรัฐธรรมนูญ วัตถุประสงค์พื้นฐานของสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล คือ เพื่อที่จะสร้างสังคมที่เสรี ยุติธรรม และมีเอกภาพ เพื่อที่จะรับประกันการพัฒนาประเทศ เพื่อที่จะกำจัดความยากจนและมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และเพื่อที่จะลดความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและภูมิภาค และเพื่อที่จะส่งเสริมความกินดีอยู่ดีของทุกคน โดยไม่มีอคติต่อชาติพันธุ์ เชื้อชาติ เพศ สีผิว อายุ และรูปแบบอื่นใดของการเลือกที่รักมักที่ชัง ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย โดยไม่มีความแตกต่างใด ๆ ทั้งสิ้น ชาวบราซิลและชาวต่างชาติผู้อาศัยอยู่ในประเทศนี้ได้รับการรับประกันถึงการไม่ละเมิดสิทธิต่อชีวิต เสรีภาพ ความยุติธรรม ความปลอดภัย และทรัพย์สิน

ณ ระดับสหพันธรัฐของรัฐบาล มีอำนาจอิสระสามประการในระบบประธานาธิบดีของบราซิล ซึ่งดำเนินการอย่างกลมกลืนกันระหว่างอำนาจเหล่านั้นภายใต้ระบบการถ่วงดุลอำนาจ นั่นคือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ระดับมลรัฐ แต่ละแห่งจะมีรัฐบาลของตน ด้วยโครงสร้างที่เป็นตัวแทนที่แท้จริงของรัฐบาลแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งได้รับอำนาจทั้งหมด (ตามที่กำหนด

---

[65] สัญญา จีระออน. (2555). *วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งในคดีที่เกี่ยวกับการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่.* หน้า 80-85.

[66] ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ.(2555). เล่มเดิม. หน้า 95-99.

ไว้ในรัฐธรรมนูญของตน) ซึ่งมิได้สงวนไว้เป็นการเฉพาะต่อรัฐบาลกลาง หรือโอนให้กับท้องถิ่น หัวหน้าผู้บริหารมลรัฐคือผู้ว่าการ ซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยการลงคะแนนเสียงโดยตรงจากประชาชน ฝ่ายนิติบัญญัติที่มีเพียงสภาเดียวคือสภาแห่งมลรัฐ อำนาจฝ่ายตุลาการของมลรัฐได้เป็นไปตามรูปแบบสหพันธรัฐ และมีขอบเขตอำนาจตามที่กำหนดเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับศาลสหพันธรัฐ ณ ระดับเทศบาล มีเทศบาลมากกว่า 5,500 แห่งที่เป็นอิสระอย่างมากในเรื่องกิจการท้องถิ่น

ระบบการเลือกตั้ง

การออกเสียงเลือกตั้งมีลักษณะเป็นสากล และเป็นไปในเชิงบังคับต่อพลเมืองที่อ่านออกเขียนได้ทั้งหมดที่มีอายุจาก 18 ปี ไปถึง 70 ปี การออกเสียงนี้จะเป็นทางเลือกสำหรับพลเมืองผู้มีอายุ 16 และ 17 ปี สำหรับพลเมืองอาวุโสที่มีอายุมากกว่า 70 ปี และสำหรับผู้อ่านหนังสือไม่ออกไม่ว่าจะมีอายุเท่าใดก็ตาม ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง การจดทะเบียนพรรคการเมืองจะมีผลสมบูรณ์โดยการอนุมัติจากศาลเลือกตั้งชั้นสูง และมีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดขั้นต่ำบางข้อซึ่งกำหนดไว้จากฝ่ายนิติบัญญัติ

พรรคการเมือง

เมื่อเดือนพฤศจิกายน 1979 สภาคองเกรสได้ยุบพรรคการเมืองที่ดำรงอยู่สองพรรค ซึ่งทั้งสองพรรคนี้ก่อตั้งขึ้นในปี 1965 ในบรรยากาศทางการเมืองที่เสรีมากขึ้นของทศวรรษที่ 1980 มีการตั้งพรรคการเมืองใหม่มากกว่า 36 พรรค รวมถึงขบวนการประชาธิปไตยบราซิเลียน และพรรคแนวร่วมเสรี และพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งบราซิล (ชื่อใหม่ของพรรคสังคมนิยมแห่งประชาชน) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน

ประเทศบราซิลแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 26 รัฐ (states - estados) และ เฟเดอรัลดิสตริกต์ (federal district - distrito federal) (เป็นที่ตั้งของกรุงบราซิเลียเมืองหลวง)

ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนชาวบราซิลทุกคนที่มีอายุระหว่าง 18-60 ปี (ประชาชนที่มีอายุมากกว่า 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ในกรณีที่มีการเลือกตั้งบุคคลดังกล่าวอาจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ แต่ไม่ถือเป็นหน้าที่) ทั้งนี้ ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งจะต้องลงทะเบียนที่หน่วยเลือกตั้ง ซึ่งจะออกบัตรเลือกตั้งให้ โดยในบัตรเลือกตั้งจะประกอบด้วยหมายเลขประจำตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เวลาเลือกตั้ง การเลือกตั้งจะถูกถ่ายทอดสดออกผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถตรวจสอบและมาลงคะแนนเลือกตั้งได้

ในการเลือกตั้ง ผู้ควบคุมการเลือกตั้งสามารถเรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งมาปฏิบัติหน้าที่ได้โดยประชาชนไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนในการทำหน้าที่ตรวจสอบหลักการเกี่ยวกับการลงทะเบียนเลือกตั้ง หากมีการทุจริตต่อหน้าที่ก็อาจจะให้มีการเพิก

ถอนและถูกตัดสิน โดยผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการลงทะเบียนเลือกตั้งจะต้องคอยตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในการตรวจสอบจะมีผลต่อเมื่อได้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งแล้ว

ตามรัฐธรรมนูญประเทศบราซิล องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเลือกตั้งในประเทศบราซิล ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง ศาลเลือกตั้งภูมิภาค ซึ่งจะมีอยู่ในทุกๆรัฐของประเทศบราซิล และศาลเลือกตั้งสูงสุด

ประเทศบราซิลมีศาลเลือกตั้ง (Electoral Court) ซึ่งทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง และควบคุมการเงินของพรรคการเมือง นอกจากนี้ ศาลเลือกตั้งยังมีหน้าที่กำหนดวันเลือกตั้ง และตัดสินคดีความเกี่ยวกับความผิดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง

1) ศาลเลือกตั้งสูงสุด

ศาลเลือกตั้งสูงสุดถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1932 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะยุติการโกงการเลือกตั้ง และเพื่อให้มีอำนาจเหนือศาลเลือกตั้งทั้งหมด และเพื่อทำหน้าที่ควบคุมบทบาททางพรรคการเมือง มีอำนาจในการอนุญาตหรือยกเลิกการลงทะเบียนพรรคการเมือง การลงทะเบียนของผู้สมัครและรับรองการเลือกตั้ง วางระเบียบและควบคุมการแทรกแซงทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุของพรรคการเมืองในช่วงเวลาระหว่างที่มีการเลือกตั้ง

(1) องค์ประกอบของศาลเลือกตั้งสูงสุด ประกอบด้วยองค์คณะอย่างน้อย 7 คน โดยที่มาของผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งสูงสุด จะต้องมาจาก

1. การเลือกตั้งโดยการลงมติลับจาก

2. ผู้พิพากษา 3 ท่าน ที่มาจากศาลสูงสุดสหพันธ์รัฐฯ

3. ผู้พิพากษา 2 ท่าน ที่มาจากศาลยุติธรรมสูงสุด

(2) ผ่านการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี 2 ท่าน โดยคัดเลือกมาจากผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจำนวน 6 คน ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเป็นผู้มีชื่อเสียง มีคุณธรรม ซึ่งถูกเสนอชื่อ โดยศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์รัฐฯ

ศาลเลือกตั้งสูงสุดจะคัดเลือกประธานและรองประธานจากผู้พิพากษาที่มาจากศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐฯ และเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะจากผู้พิพากษาที่มาจากศาลยุติธรรมสูงสุดของบราซิล

2) ศาลเลือกตั้งภูมิภาค

กำหนดให้มีศาลเลือกตั้งภูมิภาคในเมืองหลวงในแต่ละรัฐและในส่วนกลาง โดยคัดเลือกมาจาก

(1) ศาลเลือกตั้งภูมิภาค ประกอบด้วยองค์คณะอย่างน้อย 6 คน การเลือกตั้งโดยวิธีการลงมติลับจาก

ก. ผู้พิพากษา 2 ท่าน จากผู้พิพากษาศาลยุติธรรมสูงสุด

ข. ผู้พิพากษา 2 ท่าน โดยศาลยุติธรรมสูงสุดจะคัดเลือกจากผู้พิพากษาในศาล

(2) ผู้พิพากษาศาลภูมิภาคและส่วนกลางจะปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละรัฐหรือในส่วนกลางในเขตนั้นๆในกรณีจำนวนผู้พิพากษาไม่ครบตามที่กำหนดไว้ให้คัดเลือกจากผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคและส่วนกลางในแต่ละกรณีตามลำดับในศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคและส่วนกลางนั้นๆ

(3) ผ่านการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี 2 ท่าน โดยการคัดเลือกจากทนายความ 6 คนซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย เป็นผู้มีชื่อเสียง มีคุณธรรมซึ่งถูกเสนอชื่อโดยศาลยุติธรรมสูงสุด

3) วาระการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง

ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งต้องดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ติดต่อกัน

4) อำนาจหน้าที่ของศาลเลือกตั้งและผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง

ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลเลือกตั้งและผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญบราซิล มาตรา 121)

(1) ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหมาะสม มีอำนาจในการรับรองและเพิกถอนการเลือกตั้งได้

(2) ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งต้องดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ติดต่อกัน

(3) คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งสูงสุดเกี่ยวกับการเลือกตั้งจะอุทธรณ์ไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองไม่ให้ขัดกับที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และห้ามมิให้สั่งกักขัง หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลใดให้ขาดอิสรภาพ

(4) คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคจะอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดได้ ต่อเมื่อ

ก. คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ข. เกิดปัญหาการตีความกฎหมายระหว่างศาลเลือกตั้งสองศาล หรือมากกว่านั้น

ค. เกิดการฟ้องร้องเกี่ยวกับเรื่องการขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือการประกาศผลรับรองผู้ชนะการเลือกตั้งในการเลือกตั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ง. เมื่อมีการฟ้องเพิกถอนการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง หรือการฟ้องเพิกถอนคำสั่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลาง [67]

3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทยมีหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในหมวด 11 ส่วนที่ 1 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้โดยได้บัญญัติที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ดังนี้

1. ที่มาคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในมาตรา 229 ถึง มาตรา 234 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติถึงคุณสมบัติ ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สรุปได้ดังนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องเป็นผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็น ที่ประจักษ์ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีจำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษะต้องห้าม [68] ดังต่อไปนี้

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(3) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 205 (1) (4) (5) และ(6)

(4) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ส่วนในเรื่องที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้งกฎหมายบัญญัติให้มาจากจากการสรรหา โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 231 ได้กำหนดขั้นตอนวิธีการสรรหาไว้ 3 ช่องทาง คือ

---

[67] สุภาภรณ์ แจ้งสุข. (2552). *ปัญหาทางกฎหมายของวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2250.* หน้า 107-108.

[68] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 230.

ช่องทางที่ 1 ให้มีคณะกรรมสรรหากรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 230 ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสามคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น มติในการสรรหาดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในกรณีที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งให้คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 113 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลมบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเลือกตามวรรคหนึ่ง ต้องมิใช่ผู้พิพากษาหรือตุลาการ และต้องไม่เป็นกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นในขณะเดียวกัน

ช่องทางที่ 2 มาจากศาลฎีกา ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 230 ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสองคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้นั้น

ระยะเวลาการสรรหาให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่มีเหตุที่ทำให้ไม่อาจดำเนินการสรรหาได้ภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่อาจสรรหาได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดตามช่องทางที่ 1 ให้ดำเนินการตามช่องทางที่ 3 คือ

ช่องทางที่ 3 ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดจำนวน 3 คน เมื่อได้สรรหาครบตามจำนวนที่กำหนดแล้วให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหา ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ให้ผู้ที่ได้รับการสรรหาประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ แต่หากวุฒิสภาไม่เห็นชอบในรายชื่อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งรายชื่อนั้นกลับไปยังคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งหรือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ดำเนินการสรรหาใหม่ หากคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งหรือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภาและมีมติยืนยันตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์หรือด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แล้วแต่กรณีให้ดำเนินการต่อไปโดยให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมและ

เลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในมาตรา 232 บัญญัติให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ส่วนการพ้นจากตำแหน่งกรณีอื่นนอกจากกรณีครบวาระ ในมาตรา 233 บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 230 และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานรัฐสภาและประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งคณะให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา 231 ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา 231 ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้ผู้ได้รับความเห็นชอบอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 236 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้โดยให้มีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งในทุกระดับตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งในส่วนของสมาชิกวุฒิสภาคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา 2 ลักษณะ คือ การเลือกตั้งกับการสรรหา นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินการในเรื่องของการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม[69] กล่าวโดยสรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ ซึ่งการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง หรือดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามตินั้นจะต้องดำเนินการโดยองค์กรที่มีความเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้อำนาจหรือภายใต้บังคับของฝ่ายการเมือง ซึ่งก็คือ

---

[69] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235.

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ถือเป็นมาตรการอันสำคัญที่รัฐธรรมนูญปัจจุบันได้สร้างขึ้น ก็เพื่อให้การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามตินั้นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรการต่างๆ ที่ทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม อาทิเช่น การแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้รายละเอียดในการกำหนดอำนาจหน้าที่จะไปบัญญัติไว้ในกฎหมายลำดับรองลงไป เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เป็นต้น

2) อำนาจในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ลักษณะเด่นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็คือ การกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจอย่างเต็มที่ในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติ รวมทั้งการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่อย่างไรก็ตามอำนาจในส่วนนี้ถูกลดทอนลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยคงให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเต็มที่ในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้งเฉพาะก่อนประกาศผลการเลือกตั้งเท่านั้น (มาตรา 239) ส่วนหลังประกาศผลการเลือกตั้งอำนาจการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นอำนาจของศาลฎีกา(กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา) ศาลอุทธรณ์ (กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น)

3) อำนาจหน้าที่อื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติสามารถดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ ดังนี้

(1) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินการใด ๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 181 โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ และคำนึงถึงความสุจริต เที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

(3) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมือง โดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

(4) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา 234 วรรคสอง

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

(6) ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำตลอดจนขอให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

(7) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งมี 2 ลักษณะ คือ

1. การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของศาลปกครอง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรองรับอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้คือการใช้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด เช่น การวินิจฉัยชี้ขาดในการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง การวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การใช้อำนาจในกรณีนี้ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 223 วรรคสอง “อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น”

2. การใช้อำนาจในทางปกครอง ที่ไม่ใช่กรณีการใช้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เป็นการใช้อำนาจทั่วๆ ไป เป็นการใช้อำนาจทางปกครองเมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องไปฟ้องศาลปกครอง เช่น การแต่งตั้งคณะบุคคลในการช่วยเหลือการเลือกตั้ง การแต่งตั้งกรรมการประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การกำหนดวัน กำหนดสถานที่เลือกตั้ง การกำหนดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิก

สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ฯลฯ เป็นต้น หากเห็นว่าการคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบ หรือไม่เป็นธรรม ก็สามารถนำคดีไปฟ้องศาลปกครองเพื่อพิจารณาได้

นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีอำนาจหน้าที่ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) [70] ฉบับที่ 13 ลงวันที่ 20 กันยายน 2549 สาระสำคัญ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง คปค. จึงมีประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับต่อไปและให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้มีอำนาจหน้าที่ออกประกาศให้ย่นหรือขยายระยะเวลา หรือกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เพื่อให้เหมาะสมแก่การเลือกตั้งที่ค้างดำเนินการหรือจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปให้แล้วเสร็จ

ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 29 กันยายน 2549 สาระสำคัญ เพื่อให้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 คปค.จึงมีประกาศว่าการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกและให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามประกาศ คปค. ฉบับที่ 13 ลงวันที่ 20 กันยายน 2549 ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งตามประกาศดังกล่าวและมีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ฉบับที่ 32 ลงวันที่ 30 กันยายน 2549 สาระสำคัญ เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ยังสามารถตรวจสอบการกระทำที่ไม่สุจริตของผู้ได้รับการเลือกตั้งได้ คปค. จึงให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้ง หลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้ได้รับการเลือกตั้งหรือผู้ใดกระทำการใดๆโดยไม่สุจริต หรือกระทำ

---

[70] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.(2551). เล่มเดิม. หน้า 2-3.

ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้นมีกำหนด 1 ปี และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่เว้นแต่การกระทำนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้ง

3. อำนาจในการวินิจฉัยสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการวินิจฉัยสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยสรุปดังนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหมในเขตเลือกตั้งใดหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นับบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภา ท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด [71]

3.2.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550

นอกจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 236 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ได้กำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ไว้ 9 ประการแล้ว ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ได้มีการบัญญัติขยายกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550

---

[71] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 239.

1. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการออกคำสั่งแต่งตั้ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ 17 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือสนับสนุนการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(2) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็น หรือดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(3) วางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินการใด ๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามมาตรา 25

(5) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการตอบข้อหารือของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ โดยต้องตอบข้อหารือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับข้อหารือ และจะปฏิเสธไม่ตอบข้อหารือเพราะเหตุที่เรื่องนั้นยังไม่เกิดขึ้นมิได้

(6) วางระเบียบหรือให้ความเห็นชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งหรือโยกย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน

(ข) ให้ความเห็นชอบในการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น

(ค) วางระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากรของรัฐเพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกตั้ง หรือให้ความเห็นชอบในการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ รวมทั้งคำนึงถึงความสุจริตและเที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

(7) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผยและการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ โดยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(8) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(9) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและการเลือกตั้งแบบสัดส่วน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(10) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(11) ส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง

(12) สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติใน

หน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(13) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และผลการออกเสียงประชามติ

(14) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามมาตรา 25

ทั้งนี้ การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(15) วางระเบียบเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ

(16) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

(17) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง [72]

นอกจากนี้ ในมาตรา 14 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะอนุกรรมการ บุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายได้

หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง ค่าตอบแทน และการสงเคราะห์อื่น รวมทั้งวิธีปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

2. อำนาจในการฟ้องคดี

---

[72] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550, มาตรา 10.

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการแจ้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการสืบสวน หรือแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนและให้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลทั้งในทางแพ่งทางอาญา หรือทางปกครอง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นและให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินคดีในศาล คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้กรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง เลขาธิการพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแทนได้ และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอำนวยความสะดวกและเร่งรัดให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว[73]

3. อำนาจในการสืบสวนและวินิจฉัยข้อเท็จจริง

กรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้องผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหาทราบเหตุแห่งการร้อง การคัดค้าน หรือการกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีที่ผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐาน

---

[73] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550, มาตรา 21.

หรือไม่มาให้ถ้อยคำตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการชี้แจง แสดงหลักฐาน หรือให้ถ้อยคำ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไปได้

กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนที่ลงมติวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดต้องลงลายมือชื่อในหนังสือลงมติในเรื่องนั้น และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำคำวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งต้องทำเป็นหนังสือระบุข้อเท็จจริงและเหตุผล พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งผู้ใดลงมติวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดแล้ว แต่ยังมิได้ลงลายมือชื่อในคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องนั้น เนื่องจากพ้นจากตำแหน่งหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจลงลายมือชื่อได้ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งบันทึกเหตุนั้นไว้ในคำวินิจฉัยชี้ขาดแทนการลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่งไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้กรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่เป็นผู้บันทึกเหตุ และถ้าเป็นกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะไม่อาจลงลายมือชื่อได้ให้เลขาธิการเป็นผู้บันทึกเหตุนั้น

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตลอดจนการยื่นคำร้องต่อศาลให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด[74]

3.2.3 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545ให้คณะกรรมการการเลือกมีอำนาจแบ่งออกได้ดังนี้

1. อำนาจในการออกประกาศ ข้อกำหนด หรือคำสั่ง

มาตรา 5 ได้บัญญัติให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจในการออกประกาศ ข้อกำหนด หรือคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

2. การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

1) ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคหนึ่ง

---

[74] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550, มาตรา 24.

ประกอบวรรคท้ายและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 96 ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 32 ลงวันที่ 30 กันยายน 2549 สรุป คือ

หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีการกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งที่เกิดขึ้นก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่งภายใน 60 วันจนถึงวันเลือกตั้ง และก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะทำการประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งต้องประกาศผลการเลือกตั้งภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 32 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

2) หลังประกาศผลการเลือกตั้ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง ประกอบวรรคท้ายและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 97 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งเว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้วต่อมามีหลักฐานปรากฏอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครใดได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งก็สามารถสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งตามคำวินิจฉัยทันทีเลยไม่ได้ จะต้องไปยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง ทั้งนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง จะไม่เหมือนกับกรณีแรกที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้เลยทันที

3) ความผิดตามมาตรา 57 แห่ง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้แก่

1. จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

2. ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

3.ทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

4.เลี้ยงหรือรับจะเลี้ยงผู้ใด

5.หลอกลวง บังคับขู่เข็ญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้าย หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด

3. การชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นเหตุให้มีการเลือกตั้งใหม่

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 56 หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดตามมาตรา 96 (ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถกำหนดค่าเสียหายในการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้เลย) หรือตามมาตรา 97 (หลังประกาศผลการเลือกตั้งซึ่งจะต้องให้ศาลอุทธรณ์เป็นคนสั่ง และหากศาลอุทธรณ์มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะเป็นผู้กำหนดค่าเสียหายที่จะต้องชดใช้ ซึ่งจะต้องกำหนดภายหลังที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแล้วเท่านั้น) เพื่อให้ผู้ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 57 หรือผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินค่าใช้จ่ายในการให้มีการเลือกตั้งใหม่

ค่าเสียหายที่ได้รับชดใช้ตามวรรคหนึ่ง ให้ตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งใหม่นั้น

3.2.4 ระเบียบหรือประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการออกประกาศปละระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นหลายระเบียบซึ่งในที่นี้ขอศึกษาเฉพาะเกี่ยวกับระเบียบที่จะทำการศึกษาดังนี้

1. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งไว้ ดังนี้

1. การยื่นคำร้อง [75]

1.1 คำร้อง

คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และมีรายการดังนี้

1.1.1 วัน เดือน ปี ที่จัดทำคำร้อง

1.1.2 ชื่อ ที่อยู่ และสถานะของผู้ร้อง หากมีหลายคน อาจจัดทำเป็นบัญชีแนบท้ายคำร้องก็ได้

1.1.3 ชื่อผู้ถูกร้อง พร้อมที่อยู่และสถานะของผู้ถูกร้อง (ถ้ามี) หากมีหลายคนอาจจัดทำเป็นบัญชีแนบท้ายคำร้องก็ได้

1.1.4 ระบุข้อเท็จจริงของแต่ละข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ที่เกิดการกระทำ รวมทั้งบุคคลและหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.5 ลงลายมือชื่อผู้ร้อง

สำหรับคำร้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง หรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง ให้ยื่นพร้อมหลักฐานการทักท้วงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวในขณะปฏิบัติหน้าที่นั้น ซึ่งหลักฐานการทักท้วงต้องเป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด [76]

1.2 ระยะเวลายื่นคำร้อง

1.2.1 คำร้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งอาจยื่นได้ก่อนวันประกาศผลการเลือกตั้งหรือภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

1.2.2 คำร้องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งให้ยื่นได้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

---

[75] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554.

[76] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 9.

1.2.3 คำร้องกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลนับคะแนนใหม่ [77]

1.3 ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งนั้น กรณีหลังประกาศผลการเลือกตั้ง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้น [78]

1.4 วิธีการยื่นคำร้อง

ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องด้วยตนเองที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องได้เกิด หรืออ้างว่าหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในจังหวัดนั้น เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นอาจยื่นที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้ [79]

2. การพิจารณารับหรือไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน

เมื่อมีการยื่นคำร้องให้พนักงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการ ตรวจคำร้องที่ผู้ร้องได้ยื่นไว้เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการพิจารณาว่า ควรสั่งรับหรือไม่รับเป็นเรื่องคัดค้านในเรื่องใดบ้าง หากคำร้องมีสาระสำคัญไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ร้องแก้ไข หรือหากมีข้อเท็จจริงไม่เพียงพอให้พนักงานบันทึกถ้อยคำผู้ร้องโดยระบุข้อเท็จจริงแต่ละข้อกล่าวหาให้เพียงพอตามที่เห็นสมควร ซึ่งการบันทึกถ้อยคำต้องมิใช่การสอบสวนพยานก่อนสั่งรับเป็นเรื่องคัดค้าน เมื่อแจ้งผู้ร้องแล้วผู้ร้องไม่ดำเนินการหรือไม่ยอมให้บันทึกถ้อยคำให้ถือว่าผู้ร้องสละสิทธิ์ที่จะแก้ไขคำร้องนั้น

หากเป็นกรณีคำร้องไม่สมบูรณ์ ไม่มีสิทธิคัดค้าน ไม่ยื่นภายในกำหนดเวลา ไม่ยื่นคำร้องด้วยตนเอง ณ สถานที่เหตุการณ์ร้องได้เกิด อ้าง หรือเชื่อได้ว่าเกิดได้เกิดขึ้น ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือเป็นคำร้องที่มีประเด็นหรือเป็นเรื่องที่

---

[77] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 10.

[78] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 11(4).

[79] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 12.

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้ว หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือที่ศาลได้มีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งถึงที่สุดแล้ว มิให้รับไว้เป็นเรื่องคัดค้าน [80]

เมื่อตรวจคำร้องดังกล่าวแล้ว ให้เสนอผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี พิจารณาสั่งรับหรือไม่รับเป็นเรื่องคัดค้านทันที กรณีคำร้องคัดค้านที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการสั่งรับเป็นเรื่องคัดค้านแล้ว ให้ส่งเรื่องคัดค้านนั้นให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบรวมทั้งรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบสำหรับคำร้องที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสั่งไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน ให้เสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณา หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสั่งรับเป็นเรื่องคัดค้านให้ส่งเรื่องคัดค้านนั้นให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน

ส่วนคำร้องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการสั่งไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน ให้เสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว หากเห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการให้สั่งเห็นชอบไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน ให้แจ้งให้ผู้ร้องทราบ หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรรับเป็นเรื่องคัดค้านไว้ดำเนินการ ให้สั่งรับเป็นเรื่องคัดค้าน และให้เลขาธิการจัดให้มีการสืบสวนสอบสวน หรือส่งเรื่องให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจัดให้มีการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน

3. การพิจารณากรณีความปรากฏหรือปรากฏหลักฐาน

ในกรณีที่ความปรากฏหรือปรากฏหลักฐานต่อกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีเหตุอันสมควรว่ามีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการ การเลือกตั้ง หรือจะมีผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้กรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมายเพื่อพิจารณาสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวน หากมีการสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวนให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป

4. การรวม การแยก และการถอนเรื่องคัดค้าน

4.1 การรวมเรื่องคัดค้าน

---

[80] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 16.

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เลขาธิการ หรือคณะอนุกรรมการวินิจฉัย แล้วแต่กรณี อาจสั่งให้รวมเรื่องคัดค้าน หรือสำนวนการสืบสวนสอบสวนในกรณี ดังนี้

1. ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นรายเดียวกัน

2. ผู้ร้องและผู้ถูกร้องหลายรายซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกัน หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

3. เรื่องคัดค้านที่มีผู้ร้องต่างหลายรายกัน แต่ผู้ถูกร้องเป็นรายเดียวกัน

4. เรื่องคัดค้านที่มีมูลกรณีเดียวกันหรือเกี่ยวพันกัน [81]

4.2 การแยกเรื่องคัดค้าน

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ เห็นเป็นการสมควรหรือได้รับรายงานจากคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า การสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านใดมีความยุ่งยากหรืออาจจะเกิดความล่าช้า อาจสั่งให้แยกเรื่องคัดค้านหรือแยกประเด็นของเรื่องคัดค้านนั้นไปทำการสืบสวนสอบสวนต่างหากหรือแยกไปรวมกับประเด็นของเรื่องคัดค้านอื่นก็ได้ [82]

4.3 การถอนเรื่องคัดค้าน

ผู้ร้องอาจถอนเรื่องคัดค้านที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ก่อนคณะกรรมการการเลือกตั้ง วินิจฉัยชี้ขาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนก็ได้ และให้เลขาธิการแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบ [83]

5. การสืบสวนสอบสวน

การสืบสวนสอบสวนให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านที่ได้สั่งรับเป็นเรื่องคัดค้านโดยเร็ว และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

5.1 การสอบสวนเรื่องคัดค้าน

เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้รับเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งแล้ว ให้ทำการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านที่ได้รับไว้ดำเนินการโดยเร็ว แล้วสรุปสำนวนให้แล้วเสร็จภายใน

---

[81] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 19.

[82] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 20.

[83] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 21.

ยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้สั่งรับเป็นเรื่องคัดค้านนั้นไว้ดำเนินการ หากไม่แล้วเสร็จ ให้รายงานพร้อมเหตุผลความจำเป็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย หรือเลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมายแล้วแต่กรณี เพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาทำการสืบสวนสอบสวนออกไปอีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน โดยให้ขอขยายระยะเวลาก่อนสิ้นสุดระยะเวลาการสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่าสามวันทำการ

ในกรณีที่การดำเนินการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการรายงานพร้อมเหตุผลความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาทำการสืบสวนสอบสวนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมาย โดยให้ขอขยายระยะเวลาก่อนสิ้นสุดระยะเวลาการสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่าสามวันทำการ [84]

หากกรณีที่ปรากฏหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวนว่า มีผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งร่วมกับผู้ถูกร้อง ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนรายงานให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการทราบ แล้วดำเนินการสืบสวนสอบสวนกรณีดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านใดแล้วไม่ปรากฏผู้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือเห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว หรือไม่มีความจำเป็นต้องสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมความเห็นประกอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนเสนอต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนพยานหลักฐานใดจะทำให้การสอบสวนล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ จะงดการสอบสวนพยานหลักฐานนั้นเสียก็ได้โดยให้บันทึกเหตุนั้นไว้ [85]

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้มีความเห็นพร้อมเหตุผลท้ายรายงานการสืบสวนสอบสวน แล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาโดยเร็ว

---

[84] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 27.

[85] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 29.

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้วให้พิจารณาและจัดทำความเห็น โดยระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบแล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว

5.2 การแจ้งข้อกล่าวหา

เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีพยานหลักฐานสนับสนุนพอฟังได้ว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ถูกร้องหรือผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าเป็นผู้ก่อให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำ หรือรู้ว่ามีการกระทำดังกล่าวแต่ไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น หรือได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น ซึ่งจะมีผลให้มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เพิกถอนผลการเลือกตั้ง เลือกตั้งใหม่ หรือนับคะแนนใหม่ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถูกกล่าวหา แล้วจัดให้มีการแจ้งข้อกล่าวหาหรือแจ้งเหตุแห่งการร้องแก่บุคคลนั้น แล้วแต่กรณี

ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจในการแจ้งข้อกล่าวหาหรือแจ้งเหตุแห่งการร้อง โดยจัดทำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาหรือเหตุแห่งการร้อง พร้อมกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาไปรับทราบข้อกล่าวหาหรือเหตุแห่งการร้อง และให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงหลักฐานส่งไปยังผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ในหลักฐานใบสมัครหรือหลักฐานของทางราชการหรือโดยวิธีอื่น และแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและนำพยานหลักฐานมาแสดงแก้ข้อกล่าวหา หรือเหตุแห่งการร้องด้วย[86]

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำและไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงหลักฐานภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาสละสิทธิ์ในการให้ถ้อยคำ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงแสดงหลักฐาน ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสืบสวนสอบสวน แล้วดำเนินการต่อไป[87]

---

[86] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 31

[87] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 32

ในการชี้แจงข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงได้จำนวนหนึ่งคน กรณีที่ไม่สามารถนำบุคคลดังกล่าวมาเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงไม่อาจนำมาเป็นเหตุขอเลื่อนการชี้แจงได้ และห้ามมิให้บุคคลดังกล่าว ซักถาม แนะนำ ผู้ถูกกล่าวหาหรือตอบคำถามแทนผู้ถูกกล่าวหา หากฝ่าฝืนหรือมีพฤติการณ์อันเป็นการขัดขวางหรือมีความประพฤติไม่เหมาะสม ให้ผู้แจ้งข้องกล่าวหาไม่อนุญาตให้บุคคลนั้นเข้าร่วมฟังการชี้แจง และให้บันทึกเหตุดังกล่าวรวมไว้ในสำนวนการสืบสวนสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาแล้วมีสิทธิยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุเพิ่มเติมต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนในเวลาใดๆ ก่อนเสนอรายงานการสืบสวนสอบสวนต่อผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี [88]

5.3 การสอบปากคำ

ในการสอบสวนให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอื่น ให้ใช้ล่ามแปล กรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดหาล่ามให้ กรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดหาล่ามภาษามือ หรือจัดให้ถามตอบหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร และในกรณีที่ใช้ล่าม ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนตามลัทธิศาสนาของล่าม ว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริต จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปลและให้ล่ามลงลายมือชื่อในบันทึกถ้อยคำหรือคำแปลนั้น

ในการสอบปากคำให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดให้มีการบันทึกถ้อยคำ โดยให้ผู้ให้ถ้อยคำให้ถ้อยคำด้วยความสมัครใจ และคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการหลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ หรือให้สัญญาใดๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ให้ถ้อยคำให้ถ้อยคำอย่างหนึ่งอย่างใด

โดยก่อนการบันทึกถ้อยคำ ให้แจ้งผู้ให้ถ้อยคำทราบด้วยว่าถ้อยคำที่ให้บันทึกนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ หากให้ถ้อยคำเท็จเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจมีความผิดและต้องได้รับโทษทางอาญา เมื่อบันทึกถ้อยคำเสร็จแล้ว จะอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำ หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่าน

---

[88] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 34

เองก็ได้ ให้ผู้ให้ถ้อยคำผู้บันทึกถ้อยคำ และคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในการบันทึกถ้อยคำ ให้เขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ดีด หรือพิมพ์ ถ้ามีผิดตกที่ใด ห้ามมิให้ขูดลบหรือบันทึกข้อความทับ แต่ให้ใช้วิธีขีดฆ่าถ้อยคำที่ไม่ต้องการใช้ แล้วเขียนหรือพิมพ์ขึ้นใหม่ ถ้ามีข้อความตกเติมให้ผู้ตกเติมลงลายมือชื่อกำกับไว้ โดยให้กรรมการสืบสวนสอบสวนและผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่ง

และในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้ และในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อหรือไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น [89]

5.4 การรายงานการสืบสวนสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำรายงานการสืบสวนสอบสวน โดยสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นประกอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนเสนอต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้วให้มีความเห็นพร้อมเหตุผลท้ายรายงานการสืบสวนสอบสวน แล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อพิจารณาโดยเร็ว

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้พิจารณาและจัดทำความเห็นโดยระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด อาจสั่งให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม ก็ได้

เมื่อเลขาธิการได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนจากคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน หรือได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เลขาธิการอาจทำการ หรือสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวนหรือแจ้งข้อกล่าวหา หรือให้ผู้อำนวยการ การเลือกตั้งประจำจังหวัดทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือแจ้งข้อกล่าวหาก็ได้ แล้วให้เลขาธิการจัดทำ

---

[89] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 35

ความเห็นพร้อมเหตุผลเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดไม่ น้อยกว่าหกสิบวันก่อนครบหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรหรือมีความจำเป็นเร่งด่วน ให้เสนอสำนวนการสืบสวนสอบสวนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยได้โดยตรง [90]

6. การพิจารณาและการวินิจฉัย

6.1 การพิจารณาของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัย ให้เลขาธิการเสนอสำนวนการสืบสวนสอบสวนพร้อมความเห็นต่อคณะอนุกรรมการดังกล่าวเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยก่อนที่จะเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเป็นอย่างอื่น [91]

เมื่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้วให้พิจารณาวินิจฉัยด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม และในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอาจทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกร้องก็ได้ [92]

เมื่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยพิจารณาเสร็จแล้ว ให้จัดทำความเห็นแล้วเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาโดยเร็ว โดยความเห็นของคณะอนุกรรมการวินิจฉัยจะต้องระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ ในกรณีที่อนุกรรมการวินิจฉัยคนใดมีความเห็นแย้ง ให้ทำความเห็นแย้งไว้และต้องลงลายมือชื่อของอนุกรรมการวินิจฉัยที่พิจารณาทุกคน [93]

6.2 การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

---

[90] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 40

[91] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 62

[92] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 63

[93] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 64

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับความเห็นของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย เลขาธิการคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีความเห็นโดยเร็ว [94]

ในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน จึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งคนใดไม่อาจมาประชุมได้ ให้จดแจ้งเหตุนั้นไว้ในรายงานการประชุม

การลงมติในการการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมโดยประธานในที่ประชุมและกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมต้องลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติ และให้กรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ในกรณีที่ใช้คะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

7. การยื่นคำร้องต่อศาล

เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อที่จะให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต หรือเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือมิชอบด้วยกฎหมาย โดยผลของการที่บุคคลใดได้กระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาและวินิจฉัย [95]

2. ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2551

ได้กำหนดวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร

---

[94] ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 65

[95] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239

ท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริตและเที่ยงธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 236(1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 5 มาตรา 10(2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 และมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ประกอบมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ 24/2551 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยได้กำหนดรายละเอียดดังนี้

ข้อ 5 ของประกาศดังกล่าว กำหนดว่า “ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครอาจดำเนินการได้ด้วยวิธีการดังนี้

(1) แจกเอกสาร หรือเทปหรือวัสดุโทรทัศน์เกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งในเขตชุมชน สถานที่ต่างๆหรืองานพิธีการต่างๆโดยเอกสาร หรือเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งสามารถมีชื่อ รูปถ่าย หมายเลขประจำตัวของผู้สมัคร หรือข้อมูลประวัติเฉพาะที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัคร

(2) ใช้พาหนะในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือจัดสถานที่หรือเวทีเพื่อโฆษณาหาเสียงหรือทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งในสถานที่ของรัฐโดยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐนั้น

(3) ใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง

(4) จัดทำประกาศหรือป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยมีชื่อ รูปถ่าย หมายเลขประจำตัวผู้สมัคร หรือข้อมูลประวัติเฉพาะที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัคร โดยประกาศควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 30 เซนติเมตร ความยาวไม่เกิน 42 เซนติเมตร หรือป้ายควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 130 เซนติเมตร ความยาวไม่เกิน 245 เซนติเมตร และให้ระบุชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ของผู้ว่าจ้าง ผู้ผลิต จำนวนและวันเดือนปีที่ผลิตไว้ด้วย ทั้งนี้ การกำหนดจำนวนของประกาศหรือป้ายดังกล่าวให้เป็นไปตามความเหมาะสมในพื้นที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

(5) จัดหาเสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่ม สำหรับบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยต้องแจ้งรายชื่อและจำนวนบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบก่อนวันดำเนินการไม่น้อยกว่า 5 วัน เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมและคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของผู้สมัครทุกคน

(6) เสนอชื่อบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนด เช่นตำแหน่งรองนายก เลขานุการ เป็นต้น โดยให้เสนอได้ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้และต้องมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่และให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยส่งเอกสารหลักฐานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบ

(7) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการใช้ เช่าหรือจ้างรายการวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เคเบิลทีวี หรือสปอตโฆษณา

(8) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งผ่านทางเว็บไซต์ จดหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิคส์

(9) จัดทำเอกสารที่มีการกากบาทในช่องลงคะแนนเลือกตั้งให้กับตนเองหรือผู้สมัครอื่นที่หาเสียงเลือกตั้งร่วมกัน เพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองหรือผู้สมัครอื่นที่หาเสียงเลือกตั้งร่วมกัน เพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองหรือผู้สมัครอื่นได้ แต่การจัดทำเอกสารดังกล่าวต้องไม่มีขนาด ลักษณะ หรือสีที่คล้ายกับบัตรเลือกตั้ง

(10) การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับนโยบายจะต้องเป็นนโยบายที่มีความเป็นไปได้จริง โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อ 6. กำหนดว่า “ในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครกระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการดังนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เช่นงานวันเกิด งานบวช งานโกนจุก งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญ งานเทศกาล งานขึ้นปีใหม่ หรืองานศพ เป็นต้น

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด มัสยิด สุเหร่า ศาลเจ้า

(3) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ รวมทั้งการแสดงและการละเล่นอื่นๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด เช่น การปราศรัยด้วยข้อมูลไม่เป็นจริง เป็นต้น

ข้อ 7. ในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครกระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการวางหรือโปรยในที่สาธารณะ

3. ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) [96]

ฉบับที่ 13 ลงวันที่ 20 กันยายน 2549 สาระสำคัญ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง คปค. จึงมีประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ กกต. มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้มีอำนาจหน้าที่ออกประกาศให้ย่น หรือขยายระยะเวลาหรือกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เพื่อให้เหมาะสมแก่การเลือกตั้งที่ค้างดำเนินการหรือจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปให้แล้วเสร็จ

ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 29 กันยายน 2549 สาระสำคัญ เพื่อให้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ กกต. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 คปค. จึงมีประกาศว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกและให้ถือว่า กกต. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามประกาศ คปค. ฉบับที่ 13 ลงวันที่ 20 กันยายน พุทธศักราช 2549 ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งตามประกาศดังกล่าวและมีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ กกต.

ฉบับที่ 32 ลงวันที่ 30 กันยายน 2549 สาระสำคัญ เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ยังสามารถตรวจสอบการกระทำที่ไม่สุจริตของผู้ได้รับการเลือกตั้งได้ คปค. จึงให้ กกต. ต้องประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้ง หลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งหรือผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริต หรือกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่า

---

[96] สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2551). เล่มเดิม. หน้า 2-3.

ฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ กกต. มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้นมีกำหนด 1 ปี และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่การกระทำนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้ง

3.3 ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ดังกล่าวกำหนดให้ศาลใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง ส่วนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลอุทธรณ์ตามระเบียบนี้ มีขั้นตอนโดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.นิยามศัพท์

ศาล หมายความว่า ศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค หรือผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค หรือผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค

ผู้ร้อง หมายความว่า บุคคลผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ผู้คัดค้าน หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาที่เข้ามาในคดี

การไต่สวน หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา การสืบพยานหลักฐาน หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ ของศาลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน [97]

2. การยื่นคำร้อง

คดีเลือกตั้งจะเริ่มต้นด้วยการยื่นคำร้อง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดทำคำร้องตามแบบพิมพ์ของศาลอุทธรณ์ (แบบ 7 ก และ 40 ก) ซึ่งคำร้องต้องทำเป็นหนังสือและใช้ถ้อยคำสุภาพ จะร้องด้วยวาจาไม่ได้ และคำร้องจะต้องมีรายการตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 6 ดังต่อไปนี้

---

[97]ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550. ข้อ 3

1.ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องผู้ร้อง หมายความว่า บุคคลผู้ซึ่งยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย โดยในคำร้องต้องระบุได้ว่าผู้ร้องว่าเป็นใคร มีที่อยู่ของผู้ร้อง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วในแบบฟอร์มคำร้องก็จะมีการระบุข้อความให้กรอกรายละเอียดว่า ผู้ร้องคือใคร อยู่ที่ไหนอยู่แล้ว ในกรณีนี้จึงไม่ค่อยมีความผิดพลาดหรือขาดหายไปในคำร้อง ชื่อผู้ร้อง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้รับมอบอำนาจ และประธานกรรมการการเลือกตั้งได้มอบอำนาจช่วงให้ผู้อำนวยการสำนักวินิจฉัยและคดี ผู้อำนวยการฝ่ายและนิติกร เป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเลือกตั้งในศาล ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 120/2551 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2551 เรื่อง มอบอำนาจให้ทำการแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 275/2551 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เรื่อง มอบอำนาจให้ทำการแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2. ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง และมาตราของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

2.1. เรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ

กรณีนี้เป็นการระบุถึงต้นสายปลายเหตุของเรื่องที่ทำให้ต้องใช้สิทธิ เช่น การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

2.2. ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง

กรณีนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง โดยระบุเหตุผลสนับสนุนอย่างชัดแจ้งในข้อเท็จจริงต่างๆ ที่อ้าง เป็นการขยายรายละเอียดให้เห็นถึงเหตุผลความเป็นมาต่างๆ สนับสนุนหรือขยายความในข้อ ก. นั่นเอง

2.3. ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

กรณีนี้เป็นการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นการกล่าวอ้างว่า เหตุดังกล่าวข้อเท็จจริงดังกล่าวต้องตามกฎหมายใด

3. คำขอที่ระบุความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการอย่างใด พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ซึ่งคำขอท้ายคำร้องควรใช้ถ้อยคำตามตัวบท

กรณีนี้ก็คือคำขอท้ายฟ้องนั่นเองว่าผู้ร้องประสงค์จะให้ศาลทำอะไร หรือดำเนินการอย่างไร เช่น ขอให้เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ขอให้มีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ขอให้ความเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว หรือขอให้ยุบพรรคการเมือง เป็นต้น

4. ลายมือชื่อผู้ร้อง [98]

หากคำร้องที่มิได้ปฏิบัติตามรายการดังกล่าวข้างต้น ศาลอาจมีคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่ศาลกำหนด และหากผู้ยื่นคำร้องมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลภายในเวลาที่กำหนด ศาลก็จะมีคำสั่งไม่รับคำร้องนั้น

การยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลผู้ร้องต้องยื่นพร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบโดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันเท่ากับจำนวนผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องและอีกจำนวนห้าชุดต่อศาล ตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 ข้อ 6 วรรคสาม และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 6 วรรคสาม เช่น กรณีผู้ถูกกล่าวหามีจำนวน ๗ คน ผู้ร้องจะต้องนำคำร้องพร้อมสรรพเอกสารประกอบคำร้องยื่นต่อศาล ต้นฉบับ 1 ชุด และสำเนา 5 ชุด รวมทั้งสำเนาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาอีก จำนวน 7 ชุด รวมทั้งหมด 13 ชุด เป็นต้น โดยผู้ร้องไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเลือกตั้ง ตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 25 โดยให้ยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยานและวิธีการได้มาซึ่งพยานไปพร้อมกับคำร้องด้วย ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 11 วรรคสอง

3. การตรวจและการสั่งคำร้อง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้ยื่นคำร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาล โดยในทางปฏิบัติคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมอบอำนาจให้พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเลือกตั้งในศาล ซึ่งจะต้องนำคำร้องไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลและศาลจะตรวจและมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องภายใน 3 วัน นับแต่วันรับคำร้องซึ่งหมายถึงวันที่ศาลรับคำร้องในทางธุรการ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้พิจารณาวินิจฉัย ศาลจะดำเนินการส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกกล่าวหา หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา

---

[98]ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550. ข้อ 6.

มารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด และศาลจะเป็นผู้แจ้งประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือแจ้งประธานสภาท้องถิ่น กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นว่า ศาลได้รับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว มีผลทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรให้มีเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลจะมีคำสั่งยกคำร้อง [99]

4. การยื่นคำคัดค้าน

การยื่นคำคัดค้านต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ผู้ถูกกล่าวหาที่ยื่นคำคัดค้านเข้ามาในคดีก็จะกลายเป็นผู้คัดค้าน ซึ่งผู้คัดค้านต้องยื่นคำคัดค้านภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันรับสำเนาคำร้องจากศาลฎีกา หรือศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึงภาค 9 โดยเนื้อหาของคำคัดค้านจะเป็นการคัดค้านข้อกล่าวหาที่ผู้ร้องกล่าวหาว่าผู้คัดค้านกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 หรือพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 พร้อมทั้งเหตุผลและพยานหลักฐานสนับสนุนว่าผู้คัดค้านมิได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหา โดยคำคัดค้านมีรายการต่างๆ เช่นเดียวกับคำร้อง แตกต่างกันที่คำคัดค้านมีเนื้อหาเป็นการคัดค้านข้อกล่าวหาในคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ยื่นคำคัดค้านภายใน 7 วัน นับแต่วันรับสำเนาคำร้องหรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป [100]ในการยื่นคำคัดค้านผู้คัดค้านต้องยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยานและวิธีการได้มาซึ่งพยานพร้อมกับคำคัดค้าน [101]

---

[99]ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 8 และข้อ 9

[100] ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 9 วรรคสอง

[101] ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 11 วรรคสอง

5. การพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่การตรวจพยานหลักฐาน การสืบพยานหลักฐาน รวมทั้งกระบวนการพิจารณาใด ๆ ของศาล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ศาลจะดำเนินการดังนี้

1. การตรวจพยานหลักฐาน

เมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ศาลก็จะสั่งเกี่ยวกับเรื่องการส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกร้อง ตลอดจนนัดตรวจพยานหลักฐานหรือนัดไต่สวนและแจ้งผู้เกี่ยวข้องต่อไป ในการสั่งคำร้องในคราวเดียวกัน โดยศาลจะส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำเนาคำร้องและยื่นคำคัดค้านแล้ว หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ยื่นคำคัดค้านภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยเร็ว

โดยในการตรวจพยานหลักฐานคู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ ทั้งนี้ จะต้องเป็นพยานที่คู่ความได้ยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยานและวิธีการได้มาซึ่งพยานดังกล่าวมาพร้อมกับคำร้องหรือคำคัดค้านแล้ว ตลอดจนคู่ความอาจยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมพร้อมแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนวันนัดพิจารณาก็ได้ และศาลจะบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่คู่ความขอให้มีการไต่สวนหรือที่คู่ความไม่โต้แย้งพยานหลักฐานใด ๆ ไว้

การตรวจพยานหลักฐานก่อนวันนัดพิจารณาจะเป็นผลดีในแง่ของการแถลงยอมรับกันในบางจุดบางเรื่อง การรับพยานหลักฐานกันทำให้ไม่ต้องไต่สวนหาข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นอีก เช่น รับกันว่ามีการจัดการเลือกตั้งจริง มีบัตรลงคะแนนเสียงเกินจำนวนจริง พยานบางคนเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจริง เป็นต้น ดังนั้น ศาลจึงกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนวันนัดพิจารณาเสมอ ซึ่งการตรวจพยานหลักฐานนั้นมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้กระบวนการไต่สวนค้นหาความจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมจึงต้องมีการเริ่มตรวจสอบตั้งแต่ต้นว่ามีพยานหลักฐานใดบ่งชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงอย่างไร

2. ทำให้คู่ความเกิดความพร้อมในการเสนอพยานหลักฐานมีการกลั่นกรองเฉพาะพยานหลักฐานที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับประเด็นเป็นหลัก

3. เป็นการสนับสนุนให้คู่ความเปิดเผยข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการที่จะนำสืบเฉพาะส่วนที่ยังไม่รับกัน

4. เพื่อให้พยานหลักฐานยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข สูญหาย หรือถูกทำลายในภายหลัง

5. เพื่อให้การไต่สวนของศาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและใช้เวลาไม่นาน จนเกินควร สามารถทำการไต่สวนได้ตามที่ได้กำหนดนัดหมายได้

6. เพื่อลดปัญหาการเลื่อนคดีโดยไม่จำเป็น

7. ทำให้การรับฟังพยาน การรับฟังข้อเท็จจริงของศาลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้สามารถทำคำวินิจฉัยได้ด้วยความรวดเร็ว

8. ก่อให้เกิดความสะดวกแก่พยาน โดยเฉพาะกรณีที่รับกันหรือมีการสอบถามข้อเท็จจริงจากพยานเพียงเล็กๆ น้อยๆ ในจุดที่คู่ความยังติดใจอยู่

อนึ่ง ในการตรวจพยานหลักฐานนั้น ศาลจะมีบทบาทอย่างมากในการทำความเข้าใจและสรุปประเด็นต่าง ๆ ให้คู่ความเข้าใจตรงกัน และพิจารณาว่าจะรับกันได้ในประเด็นใด ข้อเท็จจริงใดบ้าง จะสืบพยานมากน้อยแค่ไหน เพียงใด พยานซ้ำซ้อนกันหรือไม่ ฟุ่มเฟือยหรือไม่ ดังนั้น คู่ความจึงต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานปากต่างๆ ให้พร้อม ซึ่งในบางกรณีหากศาลเห็นสมควรนัดตรวจพยานหลักฐานพร้อมกันในวันนัดไต่สวนก็อาจจะเกิดความสะดวก สามารถถามพยานในจุดที่คู่ความไม่ยอมรับกันได้เลย โดยคู่ความจะไม่มีข้ออ้างว่าจะขอตรวจสอบข้อเท็จจริงจากพยานก่อนแต่อย่างใด

นอกจากนี้แล้ว ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ศาลก็จะต้องตกลงกับคู่ความในเรื่องของการกำหนดแนวทางการสืบพยานหรือการดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป เช่น จำนวนพยาน จำนวนนัด ประเด็นที่ต้องสืบ ลำดับของพยาน ประเภทของพยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานทางวิทยาศาสตร์ พยานซึ่งต้องใช้ล่าม พยานซึ่งเป็นเด็กเป็นต้น เพราะอาจจะต้องดำเนินการต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานแต่ละประเภทต่อไป [102]

หากมีกรณีที่คู่ความไม่มาศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ศาลก็จะมีคำสั่งในแต่ละกรณี กล่าวคือ

1. กรณีผู้ร้องไม่มาศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ให้ถือว่าผู้ร้องไม่ประสงค์ให้ศาลมีคำสั่งตามคำร้องแล้วให้ศาลสั่งจำหน่ายคดี ซึ่งในกรณีนี้นิติกรที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทน

---

[102] สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2552). *คู่มือคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น*. หน้า 31-35.

คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะหากลืมวันนัดและไม่ได้ไปศาล ศาลอาจจำหน่ายคดี จะมีผลทำให้คดีเสียหาย

2. กรณีผู้คัดค้านไม่มาศาล ให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว

2. การบันทึกคำพยานและการทำคำคัดค้านบันทึกคำพยาน

การบันทึกคำพยานที่ยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา โดยปกติจะเกิดขึ้นภายหลังจากนัดตรวจพยานหลักฐาน เมื่อศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลใดที่ต้องมาเบิกความเสนอบันทึกคำพยานหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกคำพยานหรือความเห็นต่อศาลและสำเนาแก่คู่ความฝ่ายอื่นทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วันก่อนวันสืบพยาน หรือทำบันทึกคำพยานส่งศาลภายใน 7 วัน นับตั้งแต่ทราบคำสั่งที่ศาลอนุญาตให้เสนอบันทึกคำพยาน โดยพยานไม่ต้องมาศาล ซึ่งบันทึกคำพยานบุคคลอย่างน้อยจะต้องมีรายการตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ข้อ 13 และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ข้อ 13 ดังต่อไปนี้

1. ชื่อศาล และเลขคดี

2. วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกคำพยาน

3. ชื่อและชื่อสกุลของคู่ความ

4. ชื่อ ชื่อสกุล อายุ ที่อยู่ อาชีพ และความเกี่ยวพันกับคู่ความของผู้ให้ถ้อยคำ

5. รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงและหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ

6. ลายมือชื่อผู้ให้ถ้อยคำ

และในวันนัดสืบพยานให้พยานผู้ให้ถ้อยคำเบิกความตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของคู่ความ หากกรณีพยานผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาลหรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของคู่ความ ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกคำพยานผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกคำพยานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้ [103]

---

[103] ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 13

นอกจากนี้การทำบันทึกคำพยานให้ส่งศาลล่วงหน้า ซึ่งพยานไม่ต้องมาเบิกความ ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลเสนอบันทึกคำพยาน หรือความเห็นต่อศาล ตามประเด็นแทนการมาเบิกความ โดยพยานไม่ต้องมาศาลภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งศาล ซึ่งต่างจากที่กล่าวข้างต้นที่ตัวพยานต้องมาศาล เมื่อศาลได้รับบันทึกคำพยานดังกล่าว ศาลจะส่งสำเนาบันทึกคำพยานดังกล่าวให้คู่ความทราบ หรือแจ้งให้มารับสำเนาบันทึกคำพยานภายในระยะเวลาที่กำหนด หากคู่ความติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกคำพยานก็ต้องทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาบันทึกคำพยานดังกล่าว ซึ่งบันทึกคำพยานดังกล่าวให้มีรายการเช่นเดียวกัน กับที่กล่าวข้างต้น [104]

3. การไต่สวนพยานหรือการสืบพยาน

การพิจารณาของศาลให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความ คือ ผู้ร้องและผู้คัดค้าน การไต่สวนพยานหรือการสืบพยานนั้น ศาลจะดำเนินการไต่สวนพยานหรือสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องกันไปทุกวันทำการจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ ให้ศาลสั่งเลื่อนคดีไปได้ภายในกำหนดเวลาไม่เกินเจ็ดวัน ถึงจะมีผลทำให้การพิจารณาคดีเลือกตั้งเป็นไปด้วยความรวดเร็วสมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้และเป็นการสะดวกแก่คู่ความและพยานตลอดจนรักษาประโยชน์ของสังคมส่วนรวมได้ ดังนั้น คู่ความจึงต้องมีความพร้อมและมีเวลาพอเมื่อเป็นผู้ว่าความคดีเลือกตั้ง

การสืบพยานในคดีเลือกตั้ง ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควรให้สืบพยานหลักฐานของผู้ร้องก่อน เสร็จแล้วจึงสืบพยานหลักฐานของผู้คัดค้านต่อไป

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่ผู้ร้องหรือผู้คัดค้านอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานในประเด็นต่างๆ ให้ได้ความครบถ้วน เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นก็อาจอนุญาตให้ผู้ร้องหรือผู้คัดค้านซักถามได้ โดยในการถามพยานของผู้ร้องหรือผู้คัดค้านจะใช้คำถามนำก็ได้ [105]

การสืบพยานในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลใดที่ต้องมาเบิกความเสนอบันทึกคำพยานหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดย

---

[104]ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 14

[105]ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 12

ให้ส่งต้นฉบับบันทึกคำพยานหรือความเห็นต่อศาล และสำเนาแก่คู่ความฝ่ายอื่นทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสามวันก่อนวันสืบพยานบุคคลนั้น โดยในวันนัดสืบพยานบุคคลนั้น ให้พยานผู้ให้ถ้อยคำเบิกความตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของคู่ความ และในกรณีพยานผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาลหรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของคู่ความ ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกคำพยานผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะรับฟังบันทึกคำพยานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้[106]

บันทึกคำพยานที่ทำไว้ล่วงหน้า เมื่อพยานเบิกความรับรองแล้วให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยาน และถือว่าได้อ่านคำเบิกความดังกล่าวให้พยานฟังแล้ว เมื่อมีการยื่นบันทึกคำพยานต่อศาลแล้วคู่ความไม่อาจขอถอนบันทึกคำพยานนั้นและให้ถือว่าบันทึกคำพยานดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีแล้ว

การสืบพยานโดยระบบการประชุมทางวีดีทัศน์ นั้นเป็นการสืบพยานโดย

1. คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอให้สืบพยานหรือดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเลือกตั้ง โดยระบบการประชุมทางวีดีทัศน์

2. ผู้ขอต้องเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

3. การสืบพยานหรือดำเนินกระบวนพิจารณาโดยระบบการประชุมทางวีดีทัศน์มีข้อดีที่มีพยานที่มาเบิกความไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ร้องและผู้คัดค้าน ทำให้พยานมีความเป็นอิสระในการเบิกความตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามที่พยานได้พบเห็นเรื่องการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยเฉพาะพยานฝ่ายผู้ร้องที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หากต้องเบิกความเป็นพยานต่อหน้าผู้คัดค้าน ก็อาจเบิกความด้วยความเกรงใจ หรือเกรงกลัวอิทธิพลหรือผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเองและคนใกล้ชิด ทำให้พยานฝ่ายผู้ร้องไม่น่าเชื่อถือเป็นเหตุให้ศาลมีคำสั่งยกคำร้องได้

สำหรับการสืบพยานดังกล่าวนี้ ขณะนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการสืบพยานผ่านระบบนี้ แต่ประการใด ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นการยอมรับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น ดังนั้น จึงอาจมีการขอสืบพยานโดยผ่านระบบการประชุมทางวีดีทัศน์ได้ ซึ่งจะมีการดำเนินการดังกล่าวได้ ก็ต้องเป็นไปด้วยความยินยอมพร้อมใจกันของคู่ความทุกฝ่าย และศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งนอกเหนือจากการสืบพยานแล้ว อาจจะเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ ก็ได้ โดยให้ผู้ขอเป็นผู้ดำเนินการจัดและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด และถือว่าการ

---

[106] ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 13

สืบพยานหรือการดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ โดยผ่านระบบการประชุมทางวีดีทัศน์เป็นการกระทำในห้องพิจารณาของศาล[107]

5. การทำแถลงการณ์ปิดคดี

เมื่อเสร็จการไต่สวนคู่ความก็มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดี โดยทำคำแถลงการณ์เป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน 5 วัน นับแต่เสร็จสิ้นการพิจารณา มิฉะนั้นถือว่าไม่ติดใจแถลงการณ์ปิดคดี[108]

โดยก่อนที่จะมีการจัดทำแถลงการณ์ปิดคดีดังกล่าว ผู้ว่าคดีในศาลจะต้องยื่นคำแถลงหรือแถลงด้วยวาจาต่อศาลในวันสืบพยาน เพื่อขอคัดถ่ายสำเนาคำเบิกความของพยานทั้งสองฝ่ายเพื่อมาจัดทำคำแถลงการณ์ปิดคดี ซึ่งในการเขียนคำแถลงการณ์ปิดคดีนั้น เป็นการบรรยายสรุปเรื่องของคดีทั้งหมดว่า มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนว่าผู้คัดค้านกระทำหรือไม่กระทำผิดอย่างไรบ้าง พยานหลักฐานของฝ่ายผู้ร้องหรือฝ่ายผู้คัดค้านมีความน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร โดยสรุปข้อเท็จจริงให้ศาลเห็นว่าผู้คัดค้านกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาตราใดบ้าง และขอให้ศาลวินิจฉัยมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ส่วนใหญ่ฝ่ายผู้ร้องจะแสดงเหตุผลข้อดีของพยานฝ่ายผู้ร้อง และแสดงข้อด้อยของพยานฝ่ายผู้คัดค้าน เพื่อชี้ประเด็นหรือโน้มน้าวให้ศาลเห็นตามความเห็นของฝ่ายตน ส่วนคำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้คัดค้านก็เขียนสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้ศาลเห็นว่าผู้คัดค้านมิได้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและขอให้ศาลวินิจฉัยมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

6. การฟังคำสั่งศาล

การฟังคำสั่งศาลนั้น ศาลจะอ่านคำสั่งให้คู่ความฟังและปิดคำสั่งไว้หน้าศาลเพื่อให้ทราบโดยทั่วกันและให้คำสั่งนั้นมีผลทันที หากคู่ความทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาศาลให้ศาลบันทึกไว้ และให้ถือว่าคำสั่งนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว ดังนั้น จึงต้องไปฟังคำสั่งศาลทุกครั้ง เพราะจะต้องนำผลของคำสั่งศาลไปปฏิบัติ เช่น ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ศาลจะแจ้งคำสั่งไปยังองค์กรที่เกี่ยวข้อง คือ สภาท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วน

---

[107]ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 16

[108] ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 17

ท้องถิ่น แล้วแต่กรณีโดยเร็ว[109] คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายแล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยของศาลนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว โดยศาลจะแจ้งคำสั่งไปยังสภาท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองท้องถิ่น ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3.4 การพิจารณาคดีเลือกตั้งของศาลอุทธรณ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดี ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และมาตรา 239 วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า ควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย และมาตรา 239 วรรคสี่ ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ดังนั้น แม้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 97 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีหรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผล การบัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 3 บัญญัติว่า ศาลอุทธรณ์ได้แก่ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.

---

[109] ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 20

2550 ข้อ 8 วรรคสอง กำหนดไว้ว่า “การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง (ร้องขอให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นใหม่หรือขอให้ศาลเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง) ให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจ” คดีเลือกตั้งดังกล่าวจึงอยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค [110]

ศาลอุทธรณ์มีเขตอำนาจแบ่งออกเป็น 10 เขต ได้แก่ศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งมีทั้งหมด 9 ภาค และศาลอุทธรณ์หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าศาลอุทธรณ์กลาง โดยในคดีเลือกตั้งศาลอุทธรณ์แต่ละภาคมีเขตอำนาจดังนี้

1.ศาลอุทธรณ์ มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร

ที่ตั้ง : อาคารศาลอุทธรณ์ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

2. ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดชัยนาท จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง

ที่ตั้ง : ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (อาคาร A) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

3. ศาลอุทธรณ์ภาค 2 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดสระแก้ว

ที่ตั้ง : ถนนสุขุมวิท ตำบลเนินพระ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

4. ศาลอุทธรณ์ภาค 3 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ

ที่ตั้ง : ถนนมหาดไทย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

5. ศาลอุทธรณ์ภาค 4 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครพนม จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดสกลนคร จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี

ที่ตั้ง : ถนนหน้าศูนย์ราชการ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

---

[110] ศาลอุทธรณ์ภาค 3. *ความรู้เกี่ยวกับคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น*.

6. ศาลอุทธรณ์ภาค 5 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน

ที่ตั้ง : เลขที่ 242 ถนนซุปเปอร์ไฮเวย์ ตำบลวัดเกต อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50000

7. ศาลอุทธรณ์ภาค 6 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดอุทัยธานี

ที่ตั้ง : อาคารศาลอุทธรณ์ภาค 6 หมู่ 10 ถนนไกรลาศ ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 60000

8. ศาลอุทธรณ์ภาค 7 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสุพรรณบุรี

ที่ตั้ง : อาคารศาลแขวงพระนครเหนือ ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

9. ศาลอุทธรณ์ภาค 8 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่ตั้ง : 144 หมู่ที่ 5 ถนนประชาอุทิศ ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000

10. ศาลอุทธรณ์ภาค 9 มีเขตอำนาจพิจารณาคดีเลือกตั้งในจังหวัดตรัง จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดยะลา จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล

ที่ตั้ง : อาคารศาลแพ่งธนบุรี-อาญาธนบุรี ชั้น 6 ถนนเอกชน แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150 [111]

---

[111] สำนักวินิจฉัยและคดี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2556). *คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำคำวินิจฉัยและการดำเนินคดีในศาล.* หน้า 88-89.

3.5 คำสั่งศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้ง

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะขอยกตัวอย่างคดีศึกษาที่ต้องนำไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้เท่านั้น ดังนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ 3358/2551 นายวิชัย ปลั่งศรีสกุล ผู้ร้อง
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 1
กับพวก รวม 2 คน ผู้ถูกร้อง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2250

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 49 และมาตรา 50

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2250 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แต่มาตรา 284 วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีบัญญัติไว้แล้วคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 49 และมาตรา 50 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ กำหนดให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้กำหนดให้ผู้ร้องใช้สิทธิต่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 ดังเช่นกรณีการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 ที่ให้บุคคลดังกล่าวใช้สิทธิต่อศาลฎีกา ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 วินิจฉัย จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้อง

(นายสุพจน์ บำเพ็ญวัฒนา – นางพิมลรัตน์ วรรธนะหทัย – นายวิทยา ยิ่งวิริยะ)
นางสาวสุภารัตน์ ทองขำ - ย่อ
นายลาชิต ไชยอนงค์ - ตรวจ

112

[112] *คำสั่งคดีเลือกตั้งศาลอุทธรณ์ ภาค 7 ประจำปี 2551*. (น.79). โดยศาลอุทธรณ์ภาค 7.

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ 236/2551 นางสาวผกามาศ รุ่งฉาย ผู้ร้อง
คณะกรรมการการเลือกตั้ง
ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ถูกร้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม และมาตรา 284 วรรคเจ็ด

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 49 และมาตรา 50

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ก็ตาม แต่มาตรา 284 วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีบัญญัติไว้แล้วคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 49 และมาตรา 50 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ กำหนดให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้กำหนดให้ผู้ร้องใช้สิทธิต่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 ดังเช่นกรณีการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติ และลักษณะ ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ที่ให้บุคคลดังกล่าวใช้สิทธิต่อศาลฎีกา ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 วินิจฉัย

จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

(นายวีรวิทย์ สายสมบัติ – นายสุนทร เฟื่องวิวัฒน์ – นายสมยศ ใจสำราญ)

นางสาวนันท์กมล เนียมคำ - ย่อ
นายลาชิต ไชยอนงค์ - ตรวจ [113]

[113] เล่มเดิม. หน้า 99.

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ 2587/2551 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายสมศักดิ์ สงวนพันธ์ ผู้คัดค้าน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 57 (1) วรรคหนึ่ง และมาตรา 97

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ข้อ 4 วรรคหนึ่ง

ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2547 ข้อ 3

การพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นใช้ระบบไต่สวน ศาลจึงมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร การที่ผู้ร้องไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานอ้างบันทึกคำให้การชั้นสืบสวนสอบสวนของพยานปากต่าง ๆ ของผู้ร้อง เพียงแต่แถลงขออ้างส่งสรรพเอกสารในสำนวนการสืบสวนสอบสวน ต่อมาผู้ร้องขออ้างส่งคำให้การพยานเหล่านั้นที่เคยให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนซึ่งเอกสารเหล่านี้ผู้ร้องแนบมาพร้อมคำร้องและส่งสำเนาให้ผู้คัดค้านรับไปแล้ว ศาลจึงรับฟังบันทึกคำพยานดังกล่าวได้

การที่ผู้คัดค้านไม่ทราบว่าผู้ร้องมอบอำนาจให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งลงนามในคำร้องก็ดี หรือไม่รับรองการมอบอำนาจของผู้ร้องก็ดี ไม่ทำให้การมอบอำนาจของผู้ร้องเสียไป ถือว่ามีการมอบอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย

แม้จ่าสิบตำรวจ บ. ร้องเรียนเรื่องนาย ส. จ่ายเงินซื้อเสียงให้ชาวบ้านเลือกผู้คัดค้าน แต่ผู้ร้องกลับเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้คัดค้านด้วยเหตุนาย ว. ตัวแทน (หัวคะแนน) ของผู้คัดค้านแจกเงินแก่นางสาว ก. เพื่อให้ลงคะแนนแก่ผู้คัดค้าน ซึ่งผู้ร้องมีอำนาจดำเนินการตามข้อเท็จจริงส่วนหลังนี้ได้ เนื่องจากแม้ไม่มีการร้องเรียน หากผู้ร้องสืบสวนสอบสวนพบการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ผู้ร้องย่อมมีอำนาจดำเนินการได้เองอยู่แล้ว

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและผู้คัดค้านลงชื่อรับทราบแล้ว แม้บันทึกดังกล่าวไม่มีรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ทำให้การเลือกตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การแจ้งข้อกล่าวหาไม่จำต้องระบุรายละเอียดดังกล่าวในบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหา เมื่อคดีนี้

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและผู้คัดค้านมารับทราบข้อกล่าวหา ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว

การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนของผู้ร้องต้องพิจารณาตามข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 ประกอบข้อกำหนดดังกล่าวที่มีการแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2547 ข้อ 3 ซึ่งกำหนดเพียงให้คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนประกอบด้วยประธานอนุกรรมการคนหนึ่งและอนุกรรมการอีก 2 คน ไม่ปรากฏว่าต้องมีคนหนึ่งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดด้วยและไม่มีระเบียบห้ามคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนไปสืบสวนสอบสวนพยานที่อาศัยนอกเขตพื้นที่ของตนเอง การที่คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนไปสืบสวนสอบสวนนอกเขตจังหวัดจึงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

นาง ป. เป็นประจักษ์พยานอยู่ในเหตุการณ์ที่นาย ว. มอบเงินให้นางสาว ก. และบอกให้ลงคะแนนให้แก่ผู้คัดค้าน แต่ไม่มีรายละเอียดพฤติกรรมของนาย ว. และไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนจึงเชื่อได้ว่านาย ว. ให้เงินแก่นางสาว ก. 1,000 บาท เพื่อจูงใจให้ลงคะแนนเสียงให้ผู้คัดค้าน แต่ไม่อาจเชื่อได้ว่าผู้คัดค้านเป็นผู้ก่อ สนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจให้นาย ว. ให้เงินแก่นางสาว ก.

จึงมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนผู้คัดค้าน คำขออื่นให้ยก

(นายวิชาญ ศิริเศรษฐ์ - นายวิทยา จิญกาญจน์ - นายสรศักดิ์ จันเกษม)

นางสาวณัฐชยา จังโส – ย่อ

นายลาชิต ไชยอนงค์ - ตรวจ

หมายเหตุ

การฟ้องคดีต่อศาลของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการมอบอำนาจมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 21 และเคยมีคำสั่งศาลฎีกาที่ 9379/2551 และที่ 7677/2551 วินิจฉัยเรื่องมอบอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้

กรณีความปรากฏต่อผู้ร้องเอง ดูคำสั่งศาลฎีกาที่ 1978/2552 ในหมายเหตุคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ 500/2553

การแจ้งข้อกล่าวหา ดูคำสั่งศาลฎีกาที่ 4938/2552 ในหมายเหตุคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ 1523/2553

นอกจากนี้ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ในคำสั่งที่ 5019/2551 ทำนองว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2550 เป็นเพียงการ

กำหนดขั้นตอนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แม้จะไม่ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าว โดยไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต ไม่ถูกต้องหรือไม่เที่ยงธรรม ก็ไม่ทำให้สำนวนการสืบสวนสอบสวนที่ดำเนินการมาทั้งหมดต้องเสียไป การสืบสวนสอบสวนจึงชอบแล้ว

นายลาชิต ไชยอนงค์ [114]

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 2 ที่ 289/2551 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายประจวบ บุญเกิด ผู้คัดค้าน

ระเบียบคณะกรรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2542

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2550

ข้อเท็จจริงที่ฟังได้ในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า กรณีคำร้องเรียนของนาย ส. ต้องบังคับตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2542 เพราะขณะที่นาย ส. ยื่นคำร้องเรียนนั้นระเบียบดังกล่าวยังมีผลใช้บังคับ ส่วนคำร้องคัดค้านของนาย ก. บังคับตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2550 เพราะขณะที่นาย ก. ยื่นคำร้องคัดค้านนั้นระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2542 ถูกยกเลิกโดยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2550 แล้ว

แม้คำร้องเรียนของนาย ส. จะไม่ระบุที่อยู่ของผู้คัดค้านที่เป็นผู้ถูกร้องเรียนก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทราก็มีอำนาจสั่งรับคำร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องร้องเรียนได้เพราะตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2542 ข้อ 10 มิใช่บทบังคับให้ไม่รับเป็นเรื่องร้องเรียน แต่ให้ดุลพินิจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะไม่รับคำร้องเรียนเป็นเรื่องร้องเรียนก็ได้

คำร้องคัดค้านของนาย ก. ไม่ถูกต้องตามระเบียบ การรับคำร้องคัดค้านที่ไม่ถูกต้องนั้นก็ไม่ชอบด้วยระเบียบ ย่อมทำให้กระบวนการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งของผู้ร้องไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมายในข้อสาระสำคัญ ส่งผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนของนาย ส. และคำร้องคัดค้านของนาย ก. และยื่นคำร้องต่อศาล

---

[114] เล่มเดิม. หน้า 79-80.

อุทธรณ์ ภาค 2 แผนกคดีเลือกตั้งเป็นคดีนี้ เมื่อผลในประเด็นสำคัญแห่งคดีเป็นดังวินิจฉัยข้างต้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นตามคำร้องของผู้ร้องในประการอื่นอีก เพราะไม่อาจทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงได้

จึงมีคำสั่งยกคำร้อง

(ภพพิสิษฐ สุขะพิสิษฐ์ ธวัชชัย รัตนเหลี่ยม วันชัย ธำรงพิริยะพันธ์)

ทวีศิลป์ ปราบกรี ย่อ

วินัย เกิดด้วยทอง ตรวจ [115]

คำสั่งศาลอุทธรณ์ ภาค 2 ที่ 252/2553 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง

นายณัฐพล มุลา ผู้คัดค้าน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 57 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2550

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 97 ในกรณีที่ผู้ร้องได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้ผู้ร้องมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลา 1 ปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่แต่ต้องสั่งภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสองและวรรคท้าย ระบุให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อวินิจฉัยเท่านั้น มิได้กำหนดเวลาให้ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลเกินกว่า 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งได้ แต่ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลาอันสมควรเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการเนิ่นช้า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลในวันที่ 8 ตุลาคม 2552 เกินกำหนด 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 ไปเพียง 4 เดือนเศษ โดยไม่ปรากฏว่ามีการประวิงเวลาเพื่อกลั่นแกล้งหรือเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ใด จึงถือได้ว่าผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในระยะเวลาอันสมควรแล้ว

ประเด็นต้องวินิจฉัยว่า มีเหตุให้เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เขตเลือกตั้งที่ 2 ใหม่แทนผู้คัดค้านหรือไม่ จากพยานหลักฐานของผู้ร้องไม่แสดงให้เห็นว่าผู้คัดค้านจ่ายเงินให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งตามที่นาย ป. อ้าง ทั้งผู้ร้องมีนาย อ. นางสาว ส. นาย บ.

---

[115] ศาลอุทธรณ์ ภาค 2. *คำสั่งคดีเลือกตั้ง*.

และนาย ว. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเบิกความเป็นพยานถึงสาเหตุที่ไม่ได้ไปลงคะแนนเลือกตั้ง โดยพยานดังกล่าวล้วนไม่รู้เห็นหรือยืนยันว่าผู้คัดค้านเป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือเกี่ยวข้องให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและนาย ห. กระทำการทุจริตการเลือกตั้งตามที่ถูกกล่าว จึงไม่เข้ากรณีที่ผู้คัดค้านได้รับประโยชน์จากการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายและได้รับเลือกตั้ง ซึ่งมีผลให้การเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่มีเหตุให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เขตเลือกตั้งที่ 2 ใหม่ตามคำร้อง จึงมีคำสั่งยกคำร้อง

(สุนันท์ วสาการวะ-สุรศักดิ์ จันเกษ – จันทินา ยิ่งชล)

ทวีศิลป์ ปราบกรี ย่อ วินัย เกิดด้วยทอง ตรวจ[116]

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 9 ที่ 863/2553 นายสุเมศ พรหมประสิทธิ์ ผู้ร้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235 ถึงมาตรา 239

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 95 มาตรา96 มาตรา97 มาตรา102 มาตรา103 และมาตรา 104

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235 ถึงมาตรา 239 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 95 มาตรา96 มาตรา97 มาตรา102 มาตรา103 และมาตรา 104 มีเจตนารมณ์ให้อำนาจการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตกอยู่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวคือ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือการนับคะแนนการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้นั้น หรือนับคะแนนเลือกตั้งใหม่แต่ถ้าประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งเกี่ยวกับการจับฉลากครั้งที่ 2 และประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่ ถือเป็นดุลยพินิจในเรื่องการรับหรือไม่รับเป็นเรื่องร้องคัดค้านของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนราธิวาสและคณะกรรมการการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2550 อันที่จะดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยง

[116] แหล่งเดิม.

ธรรม ซึ่งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยกเลิกการจับฉลาก ยกเลิกประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง (กรณีนับคะแนนเลือกตั้งใหม่) และประกาศผลให้ผู้ร้องเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

กรณียังถือไม่ได้ว่าผู้ร้องถูกโต้แย้งสิทธิ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง พิพากษายกฟ้อง (นายจรัส วงศ์ตระกูล-นายสุรศักดิ์ วิมลรัตน์- นายชวลิต อิศรเดช)

นางสาวธัญญาภรณ์ ซอศรีสาคร – ย่อ

นายสรศักดิ์ วาจาสิทธิศิลป์ – ตรวจ [117]

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 ที่ 238/2554 นายสมชาย พิมพัฒน์ ผู้ร้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อำนาจศาลอุทธรณ์ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง, ผู้ควบคุมและจัดการเลือกตั้ง, เลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 219 วรรคสาม, 235, 239 วรรคสองและวรรคท้าย)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 219 วรรคสาม หาได้ให้อำนาจศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในทุกกรณีไม่ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรว่า ควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ (หรือศาลอุทธรณ์ภาค) เพื่อวินิจฉัยและให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์ (หรือศาลอุทธรณ์ภาค) เป็นที่สุด ตามมาตรา 239 ดังนั้น ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งคงมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยเฉพาะคดีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น การที่ผู้ร้องมายื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้ง ยกเลิกหรือการเพิกถอนการนับคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบล ก. อำเภอ ท. จังหวัด ก. ครั้งใหม่เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2553 โดยอ้างว่าการนับคะแนนเลือกตั้งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและให้ผู้ถูกกล่าวหาที่ 10 พ้นจากตำแหน่งหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้ง (กรณีนับคะแนนเลือกตั้งใหม่) แล้วจึงไม่ต้องด้วยกรณีที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 239 ทั้งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นใดให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งเพื่อ

[117] ศาลอุทธรณ์ ภาค 9. คำสั่งคดีเลือกตั้ง.

พิจารณาและวินิจฉัยได้ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งให้พิจารณาวินิจฉัยคดีได้

จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง ให้จำหน่ายคดีสารบบความ

(ปรัชญา โกไศยกานนท์ – จักรกฤษณ์ อนันต์สุชาติ – สุพัฒน์ พงษ์ทัดศิริกุล)

ภูมิภัช รัตนะวัน พิมพ์/ย่อ

กิตติสัณห์ ภัทรากรทวีวงศ์ ตรวจ

สืบพงษ์ ศรีพงษ์กุล ทาน [118]

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 5 ที่ ล.ต.9/2554

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง

นายสมบัติ จินดาหลวง ผู้คัดค้าน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 239

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 55

เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2553 ผู้ร้องได้ประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้คัดค้านเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่งอน เขตเลือกตั้งที่ 7 อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ต่อมาความปรากฏต่อผู้ร้องว่าผู้คัดค้านไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 มาตรา 55 ซึ่งมีผลให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่

อนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคท้าย ศาลอุทธรณ์ ภาค 5 แผนกคดีเลือกตั้งมีอำนาจที่จะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้เท่านั้น ไม่อาจสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งตามคำร้องอีกกรณีหนึ่งได้

จึงมีคำสั่งให้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่งอน เขตเลือกตั้งที่ 7 อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ขึ้นใหม่แทนนายสมบัติ จินดาหลวง ผู้คัดค้าน คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

(สำราญ โยธาใหญ่-เกียรติวุฒิ จุฑารัตน์-อนุสรณ์ ศรีเมนต์) [119]

---

[118] ศาลอุทธรณ์ ภาค 4. คำสั่งศาลอุทธรณ์ ภาค 4 ที่เกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง.

[119] ศาลอุทธรณ์ ภาค 5.(2554). คดีหมายเลขแดงที่ ล.ต. 9/2554.

คำสั่งศาลอุทธรณ์ ภาค 4 ที่ 1945/2555 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายบุญมา แสนกระจาย ผู้คัดค้าน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554
การยื่นบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัคร

ผู้ร้องได้ประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้คัดค้านเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2554 ภายหลังประกาศผล ผู้คัดค้านได้รับหนังสือแจ้งผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ด. ให้ผู้คัดค้านยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งซึ่งจะครบกำหนดใน วันที่ 13 มิถุนายน 2554 ผู้คัดค้านย่อมสามารถยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งได้ถึงวันดังกล่าวแต่ผู้คัดค้านกลับปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยไม่ปรากฏว่ามีความยุ่งยากในการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายแต่อย่างใด แสดงให้เห็นว่าผู้คัดค้านไม่เอาใจใส่ที่จะยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ที่ผู้คัดค้านอ้างว่านับระยะเวลา 90 วันคลาดเคลื่อนเพราะหลงผิดเข้าใจว่ามีเวลายื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งถึงวันที่ 15 มิถุนาบน 2454 นั้น เป็นเรื่องเข้าใจผิดของผู้คัดค้านเอง ดังนี้ ผู้คัดค้านจะยกข้ออ้างดังกล่าวขึ้นมาเป็นข้อแก้ตัวหาได้ไม่ถือได้ว่าผู้คัดค้านไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายใน 90 วัน กรณีจึงมีเหตุสมควรที่จะเพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้คัดค้านและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 55 วรรคหนึ่งและมาตรา 56 วรรคสอง

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องได้ประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2554 ให้ผู้คัดค้านเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ภายหลังประกาศผล ผู้คัดค้านต้องยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง คือ ภายในวันที่ 13 มิถุนายน 2554 แต่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายดังกล่าวแล้ว ผู้คัดค้านไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ร. อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ผู้ร้องมีมติเห็นควรให้เพิกถอนผลการเลือกตั้งและให้มีการเลือกตั้งใหม่ขอให้มีคำสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้คัดค้านและให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนผู้คัดค้าน

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้าน ขอให้ยกคำร้อง

ศาลอุทธรณ์ ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งประชุมปรึกษาแล้ว มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายในเก้าสิบวันตามกฎหมายหรือไม่เห็นว่า ผู้คัดค้าน ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายในเก้าสิบวันตามกฎหมายหรือไม่เห็นว่า ผู้คัดค้านแถลงยอมรับว่า ได้รับหนังสือแจ้งผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนเลือกตั้งตำบล ด. ฉบับลงวันที่ 22 มีนาคม 2554 จริง ซึ่งเมื่อพิเคราะห์หนังสือแจ้งผลการได้รับเลือกตั้งฉบับดังกล่าวมีข้อความระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้ผู้คัดค้านยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งซึ่งรับรองความถูกต้อง พร้อมทั้งหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วนตามความเป็นจริงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งซึ่งจะครบกำหนด 90 วัน ในวันที่ 13 มิถุนายน 2554 ดังนี้ ผู้คัดค้านย่อมสามารถยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งได้ถึงวันดังกล่าว แต่ผู้คัดค้านกลับปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยไม่ปรากฏว่ามีความยุ่งยากในการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายแต่อย่างใด แสดงให้เห็นว่าผู้คัดค้านไม่เอาใจใส่ที่จะยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดที่ผู้คัดค้านอ้างว่านับระยะเวลา 90 วัน คลาดเคลื่อน เพราะหลงผิดนับระยะเวลา 90 วัน คือ ระยะเวลา 3 เดือน ซึ่งเมื่อนับเดือนชนเดือนแล้วผู้คัดค้านเข้าใจว่ามีเวลายื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2554 นั้น ก็เป็นเรื่องเข้าใจผิดของผู้คัดค้านเอง ดังนี้ ผู้คัดค้านจะยกข้ออ้างดังกล่าวขึ้นมาเป็นข้อแก้ตัวหาได้ไม่ ข้องอ้างของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้คัดค้านไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งภายใน 90 วัน กรณีจึงมีเหตุสมควรที่จะเพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้คัดค้าน และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 55 วรรคหนึ่ง และมาตรา 56 วรรคสอง

จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้คัดค้าน และให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนผู้คัดค้าน

(ศรีวิไล ธรรมดุษฎี-ณณัฏฐ์ ธีราทรง-ไชยผล สรุวงษ์สิน)

ภาวิดา วงษ์ภูธร พิมพ์

ภูมิภัช รัตนะวัน ย่อ

กิตติสัณห์ ภัทรากรทวีวงศ์ ตรวจ

สืบพงษ์ ศรีพงษ์กุล ทาน [120]

[120] ศาลอุทธรณ์ ภาค 4. แหล่งเดิม.

บทที่ 4
วิเคราะห์ปัญหาการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริง ตลอดจนวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา โดยเฉพาะการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้ง ระบบการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 รวมถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม จึงได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยให้อำนาจด้านนิติบัญญัติสามารถออกประกาศข้อกำหนด ข้อห้าม และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง อำนาจบริหารในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการทำรัฐประหารในประเทศไทย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16:30 น. โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมี พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำและศึกษาก่อนมีทำการรัฐประหารดังกล่าว ดังนั้นผู้เขียนจึงยังคงจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะในอนาคตหลังจากมีการคืนอำนาจกลับสู่ประชาชน มีแนวโน้มที่เชื่อได้ว่าระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยจะถูกนำกลับมาใช้ดังเดิม ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยกลับมามีการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง และปัญหาที่เกิดจากการศึกษานี้ก็จะกลับมามีผลทางกฎหมายอีกครั้งเช่นกัน เนื่องจากการศึกษา พบว่า เกิดปัญหาทางกฎหมายจากกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปัญหาทางกฎหมายเกิดอยู่ในช่วงหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้ง จนถึงก่อนมีการดำเนินการใน

กระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งจะขอกล่าวดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นและแนวทางการแก้ไข

จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริง ตลอดจนวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้อาศัยอำนาจตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ในการออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน พ.ศ. 2554 ส่งผลทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นกฎหมาย ดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ในอดีตระหว่างมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคสี่ มีเนื้อหาของบทบัญญัติว่าในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด นั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังกล่าวนี้ ไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ไว้ ทำให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เมื่อใด อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 238 กำหนดให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน

จากการศึกษา พบว่า นอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีเลือกตั้งแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 97 ที่ได้กำหนดให้หลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งใน

เขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ที่มีเนื้อหาเป็นการกำหนดกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบและวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งกฎดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 และมีการบังคับใช้กฎ ได้เกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎดังกล่าว เนื่องจากหลังจากมีการบังคับใช้กฎ เกิดปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดเพราะเนื้อหาและกระบวนที่ถูกกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 มีขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ระยะเวลา อีกทั้งกฎดังกล่าวยังไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนและการสวบสวน ตลอดจนยังไม่กำหนดระยะเวลาการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่แน่นอน รวมถึงเนื้อหาของกฎยังไม่มีการกำหนดระยะเวลาให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าจากการบังคับใช้กฎดังกล่าว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเนื้อหาของกฎหมาย คือ กฎหมายที่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการจัดเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาเปรียบกับกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 พบว่า เกิดปัญหาการขัดกันของการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากในทางปฏิบัติการบังคับใช้กฎของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาของการสืบสวนสอบสวน และระยะเวลาในการออกคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดตลอดจนไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ในกรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริต และ เที่ยงธรรม ซึ่งจากการศึกษา พบว่าเกิดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีผลอันเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ภายหลังมีคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เกินกว่าระยะเวลา 1 ปี ตามที่พระราชบัญญัติกำหนด ซึ่งศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นก็มีการรับคำร้องที่เกินระยะเวลา ดังกรณีข้อเท็จจริงต่อไปนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 2 ที่ 252/2553 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง นาย ณ. ผู้คัดค้าน

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 97 ในกรณีที่ผู้ร้องได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้ผู้ร้องมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นกำหนดเวลา 1 ปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่แต่ต้องสั่งภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสองและวรรคท้าย ระบุให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อวินิจฉัยเท่านั้น มิได้กำหนดเวลาให้ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลเกินกว่า 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งได้ แต่ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลาอันสมควรเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการเนิ่นช้า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลในวันที่ 8 ตุลาคม 2552 เกินกำหนด 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 ไปเพียง 4 เดือนเศษ โดยไม่ปรากฏว่ามีการประวิงเวลาเพื่อกลั่นแกล้งหรือเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้ใด จึงถือได้ว่าผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในระยะเวลาอันสมควรแล้ว

ประเด็นต้องวินิจฉัยว่า มีเหตุให้เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เขตเลือกตั้งที่ 2 ใหม่แทนผู้คัดค้านหรือไม่ จากพยานหลักฐานของผู้ร้องไม่แสดงให้เห็นว่าผู้คัดค้านจ่ายเงินให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งตามที่ นาย ป. อ้าง ทั้งที่ผู้ร้องมีนาย อ. นางสาว ส. นาย บ. และนาย ว. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเบิกความเป็นพยานถึงสาเหตุที่ไม่ได้ไปลงคะแนนเลือกตั้ง โดยพยานดังกล่าวล้วนไม่รู้เห็นหรือยืนยันว่าผู้คัดค้านเป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือเกี่ยวข้องให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และนาย ห. กระทำการทุจริตการเลือกตั้งตามที่ถูกกล่าว จึงไม่เข้ากรณีที่ผู้คัดค้าน

ได้รับประโยชน์จากการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายและได้รับเลือกตั้ง ซึ่งมีผลให้การเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไมมีเหตุให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เขตเลือกตั้งที่ 2 ใหม่ตามคำร้อง จึงมีคำสั่งยกคำร้อง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ปัญหา ข้อเท็จจริง กับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ พบว่า การกระทำเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ ที่กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการให้หลักประกันแกสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ จึงมีการวางหลักการต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การกำหนดให้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักประกันที่สำคัญคือหลักประกันการใช้สิทธิในทางศาล ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางศาลแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทำของรัฐ เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการการกระทำของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

อย่างไรก็ตาม หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักย่อยของหลักนิติรัฐอีกหลักหนึ่ง ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายต่างต้องยอมรับความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนไปตามความมุ่งประสงค์ของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นเพื่อความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อแดนของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนประชาชนให้อำนาจกระทำการดังกล่าว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถบังคับใช้กฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิจึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ขั้นตอนวิธีการ ในการบังคับใช้กฎหมายที่ล่าช้า เนื่องจากเนื้อหาในบทบัญญัติของกฎดังกล่าว มีลักษณะเป็น

การสร้างขั้นตอนเกินความจำเป็น จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งผู้ชนะการเลือกตั้ง และผู้แพ้การเลือกตั้ง เพราะการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ชนะการเลือกตั้งในส่วนของระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เนื่องจากหากมีการวินิจฉัยชี้ขาดจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจะส่งผลต่อผู้ชนะการเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการลิดรอนสิทธิในระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่มีระยะเวลาจำกัดเพียง 4 ปี ต่อหนึ่งสมัยวาระการดำรงตำแหน่ง อีกทั้งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทบสิทธิต่อผู้แพ้การเลือกตั้งที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยให้ถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิการเลือกตั้งเป็นเวลา 1 ปี อีกทั้ง จะเห็นได้ว่า ระยะเวลา 4 เดือนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ยื่นคำร้องนั้น เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องแล้ว ผู้ถูกร้องหรือผู้คัดค้านต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นการที่ยื่นคำร้องล่าช้าทำให้เกิดผลเสียหายที่ชัดเจนคือผู้ถูกร้องหรือผู้คัดค้านยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่จนกว่าคณะกรรมการการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องต่อศาล อาจมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ส่งผลทำให้เกิดความเสียหายแก่ท้องถิ่น

นอกจากนี้ จะเห็นว่า นอกจากบทบัญญัติของกฎดังกล่าวยังมีช่องว่างในการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้อง เพราะเกิดการล่าช้าและเกิดความไม่เป็นธรรม ตลอดจนการกระทำดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (3) (4) เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ที่กำหนดให้ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตลอดจนผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยาน ในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็วเป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดที่เกิดความล่าช้าซึ่งเกิดจากการอาศัยอำนาจของกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 ที่ถือเป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมรูปแบบหนึ่งนั่นเอง

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 เป็นการกระทำที่ขัดกับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เนื่องจาก การที่กฎดังกล่าว ไม่กำหนด

ระยะเวลาที่ชัดเจนในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายออกกฎที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงเป็นการกระทำที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อีกทั้งการกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งผลเสียต่อการคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนเกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

4.1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับระยะเวลาให้การยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เนื่องจากการที่กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่ได้กำหนดระยะที่ชัดเจน ส่งผลเกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำให้กระบวนการเลือกตั้งมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

จากการศึกษา พบว่า ในประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลชัดเจนว่า สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ประสงค์โต้แย้งคัดค้านการเลือกตั้งอาจยื่นเรื่องพร้อมกับบันทึกวาจาประจำวัน ที่จัดทำขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นผู้ว่าการจังหวัดจะเสนอเรื่องต่อไปยังศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดีอาจเสนอคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจโดยตรงด้วยตนเองก็ได้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุดนั้น ให้ผู้ฟ้องยื่นได้ที่สำนักงานผู้ว่าการจังหวัดหรือสำนักงานย่อยผู้ว่าการจังหวัดที่ผู้ฟ้องมีภูมิลำเนา

กรณีที่เป็นการฟ้องโดยผู้ว่าการจังหวัด ให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 15 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

และให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

กรณีที่ผู้ฟ้องเป็นบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 5 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และต้องยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

กรณีที่ผู้ใดประสงค์โต้แย้งคัดค้านผลการเลือกตั้งด้วยวิธีการยื่นเรื่องพร้อมไปกับบันทึกวาจาประจำวันที่จัดทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เมื่อได้ยื่นเรื่องไป แต่เจ้าหน้าที่ของจังหวัดเสนอเรื่องไปยังศาลปกครองล่าช้าเอง เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการฟ้องที่เกินระยะเวลา ศาลปกครองต้องรับฟ้อง อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจหรือฟ้องผิดศาล การฟ้องนี้ไม่ส่งผลให้ระยะเวลาสะดุดหยุดลง

ในคดีเลือกตั้ง วิธีการนับการฟ้องคดีจะไม่นับวันเลือกตั้งหรือวันประกาศผลการเลือกตั้งรวมเข้ากับระยะเวลา แต่วันที่เป็นวันครบกำหนดระยะเวลาจะถูกนับรวมเข้ากับระยะเวลาด้วย เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีขึ้นในวันที่ 1 มกราคม ผู้ฟ้องต้องยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลา 5 วัน ระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับเมื่อวันที่ 2 มกราคม นับไป 5 วัน ก็จะสิ้นสุดระยะเวลาในวันที่ 6 มกราคม เวลาที่ยังคืน เป็นต้น นอกจากนี้ ระยะเวลาจะเริ่มนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง การเริ่มต้นนับดังกล่าวนี้ใช้กับการฟ้องคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาภาคด้วย อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่วันประกาศผลการเลือกตั้งก็มักเป็นวันเดียวกันกับวันเลือกตั้ง นั่นเอง

อนึ่ง ในปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการยื่นคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเป็นการเร่งรัดและไม่ให้เกิดความล่าช้า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดระยะเวลาในการจัดทำคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ตามมติคณะกรรมการการเลือกตั้งในการประชุมครั้งที่ 12/2552 เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 ไว้ดังนี้

1.การจัดทำคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนต้องจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ กรณีไม่สามารถดำเนินการในแล้วเสร็จได้ให้ขอขยายระยะเวลาต่อเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งออกไปอีก 30 วัน โดยต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นให้ชัดแจ้ง กรณีไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่ขอขยายไว้ให้ขอขยายระยะเวลาครั้งที่ 2 ต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง การขอขยายระยะเวลาต้องแสดงเหตุผลเพียงพอในการขออนุญาต

2. เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งลงนามในคำวินิจฉัยสั่งการเรียบร้อยแล้ว ต้องเสนอคำร้องให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งแล้วแต่กรณีลงนามในคำร้อง

ภายใน 7 วัน และให้ยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งลงนามในคำร้อง

จากการศึกษา พบว่า แนวทางแนวทางปฏิบัติในการยื่นคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเป็นการเร่งรัดและ ไม่ให้เกิดความล่าช้า ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศฝรั่งเศสและควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส สามารถแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งหากประเทศไทย มีการนำแนวคิดทฤษฎี และหลักการทางกฎหมาย ของประเทศฝรั่งเศสมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตราบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดให้การสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดมีระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน และการออกคำวินิจฉัยชี้ขาดจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลา 1 ปี ตามที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนด และนับจากวันที่มีคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น ภายใน 10 วันแบบในประเทศฝรั่งเศส ตลอดจนจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายโดยการยึดหลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ การกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และแนวทางการแก้ไข

การใช้สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เกิดจากในอดีตขณะที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการกำหนดให้

คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์โดยผู้เสียหายที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีผลจากการบังคับกฎ คือ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ในอดีตขณะที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในมาตรา 229 ถึงมาตรา 241 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคสี่ บัญญัติให้ ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550

จากการศึกษา พบว่า เกิดปัญหาเกี่ยวกับ การใช้สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากในอดีตขณะที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด จากบทบัญญัตินี้ การยื่นคำร้อง จึงหมายถึง การยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และคณะกรรมการ การเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง อีกทั้งมีการตีความจากประกาศระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ที่ได้กำหนดบท

นิยามว่า “ผู้ร้อง หมายความว่า บุคคลผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัย” เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 239 วรรคสองและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ผู้ร้อง จึงหมายถึง คณะกรรมการการเลือกตั้ง เท่านั้น ดังนั้น จากการที่กฎหมายกำหนดให้คณะกกรมการการเลือกตั้งเป็นบุคคลผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัยแต่เพียงผู้เดียวจึงส่งผล ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงองค์กรเดียวที่จะสามารถใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยว่าคดีเลือกตั้งท้องถิ่นใด สมควรยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ในทางกลับกันหากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าคดีเลือกตั้งบางคดีไม่มีมูลก็สามารถยกคำร้อง หรือไม่นำคำร้องยื่นต่อศาลอุทธรณ์ได้ตามดุลพินิจของตน จะเห็นได้ว่า การกฎหมายดังที่กล่าวมาข้างต้นที่ให้อำนาจเฉพาะคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งการกำหนดตามกฎหมายดังกล่าวที่ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมรูปแบบหนึ่ง จึงส่งผลกระทบทำให้ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้ที่ยื่นเรื่องร้องเรียนในการเลือกตั้งไม่สามารถมีสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม หลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ยังเกิดจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียว ที่สามารถยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายเนื่องจากเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นคำร้องในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลให้การกระทำดังกล่าวตามกฎหมายจึงเป็นการกระทบสิทธิของผู้เสียหาย ตลอดจนในกรณีที่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งในบางกรณีอาจเกิดความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ หรือเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเสนอข้อมูล พยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงทำให้ผู้เสียหายที่เข้ามาร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในคดีเลือกตั้งจึงได้รับผลกระทบ และไม่สามารถฟ้องร้องในคดีดังกล่าวได้อีก ดังปรากฏในข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริงที่ 1 คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ 3358/2551 นายวิชัย ปลั่งศรีสกุล ผู้ร้อง ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ได้พิจารณาว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2250 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แต่มาตรา 284 วรรค

เจ็ด บัญญัติว่า “คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีบัญญัติไว้แล้วคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 49 และมาตรา 50 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ กำหนดให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้กำหนดให้ผู้ร้องใช้สิทธิต่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 วินิจฉัยจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้อง

ข้อเท็จจริงที่ 2 คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 9 ที่ 863/2553 นายสุเมศ พรหมประสิทธิ์ ผู้ร้องศาลอุทธรณ์ภาค 9 ได้พิจารณาว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235 ถึงมาตรา 239พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 95 มาตรา96 มาตรา97 มาตรา102 มาตรา103 และมาตรา 104 มีเจตนารมณ์ให้อำนาจการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตกอยู่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวคือ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือการนับคะแนนการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้นั้น หรือนับคะแนนเลือกตั้งใหม่แต่ถ้าประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งเกี่ยวกับการจับฉลากครั้งที่ 2 และประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่ถือเป็นดุลยพินิจในเรื่องการรับหรือไม่รับเป็นเรื่องร้องคัดค้านของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนราธิวาสและคณะกรรมการการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2550 อันที่จะดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยกเลิกการจับฉลาก ยกเลิกประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง (กรณีนับคะแนนเลือกตั้งใหม่) และประกาศผลให้ผู้ร้องเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง กรณียังถือไม่ได้ว่าผู้ร้องถูกโต้แย้งสิทธิ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง พิพากษา ยกฟ้อง

ข้อเท็จจริงที่ 3 คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 ที่ 238/2554 นายสมชาย พิมพัฒน์ ผู้ร้อง ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิจารณาว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 219 วรรคสาม หาได้ให้

อำนาจศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในทุกกรณี ไม่เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรว่า ควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ (หรือศาลอุทธรณ์ภาค) เพื่อวินิจฉัยและให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์ (หรือศาลอุทธรณ์ภาค) เป็นที่สุด ตามมาตรา 239 ดังนั้น ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งคงมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยเฉพาะคดีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น การที่ผู้ร้องมายื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้ง ยกเลิกหรือการเพิกถอนการนับคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบล ก. อำเภอ ท. จังหวัด ก. ครั้งใหม่เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2553 โดยอ้างว่าการนับคะแนนเลือกตั้งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้ผู้ถูกกล่าวหาที่ 10 พ้นจากตำแหน่งหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้ง (กรณีนับคะแนนเลือกตั้งใหม่) แล้ว จึงไม่ต้องด้วยกรณีที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 239 ทั้งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นใดให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยได้ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งให้พิจารณาวินิจฉัยคดีได้ จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง ให้จำหน่ายคดีสารบบความ

ดังนั้น ตัวอย่างคำสั่งศาลอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ศาลอุทธรณ์รับพิจารณาคดีเลือกตั้งเฉพาะกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งจึงไม่สามารถยื่นคำร้องได้ด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ปัญหา ข้อเท็จจริง กับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ พบว่า การที่กฎหมายมีเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวเป็นการขัดกับหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ ที่กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ จึงมีการวางหลักการต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การกำหนดให้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักประกันที่สำคัญคือหลักประกันการใช้สิทธิในทางศาล ซึ่งถือว่าเป็น

สาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางศาลแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทำของรัฐ เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการการกระทำของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

อย่างไรก็ตาม หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักย่อยของหลักนิติรัฐอีกหลักหนึ่ง ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายต่างต้องยอมรับความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนไปตามความมุ่งประสงค์ของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้น เพื่อความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อแดนของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนประชาชนให้อำนาจกระทำการดังกล่าว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายที่เกี่ยวกับการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ได้กำหนดเป็นเฉพาะคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียวที่มีสิทธิในการผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ บทบัญญัติดังกล่าวจึงขัดกับหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิอย่างชัดเจน อีกทั้งยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งผู้ชนะการเลือกตั้ง ผู้แพ้การเลือกตั้ง เพราะการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ชนะการเลือกตั้งในส่วนของระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการลิดรอนสิทธิในระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่มีระยะเวลาจำกัดเพียง 4 ปี ต่อหนึ่งสมัยวาระการดำรงตำแหน่ง โดยการดำรงตำแหน่งตามวาระดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดให้ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันเลือกตั้ง ในบางกรณีการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทบสิทธิต่อผู้แพ้การเลือกตั้งที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยให้ถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิการเลือกตั้งเป็นเวลา 5 ปี นอกจากนี้ การที่กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียวที่มีสิทธิในการผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพียงผู้เดียว จะทำให้การใช้ดุลพินิจในการกำหนดว่าคดีใดจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์นั้น ปราศจากการควบคุมและตรวจสอบ หรือในกรณีที่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงตรง อาจเป็นช่องว่างให้เกิดการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ส่งผลทำให้เกิดความเสียหายแก่การเลือกตั้งขององค์กรปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น และประเทศไทย

นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ในกรณีที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ ยังเป็นการไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง ตลอดจนกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หรือสิทธิ ตามมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดบุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

จากการที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ซึ่งมีสถานะเป็นกฎ ที่เนื้อหาที่ขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ จึงเป็นการกระทำที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรมนั่นเอง

4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เนื่องจากการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาจากการบังคับใช้ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 อย่างชัดเจน ส่งผลเกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมใน

คดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

จากการศึกษา ในต่างประเทศ พบว่า ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีเลือกตั้งท้องถิ่นดังนี้

1.ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

2.ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น แม้จะได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

3.ผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง เฉพาะสมาชิกสภาเทศบาล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

4.สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.ตัวแทนจากราชการส่วนกลาง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีที่มีการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะตัวแทนของราชการส่วนกลางไม่อาจหยิบยกประเด็นความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตซื้อเสียงมาโต้แย้งการเลือกตั้งได้ ต้องเป็นเรื่องของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น

6.คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีรายจ่ายการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งและการใช้จ่ายเงินทางการเมือง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

อนึ่ง ข้อดี ในการให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

1. มีการคัดกรองคดีมาแล้ว ทำให้ปริมาณคดีในชั้นศาลลดลง

2. ลดภาระงานของศาลอุทธรณ์ เนื่องจากคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ผ่านการกลั่นกรองคำร้องมาชั้นหนึ่งแล้ว

3. เป็นการคานอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เนื่องจากมีศาลอุทธรณ์เป็น

องค์กรที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสั่งให้การเลือกตั้งใหม่

ข้อเสีย ในการให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลศาลอุทธรณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

1. ไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีสามารถเป็นคู่ความร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินคดีในชั้นศาลได้

2. จำกัดสิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้งในการฟ้องคดีเลือกตั้งต่อศาลโดยตรง

3. มีความล่าช้าเนื่องจากมีคดีที่ผู้ยื่นคำร้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้ยื่นคำร้องยังขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินคดี และขาดประสบการณ์ในการดำเนินคดีในชั้นศาล

4. เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปดำเนินการตามกระบวนพิจารณาที่ศาลสั่ง ได้แก่ การส่งหมาย การบันทึกคำพยานล่วงหน้า เป็นต้น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเบิกความต่อศาล เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับค่าป่วยการพยาน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นผู้รับผิดชอบ โดยการแต่งตั้งพยานให้เป็นผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศฝรั่งเศสและควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับการให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นมีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลคดีเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส สามารถแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น มีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส อย่างเหมาะสม อีกทั้งหากประเทศไทยมีการนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมาย ของประเทศฝรั่งเศสมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตราบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดให้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นมีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลแบบในประเทศฝรั่งเศส ตลอดจนจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายโดยการยึดหลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยควรระบุให้มีการกำหนดคู่ความร่วมที่มาจากผู้ร้องในชั้นการสืบสวนและสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งไม่ควรมีการกำหนดในกฎหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียวในการมีอำนาจยื่นคำร้องในกรณีดังกล่าวต่อศาล ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไข

ปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้มีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

4.3 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นและแนวทางการแก้ไข

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ได้บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ส่งผลทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎดังกล่าว ดังต่อไปนี้

4.3.1 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

นับตั้งแต่คณะกรรมการการเลือกมีคำวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 ที่กำหนดให้ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดหรือเพิกถอนสิทธิ

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นับบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เกิดปัญหาจากการที่ประเทศไทยได้แบ่งศาลอุทธรณ์ออกเป็น 10 เขต ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งมีทั้งหมด 9 ภาค และศาลอุทธรณ์หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าศาลอุทธรณ์กลาง จากเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ที่แบ่งเป็น 10 เขตดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในการยื่นคำร้องต่อศาล โดยเฉพาะในการเลือกตั้งท้องถิ่นมีการเลือกตั้งวันเดียวกันจำนวนมาก และมีการประกาศผลการเลือกตั้งพร้อมกันทำให้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีเวลาอยู่ในห้วงเวลาเดียวกัน หากมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ในขั้นตอนการจัดทำคำร้องอาจมีความล่าช้า ส่วนการนัดพิจารณาคดีของศาลอาจต้องใช้เวลานาน ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งเพียง 4 ปี เท่านั้น อีกทั้งการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลอุทธรณ์แต่ละภาคมีความแตกต่างกัน เนื่องจากระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติไว้หลายข้อ ซึ่งเป็นดุลยพินิจของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนในการนำมาใช้

นอกจากนี้ เกิดปัญหาเกี่ยวกับการออกคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ที่อาศัยอำนาจตามกฎ คือ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ซึ่งจากการที่กฎดังกล่าวมีเนื้อหาเป็นการกำหนดกระบวนการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการกำหนดวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนและจะต้องดำเนินกระบวนการโดยรวดเร็วตลอดจนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่ง ประมวลมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับเท่าที่สามารถบังคับได้ โดยปัญหาที่เกิดจากบังคับใช้ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและ

ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 เนื่องจากเนื้อหาของกฎดังกล่าว ไม่ได้มีการกำหนดให้มีการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น หากข้อมูลที่ได้จากคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีไม่เพียงพอ จะทำให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกคำร้อง

ในบางกรณีเกิดปัญหาจากการใช้ดุลพินิจในการรับคดีของศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากเกิดปัญหาการออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ไม่มีบรรทัดฐาน ในการกำหนดรูปแบบและขอบเขตของการพิจารณา ทำให้การออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ในแต่ละที่เกิดความไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ในคดีที่เกิดข้อเท็จจริงเดียวกัน ข้อกฎหมายเดียว แต่มีการใช้ดุลพินิจในการรับคำร้องที่แตกต่างกัน โดยจากการศึกษา ได้พบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริงที่ 1

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 หมายเลขดำที่ ลต.33/2553 คดีหมายเลขแดงที่ 3763/2553 ลงวันที่ 24 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2553 เรื่องคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งตรวจคำร้องประชุมปรึกษาแล้ว กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนก่อนที่ผู้ร้องประกาศผลการเลือกตั้ง แต่หลังจากที่ผู้ร้องประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ภายหลังเห็นว่าผู้คัดค้านมีส่วนก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการย้ายชื่อผู้มีชื่อเข้าในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของผู้คัดค้านโดยมิชอบ โดยที่ผู้มีชื่อมิได้อยู่อาศัยจริง ฝ่าฝืนตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าการเลือกตั้งในส่วนของผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนผู้คัดค้านตามมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ตามบทบัญญัติในมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มิได้กำหนดให้ศาลต้องมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่เสมอไป หากเห็นว่าการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง ทั้งนี้ ความในตอนท้ายของมาตรา 97 ดังกล่าว บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ชัดเจนว่าหากความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมนั้นมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งแล้ว ศาลก็จะมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ไม่ได้ ข้อเท็จจริงได้ความตามประกาศคณะกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น เรื่อง ผลการนับคะแนนเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวหนอง เอกสารอันดับ 14 ในสำนวนการสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องคัดค้านคดีนี้ว่า ผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 2 ได้เลือกตั้งด้วยคะแนนเสียง 924 คะแนน ส่วนนายจำนงค์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

หมายเลข 1 ซึ่งได้รับคะแนนเลือกตั้งเป็นอันดับสอง ได้รับคะแนนเสียง 724 คะแนน ซึ่งมีผลต่างในคะแนนเลือกตั้งห่างกันถึง 200 คะแนน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 3 ก็ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียง 438 คะแนน มีผลต่างในคะแนนเลือกตั้งห่างจากผู้คัดค้านถึง 486 คะแนน ดังนั้น แม้หากข้อเท็จจริงจะรับฟังได้ตามคำร้องของผู้ร้องว่า ผู้คัดค้านมีส่วนก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการย้ายชื่อผู้มีชื่อจำนวน 5 คน เข้าในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของผู้คัดค้าน โดยมิชอบ ฝ่าฝืนมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อันมีผลให้การเลือกตั้งในส่วนของผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมก็ตาม แต่ด้วยการย้ายผู้มีชื่อเข้าในทะเบียนบ้านเพียง 5 คน ซึ่งแม้หากผู้มีชื่อทั้งห้าได้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้คัดค้านหรือมิได้ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้คัดค้านก็ตาม ก็ไม่มีผลให้ผู้คัดค้านเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง หรือไม่ได้รับเลือกตั้งแต่อย่างใด เพราะหากจะตัดคะแนนเสียงที่ผู้คัดค้านได้รับเลือกตั้งออกไป 5 คะแนน ผู้คัดค้านก็คงได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งถึง 919 คะแนน ห่างจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเป็นอันดับสองถึง 195 คะแนน ซึ่งคงได้รับคะแนนเลือกตั้งเป็นอันดับหนึ่งอยู่เช่นเดิม ดังนั้นแม้หากความสุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมในการเลือกตั้งในส่วนของผู้คัดค้านจะมีขึ้นจริงตามคำร้อง ก็ไม่ถือเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้คัดค้านได้รับเลือกตั้งแต่อย่างใด จึงไม่สมควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้าน และมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่แทนผู้คัดค้าน คดีไม่มีเหตุที่จะรับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณาต่อไป เพราะถึงอย่างไรก็ตามก็ไม่ทำให้คดีเปลี่ยนแปลงไป

จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง ให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ข้อเท็จจริงที่ 2

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7 คดีหมายเลขดำที่ ลต.6/2556 คดีหมายแดงที่ 600/2557 ลงวันที่ 27 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2557 เรื่องคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ขอให้มีการเลือกตั้งใหม่)

ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนกคดีเลือกตั้งไต่สวนและประชุมปรึกษาแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามทางไต่สวนโดยคู่ความมิได้โต้แย้งกันว่า เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2555 จ่าเอกนิคม พิมพ์วงค์ษา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก ในฐานะผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก ประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก ในวันที่ 7 ตุลาคม 2555 ผู้คัดค้านเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก หมายเลข 1 ต่อมาวันที่ 30 ตุลาคม 2555 ผู้ร้องประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้คัดค้านเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ผู้คัดค้านอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยากับจ่าเอกนิคมมาประมาณ 33 ปี โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ผู้คัดค้านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยซื้อมาจากนางบุญชู แช่มช้อย เดิมบ้านดังกล่าวไม่มีชื่อบุคคลใดในทะเบียนบ้าน ระหว่างวันที่ 11 พฤศจิกายน 2553 ถึงวันที่ 18 สิงหาคม 2554 ซึ่งอยู่ในระหว่างเวลาสองปีก่อนวันเลือกตั้ง มีการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 รวม 10 คน โดยย้ายจ่าเอกนิคม เข้ามาเป็นเจ้าบ้าน จากนั้นมีการย้ายนายบำรุง ทรายละเอียด นางสาววศรี พิมพ์วงค์ษา นางสาวกานต์สิริ พิมพ์วงค์ษา และนายวิศิษฐ์ ติยสุวรรณโรจน์ เข้ามาในทะเบียนบ้าน ต่อมาเปลี่ยนให้นางสาววศรีเป็นเจ้าบ้าน หลังจากนั้นมีการย้ายนางสอิ้ง แสงเย็น นายศักดิ์ชาติ แสงเย็น นางบุญเรือน พิมพ์วงค์ษา นางสาวรุ่งเรือง พิมพ์วงค์ษา และนางสาวทองใบ พิมพ์วงค์ษาเข้ามาในทะเบียนบ้านทั้ง 10 คน ที่ย้ายเข้ามาในทะเบียนบ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ 7 ตุลาคม 2555 เพียง คน คือ จ่าเอกนิคมและนายบำรุง หลังจากประกาศผลการเลือกตั้งในวันเดียวกัน นายโชติ เงินแท่ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก หมายเลข 2 ยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากภายในสองปีก่อนการวันเลือกตั้ง ผู้คัดค้านก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้จ่าเอกนิคม และนางสาววศรี ดำเนินการบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 ตำบลทับสะแก ยังมีอยู่หรือไม่ผู้ร้องนำสืบว่า บ้านหลังดังกล่าวมีการรื้อถอนไปแล้ว ผู้คัดค้านนำสืบยอมรับว่า มีการรื้อถอนบ้านแล้วจริง แต่ได้นำไปปลูกใหม่อีกแห่งหนึ่งในหมู่เดียวกัน โดยใช้บ้านเลขที่เดิม และมีการแจ้งผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ขณะนั้นทราบแล้วเกี่ยวกับเรื่องนี้ นายสังเวย บัวทอง ซึ่งเคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลทับสะแก ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามเอกสารหมายเลข ร.23 ว่า ผู้คัดค้านรื้อบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 ตำบลทับสะแก นำไปสวมกับบ้านที่ปลูกสร้างใหม่ที่บริเวณโรงงานทำมะพร้าวของผู้คัดค้านที่อยู่ในบ้านที่ผู้คัดค้านพักอาศัย ผู้คัดค้านให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามเอกสารหมายเลข ร.29 ว่า หลังจากผู้คัดค้านซื้อบ้านแล้วรื้อถอนไปปลูกสร้างใหม่ติดกับบ้านเลขที่ 56/1 หมู่ที่ 5 โดยแจ้งให้นายน้อย สมใจรักษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ในขณะนั้นและเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ซึ่งสามารถทำการรื้อถอนและปลูกสร้างใหม่โดยใช้บ้านเลขที่เดิม ผู้คัดค้านเบิกความในชั้นไต่สวนว่า ปัจจุบันนายน้อย ถึงแก่ความตายแล้ว เห็นว่า การให้ถ้อยคำของนายสังเวยและผู้คัดค้านสอดคล้องต้องกัน อีกทั้งผู้ร้องมีนำสืบให้เห็นว่า เมื่อรื้อบ้านไปแล้วไม่มีการนำไปปลูกสร้างใหม่โดยใช้ทะเบียนบ้านเดิมตามที่ผู้ร้องให้ถ้อยคำประกอบกับนายพัลลภ เกตุรักษา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลทับสะแก เบิกความว่า การรื้อถอนบ้านแล้วนำไปปลูกอีกแห่งหนึ่งในหมู่เดียวกันโดยใช้เลขบ้านเดิมสามารถทำได้ ข้อเท็จจริงมีเหตุน่าเชื่อ

ว่า ผู้คัดค้านรื้อบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 มาปลูกใกล้กับบ้านเลขที่ 56/1 หมู่ที่ 5 ของผู้คัดค้านโดยใช้บ้านเลขที่เดิมตามที่ให้ถ้อยคำจริง เชื่อว่าบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 ยังคงมีอยู่

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 เป็นการย้ายเข้ามาเพื่อให้ผู้คัดค้านได้รับประโยชน์จากการเลือกตั้งโดยมิชอบ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 43 หรือไม่ ซึ่งมาตราดังกล่าวบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ และวรรคสองบัญญัติว่า “กรณีดังต่อไปนี้ให้สันนิษฐานว่าเป็นการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบด้วย เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการย้ายโดยมีเหตุผลอันสมควร (1) การย้ายบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ซึ่งไม่มีชื่อสกุลเดียวกับเจ้าบ้านเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิเลือกตั้งที่จะมีขึ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ย้ายเข้ามาในทะเบียนบ้าน (2) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านโดยบุคคลนั้นมิได้อยู่อาศัยจริง (3) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าบ้าน” ข้อเท็จจริงได้ความตามให้ถ้อยคำของนายวิศิษฐ์ ติยสุวรรณโรจน์ และนางสอิ้ง แสงเย็น ต่อมาคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเอกสารหมาย ร.26 และ ร.27 ซึ่งนายวิศิษฐ์ให้ถ้อยคำว่า ย้ายมาจากบ้านเลขที่ 47/2 หมู่ที่ 8 ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 นางสอิ้ง ให้ถ้อยคำว่าย้ายมาจากบ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 8 ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพักอาศัยประจำอยู่ทั้งบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 และบ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 8 นอกจากนี้พยานทั้งสองให้ถ้อยคำตรงกันว่าบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 มีบุคคลพักทั้งหมดประมาณ 6 คน คือ นางสอิ้ง นางบุญเรือน นางสาวกานต์ศรี นางสาววศรี และนายบำรุง โดยพยานทั้งสองไม่ได้พูดถึงนายศักดิ์ชาติ นางสาวรุ่งเรือง และนางสาวทองใบว่าพักอาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ด้วย ข้อเท็จจริงยังได้ความจากการให้ถ้อยคำของนายสมศักดิ์ ยอดแก้ว ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามเอกสารหมาย ร.24 อีกว่า พยานเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาประมาณ 5 ปี และอยู่ในตำบลเขาล้าน หมู่ที่ 8 มาประมาณ 40 ปี รู้จักบุคคลต่างๆ ในพื้นที่เป็นอย่างดี พยานยืนยันว่า นายศักดิ์ชาย ซึ่งประกอบอาชีพค้าขายผลไม้ตามตลาดนัดยังคงพักอาศัยหลับนอนเป็นประจำอยู่ที่บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 8 ตำบลเขาล้าน โดยไม่ได้ย้ายไปพักอาศัยที่อื่น ส่วนนางสาวทองใบ มีอาชีพทำสวนมะพร้าวพักอาศัยหลับนอนเป็นประจำที่บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 5 ตำบลเขาล้านมากว่า 30 ปี ไม่ได้ย้ายไปพักอาศัยที่อื่น นอกจากนี้ข้อเท็จจริงยังได้ความจากการให้ถ้อยคำของนางบุญเรือน พิมพ์วงค์ษา ต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามเอกสาร ร.24 ว่า พยานย้ายเข้ามามีชื่ออยู่ใน

ทะเบียนบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 เพื่อทำงานเป็นลูกจ้างให้แก่จ่าเอกนิคม ซึ่งเป็นน้องชายพยาน รวมทั้งทำความสะอาดบ้านดังกล่าวด้วย โดยพยานให้ถ้อยคำด้วยว่า นางสาวทองใบ พิมพ์วงค์ษา พักอาศัยประจำอยู่ที่บ้านเลขที่ 47 หมู่ที่ 8 ตำบลเขาล้าน ส่วนนางสาวรุ่งเรือง พิมพ์วงค์ษา บุตรสาวพยาน พักอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ช่วยนางสาววศรี พิมพ์วงค์ษาขายของที่ตลาดบางแค จะเห็นได้ว่า การให้ถ้อยคำของนายวิศิษฐ์ นางสอิ้ง นายสมศักดิ์ และนางบุญเรือน สอดคล้องต้องกัน โดยเฉพาะนายสมศักดิ์ เป็นผู้ปกครองท้องที่ ย่อมทราบและรู้เห็นของบุคคลที่อยู่ในความปกครองเป็นอย่างดี จึงมีน้ำหนักน่ารับฟัง ที่นายสมศักดิ์เบิกความต่อศาลว่า ที่ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า นายศักดิ์ชายอยู่บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 8 นั้น ความจริงพยานไม่เคยเห็นนายสมศักดิ์อยู่บ้านดังกล่าว นางสอิ้งเบิกความต่อศาลว่า ที่ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนว่า มีผู้อาศัยอยู่ในบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 เพียง 6 คน ไม่ตรงตามความเป็นจริง เพราะพยานบอกคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนมีทั้งหมด 10 คน โดยมีนายศักดิ์ชาย นางสาวรุ่งเรือง และนางสาวทองใบด้วยนั้น และนางบุญเรือนเบิกความต่อศาลว่า ไม่ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนไปเช่นนั้น เห็นว่า พยานทั้งสามให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2555 หลังจากที่นายโชติร้องคัดค้านไม่นาน เชื่อว่าพยานทั้งสามให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนตามความเป็นจริงยิ่งกว่าที่มาเบิกความต่อศาลทั้งยังสอดคล้องกับการให้ถ้อยคำของนายวิศิษฐ์ ตามเอกสารหมายเลข ร.26 อีกด้วยข้อเท็จจริงเชื่อได้ว่า นายศักดิ์ชาย แสงเย็น นางสาวรุ่งเรือง พิมพ์วงค์ษา และนางสาวทองใบ พิมพ์วงค์ษา ซึ่งย้ายเข้ามาในทะเบียนบ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมิได้อยู่อาศัยจริง จึงเข้าข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 43(2) ว่าเป็นการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยมิชอบ ทั้งไม่ปรากฏเหตุผลอันสมควรในการย้ายชื่อบุคคลดังกล่าวเข้ามาในทะเบียนบ้าน จึงไม่อาจหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายข้างต้นได้ แม้ผู้ย้ายเข้าทั้ง 10 คน จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียง 2 คน ซึ่งไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป เพราะผลต่างคะแนนของผู้คัดค้านห่างกับคะแนนของนายโชติ เงินแท่ง ผู้ได้คะแนนลำดับรองถึง 97 คะแนน แต่ก็ทำให้การเลือกตั้งดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กรณีมีเหตุให้การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแกใหม่แทนผู้คัดค้าน ตามบทบัญญัติมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กรณีไม่จำต้องวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการย้ายบุคคลรายอื่นเข้ามาในทะเบียนอีกว่าได้เข้าอยู่อาศัยจริงหรือไม่ เพราะแม้จะวินิจฉัยก็ไม่ทำให้ผลแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

สำหรับข้อต่อสู้อื่นๆ ของผู้คัดค้านนอกจากนี้เป็นประเด็นปลีกย่อย ไม่มีผลทำให้คำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จึงไม่จำต้องวินิจฉัย

ส่วนที่ผู้ร้องขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลาหนึ่งปีด้วยนั้น เห็นว่า แม้ผู้คัดค้านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 และจ่าเอนิคมซึ่งอยู่กินฉันสามีภริยากับผู้คัดค้านกับนางสาววศรี ซึ่งเป็นพี่สาวจ่าเอกนิคม เป็นผู้ยินยอมอนุญาตให้มีการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านก็ตาม แต่พยานหลักฐานตามทางไต่สวนไม่ปรากฏแน่ชัดว่าผู้คัดค้านมีส่วนก่อสนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจในการดำเนินการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านดังกล่าวด้วย เนื่องจากผู้คัดค้านพักอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 56/1 หมู่ที่ 5 ไม่ได้พักอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 21/3 หมู่ที่ 5 และไม่ได้เป็นเจ้าบ้านในบ้านนั้น อีกทั้งไม่ปรากฏว่าผู้คัดค้านเข้าไปเกี่ยวข้องกับจ่าเอกนิคม และนางสาววศรีในการย้ายบุคคลเข้ามาในบ้าน นอกจากนี้ บุคคลที่ย้ายเข้ามาก็เป็นญาติของจ่าเอกนิคมและนางสาววศรี หรือเป็นเพื่อนของจ่าเอกนิคม ไม่เกี่ยวข้องกับผู้คัดค้าน จึงยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้าน

จึงมีคำสั่งให้การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแกใหม่แทนผู้คัดค้านคำขออื่นให้ยก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ปัญหา ข้อเท็จจริง กับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ พบว่า การกระทำเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ ที่กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ จึงมีการวางหลักการต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การกำหนดให้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักประกันที่สำคัญคือหลักประกันการใช้สิทธิในทางศาล ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางศาลแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทำของรัฐ เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการการกระทำของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่บังคับใช้กฎ คือ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550 โดยศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้ง จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎที่ขัดต่อการคุ้มครองสิทธิ เนื่องจากเนื้อหาของกฎดังกล่าวที่เป็นการการกำหนด กระบวนการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการกำหนดวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนและจะต้องดำเนินกระบวนการโดยรวดเร็วตลอดจนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่ง ประมวลมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับเท่าที่สามารถบังคับได้ แต่จากข้อเท็จจริง พบว่า การบังคับใช้ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 มีปัญหาจากการที่กฎไม่ได้มีเนื้อหาอันเป็นการกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจในการรับคดีเลือกตั้งท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์ หรือการที่ไม่มีแนวทางที่เป็นมาตรฐานกลางในการออกคำสั่งที่เป็นแนวทางเดียวกันของศาลอุทธรณ์ในทุกศาล ตลอดจนเนื้อหาของกฎไม่ได้กำหนดให้มีการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้การกระทำดังกล่าวขัดต่อทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ เพราะหากการออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ไม่มีบรรทัดฐาน ในการกำหนดรูปแบบและขอบเขตของการพิจารณา ทำให้การออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ในแต่ละที่เกิดความไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ในคดีที่เกิดข้อเท็จจริงเดียวกัน ข้อกฎหมายเดียวแต่มีการใช้ดุลพินิจในการรับคำร้องที่แตกต่างกัน และทำให้ผู้มีส่วนได้เสียที่ได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น จากการที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ซึ่งมีสถานะเป็นกฎ ที่เนื้อหาที่ขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ จึงเป็นการบังคับใช้กฎที่ส่งผล ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ

นอกจากนี้ บังคับใช้กฎดังกล่าวยังเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 40 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิที่

จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและยังเป็นการกระทำส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งไม่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นั่นเอง

4.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เนื่องจากการที่กฎไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาจากการบังคับใช้ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 อย่างชัดเจน ส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น และยังเป็นการกระทำส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งไม่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นั่นเอง

จากการศึกษา พบว่า ประเทศบราซิล ได้มีการกำหนดองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเลือกตั้งในประเทศบราซิล ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง ศาลเลือกตั้งภูมิภาค ซึ่งจะมีอยู่ในทุกๆรัฐของประเทศบราซิล และศาลเลือกตั้งสูงสุด

ประเทศบราซิลมีศาลเลือกตั้ง (Electoral Court) ซึ่งทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง และควบคุมการเงินของพรรคการเมือง นอกจากนี้ ศาลเลือกตั้งยังมีหน้าที่กำหนดวันเลือกตั้ง และตัดสินคดีความเกี่ยวกับความผิดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง

1) ศาลเลือกตั้งสูงสุด

ศาลเลือกตั้งสูงสุดถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1932 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะยุติการโกงการเลือกตั้ง และเพื่อให้มีอำนาจเหนือศาลเลือกตั้งทั้งหมด และเพื่อทำหน้าที่ควบคุมบทบาททางพรรคการเมือง มีอำนาจในการอนุญาตหรือยกเลิกการลงทะเบียนพรรคการเมือง การลงทะเบียนของผู้สมัครและรับรองการเลือกตั้ง วางระเบียบและควบคุมการแทรกแซงทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุของพรรคการเมืองในช่วงเวลาระหว่างที่มีการเลือกตั้ง

ศาลเลือกตั้งสูงสุดจะคัดเลือกประธานและรองประธานจากผู้พิพากษาที่มาจากศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐฯ และเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะจากผู้พิพากษาที่มาจากศาลยุติธรรมสูงสุดของบราซิล

2) ศาลเลือกตั้งภูมิภาค

กำหนดให้มีศาลเลือกตั้งภูมิภาคในเมืองหลวงในแต่ละรัฐและในส่วนกลาง โดยคัดเลือกมาจาก

(1) ศาลเลือกตั้งภูมิภาค ประกอบด้วยองค์คณะอย่างน้อย 6 คน การเลือกตั้งโดยวิธีการลงมติลับจาก

(2) ผู้พิพากษาศาลภูมิภาค และส่วนกลางจะปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละรัฐหรือในส่วนกลางในเขตนั้นๆในกรณีจำนวนผู้พิพากษาไม่ครบตามที่กำหนดไว้ให้คัดเลือกจากผู้พิพากษาศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคและส่วนกลางในแต่ละกรณีตามลำดับในศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคและส่วนกลางนั้นๆ

(3) ผ่านการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี 2 ท่าน โดยการคัดเลือกจากทนายความ 6 คน ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย เป็นผู้มีชื่อเสียง มีคุณธรรมซึ่งถูกเสนอชื่อโดยศาลยุติธรรมสูงสุด

(4) คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคจะอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดได้ ต่อเมื่อ

ก. คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ข. เกิดปัญหาการตีความกฎหมายระหว่างศาลเลือกตั้งสองศาล หรือมากกว่านั้น

ค. เกิดการฟ้องร้องเกี่ยวกับเรื่องการขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือการประกาศผลรับรองผู้ชนะการเลือกตั้งในการเลือกตั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ง. เมื่อมีการฟ้องเพิกถอนการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง หรือการฟ้องเพิกถอนคำสั่ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลาง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศบราซิล พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศบราซิล และควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย เนื่องจากแนวคิดที่กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคจะอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดได้ หากมีการฟ้องเพิกถอนการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง หรือการฟ้องเพิกถอนคำสั่ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลาง นอกจากนี้ เมื่อประเทศไทยมีการนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมาย ของประเทศบราซิล มาปรับใช้กับประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตราบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ตลอดจนจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายโดยการยึดหลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ โดยการกำหนดให้คำสั่งรับคดีเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งได้อีกชั้น โดยการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียจากคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อีกทั้งยังส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นเกิดความเป็นธรรม และยังเป็นการส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างได้ถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป

อนึ่ง จะเห็นได้ว่า ในประเทศไทย ศาลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายมหาชน เช่น ศาลปกครอง ศาลภาษีอากร เป็นต้น ต่างก็มีการบัญญัติให้กฎหมายของศาลดังกล่าวให้มีการอุทธรณ์คำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอย่างชัดเจน อีกทั้งเมื่อพิจารณาหลักการของศาลประเภทอื่นกับศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้ง จึงเห็นควรให้มีการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น นั่นเอง

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในอดีตขณะที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในมาตรา 229 ถึงมาตรา 241 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 239 วรรคสอง และวรรคสี่ กำหนดให้ ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ตลอดจนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 238 กำหนดให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ยังได้กำหนดให้ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการทำรัฐประหารในประเทศไทยโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำและศึกษาก่อนมีทำการรัฐประหารดังกล่าว ดังนั้นผู้เขียนจึงยังคงจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะในอนาคตหลังจากมีการคืนอำนาจกลับสู่ประชาชน มีแนวโน้มที่เชื่อได้ว่าระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยจะถูกนำกลับมาใช้ดังเดิม ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยกลับมามีการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง และปัญหาที่เกิดจากการศึกษานี้ก็จะกลับมามีผลทางกฎหมายอีกครั้งเช่นกัน โดยปัญหาทางกฎหมายเกิดอยู่ในช่วงหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้ง จนถึงก่อนมีการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

จากการศึกษา ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนขอสรุปแต่ละประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ในอดีตระหว่างมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีเลือกตั้งแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 97 ที่ได้กำหนดให้หลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง

นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ที่มีเนื้อหาเป็นการกำหนด กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบและวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งกฎดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม แต่หลังจากมีการบังคับใช้กฎ เกิดปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด เพราะเนื้อหาและกระบวนที่ถูกกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 มีขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ระยะเวลา อีกทั้งกฎดังกล่าวยังไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนและการสวบสวน ตลอดจนยังไม่กำหนดระยะเวลาการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่แน่นอน รวมถึงเนื้อหาของกฎยังไม่มีการกำหนดระยะเวลาให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าจากการบังคับใช้กฎ อีกทั้งปัญหาการบังคับใช้กฎดังกล่าวยังมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์

ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ ในการบังคับใช้กฎหมายที่ล่าช้า เนื่องจากเนื้อหาในบทบัญญัติของกฎดังกล่าว มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนเกินความจำเป็น จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งผู้ชนะการเลือกตั้ง และผู้แพ้การเลือกตั้ง เพราะการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ชนะการเลือกตั้งในส่วนของระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เนื่องจากหากมีการวินิจฉัยชี้ขาดจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจะส่งผลต่อผู้ชนะการเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการลิดรอนสิทธิในระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่มีระยะเวลาจำกัดเพียง 4 ปี ต่อหนึ่งสมัยวาระการดำรงตำแหน่ง อีกทั้งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทบสิทธิต่อผู้แพ้การเลือกตั้งที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยให้ถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิการเลือกตั้งเป็นเวลา 5 ปี อีกทั้ง จะเห็นได้ว่า ระยะเวลา 4 เดือนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ยื่นคำร้องนั้น เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องแล้ว ผู้ถูกร้องหรือผู้คัดค้านต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นการที่ยื่นคำร้องล่าช้าทำให้เกิดผลเสียหายที่ชัดเจนคือผู้ถูกร้องหรือผู้คัดค้านยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่จนกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องต่อศาล อาจมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งผลทำให้เกิดความเสียหายแก่ท้องถิ่น และเกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.

2550 โดยกฎดังกล่าวได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียว ที่สามารถยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายเนื่องจากเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นคำร้องในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลให้การกระทำดังกล่าวตามกฎหมายจึงเป็นการกระทบสิทธิของผู้เสียหายตลอดจนในกรณีที่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งในบางกรณีอาจเกิดความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ หรือเป็นดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเสนอข้อมูล พยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงทำให้ผู้เสียหายที่เข้ามาร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในคดีเลือกตั้งจึงได้รับผลกระทบ และไม่สามารถฟ้องร้องในคดีดังกล่าวได้อีก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า จากการที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ซึ่งมีสถานะเป็นกฎ ที่เนื้อหาที่ขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิจึงเป็นการกระทำที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

3) ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม ได้บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาจึงได้ประกาศ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 อีกทั้งจากการที่ประเทศไทยได้แบ่งศาลอุทธรณ์ ออกเป็น 10 เขต ได้แก่ศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งมีทั้งหมด 9 ภาค และศาลอุทธรณ์หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าศาลอุทธรณ์กลาง จากเขต

อำนาจของศาลอุทธรณ์ที่แบ่งเป็น 10 เขตดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในการยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งเกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎ และเกิดปัญหาจากการใช้ดุลพินิจในการรับคดีของศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากเกิดปัญหาการออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ไม่มีบรรทัดฐาน ในการกำหนดรูปแบบและขอบเขตของการพิจารณา ทำให้การออกคำสั่งรับคดีของศาลอุทธรณ์ในแต่ละที่เกิดความไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ในคดีที่เกิดข้อเท็จจริงเดียวกัน ข้อกฎหมายเดียว แต่มีการใช้ดุลพินิจในการรับคำร้องที่แตกต่างกัน เพราะวัตถุประสงค์ของกฎมีเนื้อหาเป็นการกำหนด กระบวนการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการกำหนดวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนและจะต้องดำเนินกระบวนการโดยรวดเร็วตลอดจนวิธีพิจารณาใดซึ่งระเบียบนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่ง ประมวลมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับเท่าที่สามารถบังคับได้ แต่ปัญหาที่เกิดจากที่เนื้อหาของกฎดังกล่าวที่นำมาบังคับใช้ กลับไม่ได้มีการกำหนดให้มีการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องจากหากข้อมูลที่ได้จากคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีไม่เพียงพอ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วว่าไม่มีมูลก็สามารถออกคำสั่งไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่งผลทำให้มีการระงับข้อพิพาททางคดี และไม่สามารถนำคดีดังกล่าวมาฟ้องได้อีก ซึ่งความผิดพลาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรวบรวมข้อมูลส่งศาลไม่เพียงพอ เกิดจากการใช้ดุลพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเสนอข้อมูล พยานหลักฐานต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับคำร้องดังกล่าว

ดังนั้น จากการที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ซึ่งมีสถานะเป็นกฎ ที่เนื้อหาที่ขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ จึงเป็นการบังคับใช้กฎที่ส่งผล ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ

นอกจากนี้ บังคับใช้กฎดังกล่าวยังเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 40 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นและยังเป็นการกระทำส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งไม่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นั่นเอง

5.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางการแก้ไขในปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนขอเสนอทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับระยะเวลาให้การยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพราะจากการศึกษา พบว่า ในประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลชัดเจนว่า สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ประสงค์โต้แย้งคัดค้านการเลือกตั้งอาจยื่นเรื่องพร้อมกับบันทึกวาจาประจำวัน ที่จัดทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นผู้ว่าการจังหวัดจะเสนอเรื่องต่อไปยังศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดีอาจเสนอคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีเขตอำนาจโดยตรงด้วยตนเองก็ได้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุดนั้นให้

ผู้ฟ้องยื่นได้ที่สำนักงานผู้ว่าการจังหวัดหรือสำนักงานย่อยผู้ว่าการจังหวัดที่ผู้ฟ้องมีภูมิลำเนา

กรณีที่เป็นการฟ้องโดยผู้ว่าการจังหวัด ให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 15 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และให้ผู้ว่าการจังหวัดยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

กรณีที่ผู้ฟ้องเป็นบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 5 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และต้องยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลา 10 วัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาภาค

กรณีที่ผู้ใดประสงค์โต้แย้งคัดค้านผลการเลือกตั้งด้วยวิธีการยื่นเรื่องพร้อมไปกับบันทึกวาจาประจำวันที่จัดทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เมื่อได้ยื่นเรื่องไป แต่เจ้าหน้าที่ของจังหวัดเสนอเรื่องไปยังศาลปกครองล่าช้าเอง เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการฟ้องที่เกินระยะเวลา ศาลปกครองต้องรับฟ้อง อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจหรือฟ้องผิดศาล การฟ้องนี้ไม่ส่งผลให้ระยะเวลาสะดุดหยุดลง

ในคดีเลือกตั้ง วิธีการนับการฟ้องคดีจะไม่นับวันเลือกตั้งหรือวันประกาศผลการเลือกตั้งรวมเข้ากับระยะเวลา แต่วันที่เป็นวันครบกำหนดระยะเวลาจะถูกนับรวมเข้ากับระยะเวลาด้วย เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีขึ้นในวันที่ 1 มกราคม ผู้ฟ้องต้องยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลา 5 วัน ระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับเมื่อวันที่ 2 มกราคม นับไป 5 วัน ก็จะสิ้นสุดระยะเวลาในวันที่ 6 มกราคม เวลาเที่ยงคืน เป็นต้น นอกจากนี้ ระยะเวลาจะเริ่มนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง การเริ่มต้นนับดังกล่าวนี้ใช้กับการฟ้องคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาภาคด้วย อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่วันประกาศผลการเลือกตั้งก็มักเป็นวันเดียวกันกับวันเลือกตั้ง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศฝรั่งเศสและควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตราบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดให้การสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาดมีระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน และการออกคำวินิจฉัยชี้ขาดจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลา 1 ปี ตามที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนด และนับจากวันที่มีคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น ภายใน 10 วันแบบในประเทศฝรั่งเศส อีกทั้งการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องระยะเวลาในกระบวนการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

5.2.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพราะจากการศึกษา ในต่างประเทศ พบว่าประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีเลือกตั้งท้องถิ่นดังนี้

1.ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

2.ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น แม้จะได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้ง

3.ผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง เฉพาะสมาชิกสภาเทศบาล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

4.สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อโต้แย้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.ตัวแทนจากราชการส่วนกลาง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีที่มีการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะตัวแทนของราชการส่วนกลางไม่อาจหยิบยกประเด็นความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตซื้อเสียงมาโต้แย้งการเลือกตั้งได้ ต้องเป็นเรื่องของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น

6.คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีรายจ่ายการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งและการใช้จ่ายเงินทางการเมือง มีสิทธิฟ้องคดีการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อศาลปกครองได้เฉพาะในกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศฝรั่งเศสและควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและมีการตราบทบัญญัติที่มีขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดให้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นมีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลแบบในประเทศฝรั่งเศส ตลอดจนจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายโดยการยึดหลักการตามทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ

ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยควรระบุให้มีการกำหนดคู่ความร่วมที่มาจากผู้ร้องในชั้นการสืบสวนและสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งไม่ควรมีการกำหนดในกฎหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้เดียวในการมีอำนาจยื่นคำร้องในกรณีดังกล่าวต่อศาล โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาล และมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลเพิ่มเติม โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 ว่า “ก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งวินิจฉัยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีสามารถยื่นคำร้องเป็นคู่ความร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ และหากมีหลักฐานตามสมควรว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้น สามารถยื่นคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลอุทธรณ์ได้โดยตรง แต่ทั้งนี้ต้องเป็นข้อกล่าวหาใหม่และคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เคยได้วินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องดังกล่าวมาก่อน” ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้มีสิทธิสามารถการยื่นคำร้องต่อศาลคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตลอดจนยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีการเลือกตั้งโดยเฉพาะกระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

5.2.3 ปัญหาการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2550 โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทบทวนคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างชัดเจน จากการศึกษา พบว่า ประเทศบราซิล ได้มีการกำหนดองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเลือกตั้งในประเทศบราซิล ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้พิพากษาศาลเลือกตั้ง ศาลเลือกตั้งภูมิภาค ซึ่งจะมีอยู่ในทุกๆรัฐของประเทศบราซิล และศาลเลือกตั้งสูงสุด

ประเทศบราซิลมีศาลเลือกตั้ง ซึ่งทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง และควบคุมการเงินของพรรคการเมือง นอกจากนี้ ศาลเลือกตั้งยังมีหน้าที่กำหนดวันเลือกตั้ง และตัดสินคดีความเกี่ยวกับความผิดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง

1) ศาลเลือกตั้งสูงสุด

ศาลเลือกตั้งสูงสุดถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1932 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะยุติการโกงการเลือกตั้ง และเพื่อให้มีอำนาจเหนือศาลเลือกตั้งทั้งหมด และเพื่อทำหน้าที่ควบคุมบทบาททางพรรคการเมือง มีอำนาจในการอนุญาตหรือยกเลิกการลงทะเบียนพรรคการเมือง การลงทะเบียนของผู้สมัครและรับรองการเลือกตั้ง วางระเบียบและควบคุมการแทรกแซงทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุของพรรคการเมืองในช่วงเวลาระหว่างที่มีการเลือกตั้ง

2) ศาลเลือกตั้งภูมิภาค

กฎหมายได้กำหนด ให้คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคสามารถอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดได้ ต่อเมื่อ

ก. คำวินิจฉัยของศาลเลือกตั้งส่วนภูมิภาคขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ข. เกิดปัญหาการตีความกฎหมายระหว่างศาลเลือกตั้งสองศาล หรือมากกว่านั้น

ค. เกิดการฟ้องร้องเกี่ยวกับเรื่องการขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือการประกาศผลรับรองผู้ชนะการเลือกตั้งในการเลือกตั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ง. เมื่อมีการฟ้องเพิกถอนการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง หรือการฟ้องเพิกถอนคำสั่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลาง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศบราซิล พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศบราซิล และควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทย โดยการกำหนดให้คำสั่งรับคดีเลือกตั้งท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์คดีเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งได้อีกชั้น โดยการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับใช้กฎในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียจากคำสั่งในการรับคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้กระบวนการในการเพิกถอนสิทธิหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อีกทั้งยังส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการ

ยุติธรรมในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นเกิดความเป็นธรรม และยังเป็นการส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างได้ถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป

DPU

บรรณานุกรม

DPU

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ.(2531). *การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล.* กรุงเทพ ฯ : มาสเตอร์เพลส.

กมลชัย รัตนสกาววงค์. (2541). *รัฐธรรมนูญประเทศสหพันธ์สาธารณเยอรมนี.* กรุงเทพ ฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

ฉันทัส เพียรธรรม. (2542). *สถาปนาสถาบันการเมือง เมือง การเมือง ชุมชน และประชาสังคม.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ ฯ : วิภาษา.

บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ. (2542). *คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน.* กรุงเทพ ฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

_____.(2552). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพ ฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ผจญ คงเมือง. (2550). *หลักกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และนันทชัย เพียรสนอง.(2555). *คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ.*กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2534). *การปกครองเมืองพัทยา.* กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

ประหยัด หงส์ทองคำ.(2520). *การปกครองท้องถิ่นไทย.* กรุงเทพ ฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546).*ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ.* กรุงเทพ ฯ : วิญญูชน.

พรชัย รัศมีแพทย์. (2541). *หลักกฎหมายการปกครองท้องถิ่นไทย.* นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรเพชร วิชิตชลชัย. (2536). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพ ฯ : รัชดา.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต.(2541).*ชนชั้นกับการเลือกตั้ง: ความรุ่งเรืองและความตกต่ำของสามพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพ ฯ : วิภาษา.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2546). *วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ กับศาลรัฐธรรมนูญไทย.* กรุงเทพ ฯ : วิญญูชน.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน รวมบทความเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ.* (พิมพ์ครั้งแรก).กรุงเทพ ฯ : นิติธรรม.

วัชรา ไชยสาร. (2541). *ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่.* กรุงเทพ ฯ : นิติธรรม.

วิทยา นภาศิริกุล. (2523) . *การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.* กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมรกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และ ไทย.* กรุงเทพฯ : โฟร์เพซ.

วิสุทธิ์ โพธิแท่น. (2524). *ประชาธิปไตย แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2539).*รวมบทความกฎหมายการปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพ ฯ : นิติธรรม

_____.(2547). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น.* พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : มิสเตอร์ก๊อปปี้.

สมบัติ จันทรวงศ์ และคณะ. (2521). *ปรัญชาการเมืองสมัยใหม่.* กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมยศ ไชยประภาส. (2554). *บทบาทอำนาจศาลยุติธรรมในกระบวนพิจารณาระบบไต่สวน.* สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2545). *กกต. กลไกสำคัญในการปฏิรูปการเมือง.* กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สรญา คันธารัตนกุล. (2548). *ปัญหาทางกฎหมายในการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น. กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

โสภณ รัตนากร. (2539). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน.* กรุงเทพ ฯ : นิติบรรณาการ.

สีดา สอนศรี และคณะ. (2547). *การเลือกตั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย.* กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว . (2527). *พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย.* กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2552). *คู่มือคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: อฑตยา มิเล็นเนียม.

สำนักวินิจฉัยและคดี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2556). *คู่มือการจัดทำคำวินิจฉัยและการดำเนินคดีในศาล*. กรุงเทพฯ : สหายบล็อกและการพิมพ์.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). *สองนครประชาธิปไตย: แนวทางปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพ ฯ : มติชน.

อำพน เจริญชีวินทร์. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีในศาลปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพ ฯ : นิติธรรม.

อุดม รัฐอมฤต. (2540). *กฎหมายว่าด้วยการเงินในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพาณิชย์.

บทความ

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2542) .*100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ. (2555). “ศาลเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการจัดตั้งและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย” *บทบัณฑิตย์ เนติบัณฑิตยสภา. 68 (3).* กรุงเทพ ฯ : เนติบัณฑิตยสภา.

ผ่องศรี เจิมสวัสดิ์. (2543,พฤศจิกายน). “การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นแต่ละระดับ,”*วารสารพัฒนาชุมชน*, 39(11). กรุงเทพ ฯ : กรมพัฒนาชุมชน

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2549, พฤษภาคม).“วิกฤต กกต. วิกฤตชาติ,” *มติชน*, 29 (10297). กรุงเทพ ฯ : มติชน.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2545). *เอกสารวิชาการเนื่องในวันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 4 ปี คณะกรรมการการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

รายงานการวิจัย

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.(2551). *พัฒนาการของหลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ* (รายงานผลการวิจัย). เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2548). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2547* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

_____.(2549). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2548* (รายงานผลการวิจัย) . กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

_____.(2550). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2549*. กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

_____.(2551). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2550*. กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

_____.(2552). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2551*. กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

_____.(2553). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2552*. กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

_____.(2554). *รายงานผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2553*. กรุงเทพ ฯ : สหายบล็อกการพิมพ์.

วิทยานิพนธ์

จารินี รุทระกาญจน์.(2546). *การเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย: ศึกษาลักษณะของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉัตรชัย รือหาร. (2554). *ปัญหากฎหมายในการสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ปพนธีร์ ธีระพันธ์. (2552). *การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประกาศ ใจมีธรรมดี. (2548). *บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินคดีเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิทยา เศรษฐพิทยากุล. (2530). *กระบวนการและพฤติกรรมการเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มุขพล ชูตระกูล. (2546). *ปัญหาทางกฎหมายในการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด* .(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สัญญา จีระออน. (2555). *วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งในคดีที่เกี่ยวกับการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยอัชสัมชัญ.

สุภาภรธ์ แจ้งสุข. (2552).*ปัญหาทางกฎหมายของวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กุลพล พลวัน. *การพิจารณาคดีระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในกฎหมายไทยที่มีผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2555, จาก http://www.library.nrru.ac.th/serial

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2554, จาก http://w.w.w. panyathai.or.th/wiki/index.php.

บรรเจิด สิงคะเนติ. *การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ*, รวมบทความกฎหมายมหาชน สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557, จาก http//www.pub-law.net.com.

ศาลอุทธรณ์ ภาค 2 .*แผนกคดีเลือกตั้ง*. คำสั่ง 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557, จาก http://www.appealc2.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=1&pm=1

ศาลอุทธรณ์ ภาค 3. *ความรู้เกี่ยวกับคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557, จาก http://www.appealc3.coj.go.th/userfiles/file/01.pdf

ศาลอุทธรณ์ ภาค 4. *คำสั่งศาลอุทธรณ์ ภาค 4 ที่เกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557, จาก http://www.coj.go.th/appealc4/info.php?info=sub_menu_set&cid=4&pm=9

ศาลอุทธรณ์ ภาค 7. *คำสั่งคดีเลือกตั้งศาลอุทธรณ์ ภาค 7 ประจำปี 2551.*

สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557, จาก http://www.coj.go.th/appealc7/userfiles/file/51.doc

ศาลอุทธรณ์ ภาค 9 .*คำสั่งคดีเลือกตั้ง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557, จาก

http://www.coj.go.th/appealc9/info.php?cid=4

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2550

ระเบียบคระกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล นายอาทินันท์ บุญรุ่ง

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 53/139 คอนโดพนาสินเพลส ซอยรามคำแหง 24/3 แขวงหัวหมาก เขตปางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2543
นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2548
เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

2545 – ปัจจุบัน
พนักงานสืบสวนสอบสวน ฝ่ายสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 9 สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 5 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง